ВІСТІ
КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2001

ВІСТІ КОМБАТАНТА Рік 2001 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 2 (227)

ЗМІСТ ст.

КОМЕНТАР

ЛЮДИ, ОПІНІЇ, ПОДІЇ

НА СЛУЖБІ НАРОДУ

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

ДО ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

(Закінчення на ст. 96)

ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

2001

РЕДАКТОР: Д-р Мирослав Малецький

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Леви Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

AUFC — H.Q.
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG
ENGLAND

Англія:
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND

Австралія
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
Toronto • St. Catharines • Buffalo
1-800-216-9136


Коментар

Мирослав МАЛЕЦЬКИЙ

„ВІСТЯМ КОМБАТАНТА" 40 РОКІВ

В липні цього 2001 року нашому журналові „Вісті комбатанта" сповнилося 40 років від появи його першого числа. Дотепер появилось 226 номерів. Журнал цей може похвалитися фактом, що належить до нечисленної скількости „довгоживучих" у поселенні (діяспорі) журнальних видань. Почав появлятися у 1961 р. по злуці „Вістей" Братства, що виходили з 1949 року стараннями членів Братства кол. вояків Дивізії з „Голосом комбатанта", який видавали представники старшої ґенерації вояків–учасників першої світової війни. Саме їх ми вважаємо наступниками в безперервній боротьбі за самостійність Української Держави. Нище друкуємо деякі думки обох перших редакторів спільного журналу „Вісті комбатанта"–ред. Івана Кедрина і Любомира Ортинського. З сьогочасним 40-літнім ювілеєм успішної співпраці варто коротенько глянути на цей період часу і ствердити, що заложення спільного журналу і його 40-літньої праці підтвердили надії, покладені при його заснуванні.

Хто мав змогу переглядати зміст поодиноких номерів журналу, переконається, що „Вісті комбатанта" придержувалися напрямних ухвалень при їх заснуванні, принайменше і по змозі хочби частково. До наміреного нам довелося, ідучи за панівною думкою часу, доповнити об'єм журналу, додаючи більше місця публіцистичним та загальним українським справам.

Писав редактор Л. О. Ортинський у першому числі:

„Одинадцять років тому (писане в липні 1961 року) ми почали були видавати „Вісті Братства кол. вояків 1 УД УНА" бо вважали, що ситуація яка заіснувала після другої світової війни навколо нашої Дивізії, що труднощі й дискримінація, з якою зустрічалась наша військова формація і її члени, серед своїх і чужих, вимагають від нас публічної документації фактів про нашу формацію і її вояцтво, вимагають вияснення і опрокинення різного роду клевети і підозр, коротко сказавши–ми відчували, що у власній справі мусимо забрати голос і що це можливе лише на шпальтах влсного журналу. До речі, тоді йшлося про дуже засадничу справу: про те, щоб шляхетну настанову українців дивізії, передовсім молоді, її боєготовність за українську справу і вояцьку смерть тисяч поляглих наших товаришів вписати на властиве і заслужене конто нашої історії і в цей спо-

сіб збагатити ними нашу традицію збройної боротьби за українську державу".

Писав у передовій ред. Іван Кедрин в тому ж самому номері:

„Трохи неприємно повторяти речі такі відомі, очевидні, трафаретні, що надокучило вже говорити їх і слухати. До цих правд належить історичний закон про необхідність всенароднього єднання у хвилинах кризи і небезпеки, про конечність діяти об'єднаними силами, бо в розпорошенні головне джерело слабости й головна запорука прогри. Неприємно говорити про українське партійницьке й організаційне розпорошення у вільному світі, коли в рідному краю не існує (тоді) ніякого вільного політичного ні культурно-суспільного життя, бо вся тамошна дійсність скована путами офіційної політики, веденої в усіх 'буквально ділянках.

До найбільш характеристичних рис української вдачі належать однаково–потурання почуванням із шкодою для розуму, як і брак відчуття політичного реалізму. Через те ми керуємось радше сантиментами, роблячи те, що нам приємне, а не любимо слухати диктату дійсности, не любимо робити те, що його вимагає даний час. Ми кохаємося у фразах і зловживаємо фразами. Не маючи відчуття для дійсности довкола себе, у широкому світі, не відчуваємо її й у нашій власній громаді. Зорганізовані своїх цілей, із яких найпершою ціллю є культ збройної традиції українського війська і культ збройної сили взагалі. Теперішня наша маленька подія у поставанні дивізії може служити за символічний доказ правди, що історію твориться не заднім, а переднім розумом–не критикованням помилок минулого, що їх зробили попередники, а тверезим розумовим плянуванням майбутнього.

Опинившись в діяспорі, маємо, зокрема в США, за самим своїм числом, за кількістю своїх інтелектуалів і за роллю США у вільному світі, місію передової громади українців у діяспорі, вести боротьбу на два фронти: за приєднання американської політики і американської публічної опінії до справи державного визволення України і за фізичне збереження самих себе."

Номери нашого журналу колишніх військовиків повинні були і мусіли придержуватися початкових постанов, але не обійшлося без конечности забирати голос у громадських і політичних справах нашої спільноти. Інакше ми стали б, помалу відходячи в кращі світи, групою, залишки якої заглибившись у спогадах минулого, жили б далеко й поза границями реального світу. Тому саме нам довелося до журналу „Вісті комбатанта" впровадити теми суспільного, політичного, а принагідно навіть релігійного життя. Ця постанова, про-

воджена помалу в практичне життя, оправдала себе і збільшила вартість кожного числа. Були невдоволення декого, що замало пишемо на військові теми. Усім відомо, що між нами нема високообразованих у найновішій, зокрема в технологічній військовій ділянці, тому ми не запускаємося у новітні теорії, а ограничувались до подавання припагідних вісток.

Ми все були свідомі, що ми не одна з чисельних організацій, із своїм окремим життям, працею і надіями. Зовсім протилежно, ми себе вважали частиною нашого народу. Ми не збиралися перебирати будь-яку діяспорну установу. Ми забирали голос у суспільному житті з позитивною критикою включно. Діяльніть нашої організації разом з „Вістями комбатанта" підтвердила вище висказане. Здається, що ми через нашу поставу належимо до дуже малого числа організацій і інституцій, які не підпали під процес атомізації і залишилися неподілені, не зважаючи на різні переконання поодиноких наших членів. Наша організація з усіма її клітинами була завжди перша між тими, які матеріяльно й морально підтримували всі акції, що нам виглядали всеукраїнського значення–без шумливої пропаґанди.

В нашому журналі все було місце на різні погляди, навіть контроверсійні–якщо матеріяли і статті формою і змістом відповідали вимогам і принципам принятих нами раніше. А виходили ми із переконанням, що інтенсивне думання оформлює думку і підказує розв'язки. Зрештою, піддержуємо думку, що „не одна дорога веде до Риму".

Торонто, 10 червня 2001

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ЕВРОПІ!

З промови президента Буша про закордонну політику США у Варшаві, в Польщі, 15 червня 2001

"The Europe we are building must include Ukraine, a national struggling with the trauma of transition."

"Some in Kiev speak of their country's European destiny. If this is their aspiration, we should reward it. We must extend our hand to Ukraine, as Poland has already done with such determination."

(Европа, яку ми будуємо, мусить включати Україну, що національно бореться з травмою перебудови.

Дехто в Києві говорить про місце їхньої країни в Европі. Якщо це їхні аспірації, ми повинні це винагородити. Ми мусимо простягнути нашу руку Україні так, як Польща вже робить з великою послідовністю).

М. КУЧЕР

„ДИВІЗІЯ" ЧИ „ЛІС"?

Я, уродженець села Великі Чорнокінці, яке не тільки місцеві старожили, але і жителі довколишніх сіл називали „Чорнокуньці", виростав і виховувався на традиціях Визвольних змагань УСС-ів, УГА, Армії УНР–„Петлюрівців", під дбайливим доглядом і опікою моєї догорої бабусі Марії Пазюк-Кучер. Вона навчила мене, малолітнього хлопчину, відповісти на запит: „Хто я є?"–„Я є українчик, твердий, як камінчик".

В околицях мойого села відбулася славна „Чортківська офензива" УГА в червні 1919 р. В цій офензиві, а відтак в поході і здобутті Києва 31-го серпня 1919 р. участвувало трьох членів моєї найближчої рідні: стрий д-р Степан Кучер, брат бабці д-р адвокат Петро Пазюк і вуйко Микола Візнюра.

Д-р Петро Пазюк–ґрадуант прав Сорнбонського уміверситету в Парижі, був суддею в УГА, загинув у „Чотирикутнику смерти". Д-р Степан Кучер почав медичні студії в Києві, закінчив їх у Варшаві й працював лікарем в університетській клініці ім. Ю. Пілсудського до вибуху війни у 1939 р. В часі війни був директором шпиталів у Холмі і Станиславові (Івано-Франківськ), по війні лікар у шпиталі для індіян і ескімосів у місті Едмонтон, Канада. Микола Візнюра–студент Політехки у Львові, перервав їх через шикани і переслідування польської влади за службу в УГА, еміґрував до Канади, фермерував біля містечка Торгілд у Альберті.

Кожного року на Покрови, на празник у В. Чорнокінцях, більшість членів родини приїжджали відсвяткувати це свято до дідуся Івана Кучера на хутір Грабівці, який знаходився між лісами князя Павла Сапіги і селами: Цигани–зі сходу, Жиленці–з півдня, Пелатківці–з заходу і Лосяч–з півночі. В часі цього празника, а також свят Різдва і Великодня, по гостині обговорювали родинні і господарські справи, а кінчали „політикою" і недавно минулими подіями Визвольних змагань. Мене не цікавили господарські чи родинні справи, мене цікавило те, як вони воювали, яка то була „война".

Я, щоби мене мама не бачила і не казала забиратися з круга дорослих господарів, сідав коло котрогось вуйка чи „нанашка", звичайно, коло вікна, де була фіранка, якою закривався і прислухався їхній бесіді, як то вони воювали з ляхами чи кацапами. В наших сторонах поляків звали ляхами або мазурами, а москалів–кацапами. Потім, як гості роз'їхалися, випитував бабцю про речі, які я чув підчас оповідань, а яких я не розумів. Бабця, будучи доброю бай-

каркою, уміла переповісти і пояснити на свій спосіб цю „войну"– боротьбу українського народу за свою свободу, бути вільним від нікого незалежним господарем на своїй землі. При тому любила розказувати про козацького ватажка Наливайка, родженця недалекого містечка Гусятина, Ґонту, Залізняка і Кармалюка, месників українського народу за кривди вчинені йому польськими магнатами. З цих бабциних оповідань і пояснень зродилося в мене бажання: як виросту і прийде на це час і нагода, стати вояком, щоби здобути Україні волю, якої не змогли здобути члени моєї родини.

Мої мрії стати українським вояком здійснилися щойно в 1943-му році. Я був учнем чортківської гімназії і мешкав з товаришами Василем Сулимою і Ярославом Деремендою на квартирі у адвоката д-ра Василя Бабія. Десь при кінці березня почали ширитися вісті про намір німців творити українське військо у формі дивізії. Д-р В. Бабій, бувший сотник артилерії УГА, був у той час головою УДК (Українського Допомогового Комітету) на чортківську округу, і ми звернулися до нього за інформацією й про його особисту опінію відносно творення цієї військової формації. У той час ОУН-б почала вести аґітацію проти творення якоїнебудь української військової формації в рамцях німецьких збройних сил, а готовитися іти в „ЛІС", як на той час популярною назвою була УПА. Навіть почали популяризувати це піснею: „Гей, там на Волині, там народилася УПА. Там вже воскресла Україна і завитала свобода..."

У той самий час вдерлися у наші околиці загони комуністичних партизан під проводом ген. Ковпака й прямували в сторону Карпат. Одному з тих відділів якась німецька частина заступила дорогу біля містечка Скалат, де була партизанами розбита. Тоді дехто з ОУН-м почав співати: „Гей, там на Волині, там народилася УПА, а в Галичині нема кому стримати Ковпака".

Пан сотник В. Бабій, так ми до нього зверталися, проходжуючи по кімнаті, з люлькою в зубах і заложеними руками назад, сказав приблизно таке: „Знаю, що ви читали про наші Визвольні змагання, бої наших військ, УСС-ів, УГА і Армії УНР, а також і повстанських загонів під командою різних отаманів на Великій Україні і знаєте вислід цих змагань. Думаю, що знаєте також слова пісні, що їх вам наведу: „Чи ви хлопці спали, чи ви в карти грали, що ви Україну полякам віддали?" А яка була відповідь цих хлопців? „Ми в карти не грали, ані не спали, тільки ми команди доброї не мали." Скільки ми мали українських генералів чи старшин генерального штабу для новоствореної Галицької Армії? Щойно в липні перед відходом УГА за Збруч вождем Армії став галичанин генерал-четар Мирон Тарнавський, в штабі якого були кол. австрійські старшини."

Сот. Бабій сказав нам, що він думає, що провід Українського Центрального Комітету, який у той час був речником перед німецькою адміністраційною владою на Галичину, не погодиться на творення українського війська без якихнебудь наперед узгоджених і корисних умов для українців. Якщо німці погодяться на такі услів'я, на його думку, нам треба використати цю нагоду на те, щоби ми не опинилися в такій ситуації, яка застала нас 1918 року. Усе вказує на те, що Німеччина війну програє, а Західні Альянти не погодяться на те, щоби комуна запанувала над вільним світом, згідно ідеології і стремлінь комуністичної Москви.

На вислід переговорів між німецькою стороною і УЦК не треба було довго ждати, 28-го квітня вийшло повідомлення про творення української військової формації під назвою дивізія „Галичина", яка мала входити в склад і дістати вишкіл і озброєння військ СС.

Мої товариші-співжителі Я. Деременда і В. Сулима, будучи членами ОУН-б, були проти творення Дивізії і мене, який висловив бажання зголоситися до цієї формації, намовляли не голоситися.

Для успішного набору добровольців і всяких інших справ пов'язаних із творенням і існуванням Дивізії була створена Військова Управа у Львові з уповноваженими представниками по містах Галичини. На Чортківську округу назначено сот. В. Бабія. З цим почалась аґітація до зголошень до Дивізії.

Одного дня, підчас навчальних годин, директор нашої гімназії Теодор Поліха, кол. сот. УГА, наказав учителям зійти з учнями 8-ої, 7-ої і 6-ої кляс до руханкової залі. Він виступив з коротким словом, в якому представив нам крайсгавптмана на Чортківську округу і ціль його виступу. Крайсгавптман у своїй короткій промові вичислив „блага", які ждуть жителів Галичини, а спеціяльно родин тих, які зголосяться добровольцями до дивізії „Галичина" і закінчив словами надії в те, що ми розуміємо потребу створення Дивізії і всі зголосимося вступити в її ряди.

Десь в половині травня 1943 р. появилося повідомлення про прибуття до Чорткова призовної військової комісії, яка буде працювати у приміщеннях будинку колишнього маґістрату, де містилися бюра крайсгавтманшафту. Тоді я і ще кількох однокласників зайшли до канцелярії сот. В. Бабія за порадою, що нам робити, бо ОУН-б дальше вела пропаґанду не йти до Дивізії. Він сказав нам, що, вступаючи до Дивізії, дістанемо добрий військовий вишкіл з наймодернішою і найкращою зброєю на тодішний час, зроблять з нас офіцерів і, заки Дивізія буде боєздатна, промине принаймні рік часу, а за той час воєнна ситуація може перемінитися на таку, як це було в 1918-20 роках. Якщо таке наступить, то партизанщина не здобуде Україні

волю. Уже навіть тепер повторюється це саме, що ми мали тоді–маємо три роди партизан: бульбівці, бандерівці і мельниківці. А скільки ще нових може народитися? Нам потрібно мати вишколене і здисципліноване військо, а не партизанів. Партизанщина не дасть нам командирів для організації армії. Є ще певне число молодших віком старшин з Визвольних змагань, а також кадрових з польської чи інших армій, які по перевишколі в німецькій армії могли б разом з молодими офіцерами, уже з теперішніх добровольців, стати ядром для творення української армії.

Я сам з особистого пережиття і досвіду знав, що підпілля, яке було в мойому селі й околиці в часі першої більшовицької окупації, не було спроможне на якусь боєву акцію. Була нагода в часі переведення в'язнів з чортківської тюрми, під конвоєм кількох ЕНКВД-истів і молодих жидівських комсомольців, в дорозі з Чорткова до Скали Подільської зробити засідку і кількома цільними пострілами вбити ЕНКВД-истів, з комсомольцями не було б багато клопоту. На превеликий жаль, тодішне підпілля не було приготовлене і не мало плянів, щоби врятувати наших в'язнів, які опісля були закатовані у тюрмі в Умані, між якими було кілька чоловік з мойого села, і тільки одного з них вдалося індентифікувати. Був ним учитель школи в нашому селі Юрій Ковальський.

Наступного дня, по вислуханні порад д-ра В. Бабія, я у групі учнів вищих кляс, під проводом нашого вчителя Костя Демчука, вставилися у маршову колону на гімназійному подвір'ю і на його команду: „Струнко! Право руч! Напрям міський ратуш, ходом руш!", відмарширували до призовної комісії. Я був одним із тих, яких комісія визнала здоровим до військової служби. По кількох тижнях прийшов визов явитися у Львові 16-го липня до виїзду на рекрутський вишкіл. У неділю 18-го липня по Службі Божій добровольці перемарширували вулицями Львова на площу перед оперним театром. Звідтіль, по вислухані прощальних промов членів Військової Управи і губернатора д-ра Вехтера, відбулася дефіляда перед ними з їх почтом та іншими достойниками, які засіли на почесній трибуні.

Ще цього самого дня, перед вечером, кільканадцять сотень добровольців, між ними і я, від'їхали на вишкіл.

Мої опоненти голоситися до Дивізії? Василь Сулима загинув у підпіллі. Таку відомість дістав від моєї гімназійної товаришки Лесі Дяків на з'їзді колишніх учнів гімназії Рідної Школи в Чорткові у серпні 1992 року. Ярослава Деременду стрінув при кінці війни у Дивізії, у містечку Дойчляндберг, у Австрії, а пізніше в Ріміні і Лондоні, Англія, де він був головою СУМ і працівником Централі СУБ. Він оминав мене і я не мав змоги довідатися, як він опинився в Дивізії.

У ПАМ'ЯТЬ ВЛАДИЦІ ІВАНОВІ ПРАШКОВІ

28 січня 2001 р. упокоївся в Бозі єпископ українців-католиків в Австралії, Нової Зеляндії і Океанії. Народився 1 травня 1914 р. в Збаражі. В 1933 р. вступив до Духовної семінарії у Львові, а в листопаді 1937 р. Митрополит Шептицький вислав його на студії до Риму. Студіював у Папському Східному Інституті, який закінчив докторатом, й Папському Орієнтальному Інституті, здобувши докторат історії.

В Римі о. Іван Прашко був довіреним співпрацівником і правою рукою „Архипастиря Скитальців", Архиєпископа Івана Бучка. Ставши головою Допомогового Комітету в Італії, присвятив особливу увагу і допомогу 11.000 полонених 1-ої Дивізії Української Національної Армії, які в 1945 році опинилися в Ріміні (Італія) та поліпшенню долі переселенців в Італії, а зокрема в'язнів острова Ліпарія, за якими полювали аґенти НКВД. У таборі полонених у Ріміні допомагав в організації і вивінуванні матуральних курсів, леґалізованих Ватиканом, абсольвенти яких дістали змогу покінчити студії в університетах.

В лютому 1950 р. о. Іван Прашко виїхав на душпастирську працю до Австралії. Був він парохом стейту Вікторія, з осідком у м. Мельборні. Роз'їжджав по всіх закутках стейту, відвідуючи та звіряючи інформації про вірних, завжди бракувало йому часу, тому їздив своїм автомобілем дуже швидко по ще нерозбудованих шляхах, кажучи: „Все в Божих руках".



Під час відвідин Канади у 1989 р. Єпископові Іванові Прашкові склали візиту його колишні „краяни Австралії", побратими (зліва) Р. Колісник, Т. Ґут, Р. Бойцун.
(Світлина перед резиденцією Єпископа Ізидора Борецького в Торонті).

Коли заснувалося Братство кол. вояків 1-ої УД УНА, його обрали капеляном станиці, і о. Прашко брав участь у братських заходах. Жартував: „Я вояком не був, але малим хлопцем вчився ціляти, немов би вояк, камінцями на ворони. А це кваліфікує мене на ветерана".

Головна Управа Братства у 1989 р. нагородила Владику Прашка „Золотим хрестом за особливі заслуги".

Папа Пій XII створив Апостольський Екзархат для українців-католиків в Австралії, Нової Зеляндії і Океанії, а на першого єпископа призначив о. д-ра Івана Прашка. Єпископські свячення прийняв номінар 18 жовтня 1958 р. з рук Архиєп. І. Бучка, Митрополита М. Ґерманюка і Владики І. Борецького. В 1982 р. було піднесено Екзархат до гідности Епархії.

Працював Владика Іван на різних полях: церковному, освітньому, громадському та навіть економічному. Прикладом цього є величава катедра в Мельборні, понад десяток храмів і церковних будов та організацій, суботні школи, шкільні ради, кооперація, спровадження до Австралії в 1987 р. сестер Василіянок з Арґентини, які сьогодні вже осіли в 3 монастирях, заснування „Марійських дружин", Видавництва „Просвіта", яке видає часопис „Церква і Життя" і інші.

Головна Рада НТШ обирає його в 1966 р. дійсним членом історичної секції, а за віддану працю для української спільноти в Австралії уряд нагороджує його британським орденом MBE.

Із виходом на волю ісповідника Віри Митрополита Йосифа Сліпого, Владика Іван стає його вірним співпрацівником у здійсненні ідеї Патріярхату. Він бере участь у всіх Синодах. Його промова у Папській залі в Римі 12 липня 1957 р. була наче проклямацією Українського Патріярхату. Із доручення св. п. Патріярха Йосифа їздив до підяремної України.

Похоронні Богослуження відслужив прибулий зі Львова Патріярх Любомир у співслужінні Владики Петра Стасюка, усіх священиків Епархії, Апостольського Нунція в Австралії архиєп. Ф. Канеліні, сімох римо-католицьких єпископів, священиків Української Православної Церкви, Мальтанської Церкви східного обряду, духовенства австралійських та інших Церков. Прибув із Сіднею генеральний консул України п. Василь Корзаченко. Чисельно прибули українці Вікторії, провідники громадських організацій, представники інших міст Австралії.

Р. КОЛІСНИК

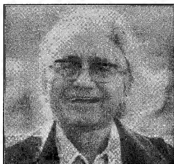
ПИСЬМЕННИК РОМАН ФЕДОРІВ

У Львові несподівано помер на 71 році життя видатний український письменник Роман Федорів, автор багатьох прозаїчних творів. Після проголошення Незалежности України він негайно відновив журнал „Літопис Червоної Калини" і видавництво „Червона Калина", яке досі випустило понад 60 томів забороненої в радянський час літератури, між ними твори дивізійних письменників: Романа Колісника: „Останній постріл", Юрія Тиса-Крохмалюка: „Щоденник Селепка Лавочки", Олега Лисяка: „За стрілецький звичай". „Літопис Червоної Калини" перший почав публікувати статті про Українську дивізію.

Р. Федорів був 32 роки редактором журналу „Дзвін" (кол. „Жовтень"), який, за його словами, був глашатаєм української державности, найавторитетнішим журналом, маючи 170 тисяч накладу, що жодний український журнал того часу не мав.

Пропонуємо читачам його думки про себе та про українське суспільство з інтерв'ю, яке він дав коротко перед смертю Джеммі Домбровській з часопису „Високий замок".

Редакція



Я походжу зі звичайного галицького села. Усе найкраще, що я маю, здобув не в школі, не в університетах, а якраз у рідному селі. Це там мені прищепили любов до книжок. Вже у 12-13 років я мав величезну бібліотеку. Звідки, запитаєте? Книжки дарували сільські інтелігенти-священики, вчителі, прості селяни. Цього літа я знову був у своєму селі. Мені кажуть: у нас люди мають аж 120 легкових автомобілів. І це попри всі біди. Запитую одного, другого, третього, десятого: а хоч одну книжку, чоловіче, ти купив? Мовчать. Щось сталося з нашим народом. Ми говоримо про економічну кризу, а це криза духовна. Люди перейнялися тим гіршим американізмом, прагненням доляр збити правдами і неправдами, а духовне відсунули на задній плян.

Село навчило мене любови до землі. Я і сьогодні відчуваю в тій грудці землі якусь космічну, містичну силу. Скажуть, перечулений письменник! Але на цій землі ми не випадково. Ми жили вічно на ній. І в тій грудці землі є і кров, і кістки, і прах наших предків. Іноді я думаю, що і голоси їхні звучать у ній. Бо вони жили тут, вони не пропали. Земля пам'ятає все.

Село виховало мене на народних звичаях, леґендах, традиціях.

Коли я народився як письменник? Може, тоді, коли у четвертій клясі написав своє перше оповідання–про себе, про те, як я жив? А може, це сталося у 1941 році, коли заарештували одного з моїх родичів. Василя Федоріва, який був членом УПА. А за якийсь час вся родина поїхала до тюрми, у дворі якої розкрили яму, де були закопані розстріляні енкаведистами люди. Ми поїхали шукати труп нашого родича. І я бачив тих, кого витягали з ями. Я чув ті плачі, ті крики, ті прокляття. Бачив, як виносили розіп'ятого священика. У нього був розпоротий живіт, а в череві маленька мертва дитина. Все це важко було зрозуміти. Якийсь сатанинський танець.

1950 рік. Я тоді вчився в Івано-Франківську. Приїхав у село до старшої сестри і побачив її страшні пальці на лівій руці, роздавлені дверима. Це так її покарали за те, що не хотіла записуватись у колгосп. Це теж мене формувало як громадянина, як письменника.

На мене великий вплив мав фольклор. У нашому селі був дід–ходяча енциклопедія. Він знав тисячі казок. Я йому корови пас, йшов за ним і слухав його розповіді.

Уся моя творчість розвивалася на фольклорі. Коли я писав історичні романи, я збирав ікони. Вони мені були потрібні не просто для колекції. Серед них було чимало таких, які мальовані сільськими малярами, богомазами. На тих іконах руки в апостолів великі, хліборобські, там Діва Марія–прекрасна сільська дівчина. Коли я писав, я проникався духом цих ікон, до них люди молилися і сто, і двісті років тому. Село виховало в мене працелюбність. Моя головна риса–працьовитість. Я працюю не лише за столом. Коли маю вільний час, беру лопату, беру косу, беру молоток. І праця тримає мене на ногах.

Моє кредо–тільки праця, тільки через працю людина може здійснити всі свої пляни. Я з самого малку сказав, що буду письменником. Але щоби ним стати, я тяжко працював. Коли писав свій роман „Отчий світильник", я зробив картотеку на кілька тисяч карток. На цьому матеріялі можна було захистити докторську дисертацію. Я десять років працював над романом.

Від праці залежить і майбутнє нашої незалежної України. Ми просто ще не звикли до самостійної держави. Бракує нам розуміння, що ми є господарі України, бракує вміння господарювати. Оскільки ми в душі–жебраки, то кинулися зараз вимагати, красти. Усе те минеться. Росте нове покоління. Воно не замакітрилося минулим і реально дивиться на сучасне. Оце є наше майбутнє. Так було скрізь. Так воно є і в нас.

ІНЖ. СТЕПАН КУРОПАСЬ НАГОРОДЖЕНИЙ ЗОЛОТИМ ХРЕСТОМ ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ

Коли у 50-их роках якір корабля піднявся і корабель (звичайно воєнний) поволі почав вести еміґрантів на нове місце поселення, то багато з нас, що згромадились на палубі корабля прощали помахом рук Стару Землю і з деяким острахом роздумували, що нас жде на нових місцях. Мало хто мав рідних, в більшості ми їхали в „незнане". Правда, деякі громадські організації, як ЗУНДК, УНСоюз чи „Провидіння" докладали багато зусиль, щоб допомогти новоприбулим. По більших містах Америки чи Канади також подинокі громадяни старались прийти з першою поміччю.

В Чікаґо новоприбулі познайомились з кількома людьми, які своїм зв'язком і впливами довгі роки приходили з поміччю новоприбулим. Треба згадати інж. Степана Куропася, власника ґазоліновою станції, п. Івана Дужанського–молочаря і д-ра медицини Івана Смука. Два останні померли, а інж. Степан Куропась діждав відмітити 100-річчя своїх уродин.



Сидять зліва: мґр. Орест Городиський, інж.Степан Куропась, д-р. Омелян Плешкевич. Стоять зліва: Внучка інж. Куропася п-і Віра Гоєвич, диякон Мих. Городиський з дружиною, мґр. Володимир Щебльовський.

Уродженець Перемишльщини, вже при кінці 1-ої світової війни воював в австрійській армії, у 1918 р. вояк УГА, а по невдачі Визвольних змагань покликаний до польського війська. З українською армією відступив на Чехословаччину. В Празі закінчив агрономічні студії. Використовує нагоду й еміґрує до США, де включається в громадсько-політичне життя. Як кол. вояк, продовжує військові традиції в комбатантській організації, а, як член ОУН, нераз виїжджає для контакту з Проводом в Европі–дбає також про підсилення організаційних фінансів. Не дивно, що інж. Куропась опікувався кол. вояками 2-ї світової війни.

В жовтні 2000 р. родина, УНС і громадяни зійшлися в залі Культурного осередку для привітання Ювіляра. В січні ц. р. в рамцях місячних сходин Т-ва сеньйорів при катедрі св. о. Миколая в Чікаґо Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА вручила найвище відзначення Братства „Золотий Хрест за особливі заслуги" 100-літньому Ювілярeві.

Місячні сходини відкрив голова Т-ва сеньйорів мґр. Володинир Шебльовський, привітавши Владику Інокентія Лотоцького, Ювіляра й присутніх. Мґр. Орест Ґородиський з доручення Головної Управи Братства, разом з головою Станиці Юліяном Юринцем, вручили зворушеному інж. Куропасеві Золотий Хрест.

Василь ФЕДОРОВИЧ

ПРО КРИЗУ В УКРАЇНІ

Цим разом про політичну кризу, бо економічна хвилево відійшла на другий плян. Правда, президент Кучма твердить, що в Україні немає ніякої кризи, оскільки парлямент і уряд залишаються на своїх місцях і, не зважаючи на деякі тимчасові ускладнення, далі ефективно функціонують, а між „вищим керівництвом держави існує порозуміння і близькість позицій". Таке взаєморозуміння домінує з органами самоврядування. Якщо хтось уважає кризою надмірну активність деяких депутатів Верховної Ради, що хочуть грати ролю „вічних революціонерів", то це–на думку президента–для держави є шкідливе, але не смертельне. Нинішня ситуація зобов'язує уряд стосувати всі передбачені законом заходи, щоб відвернути від держави загрозу її національної безпеки і стабільности. Демонстрантів на вулицях столиці з гаслами „Україна без Кучми!" президент не вважає поважною силою, бо вона не є виявом всенароднього ентузіязму; ці протести є фінансовані ворогами держави (кол. прем'єр Лазаренко та інші), отже, тут промовляють гроші, а не ідея.

Не зважаючи на такі заспокійливі заяви президента, останні події в Україні викликали загальне занепокоєння й обурення так внутрі, як і за кордоном. Переслідування свободи слова і преси та вбивства невигідних для уряду журналістів (в останньому часі Г. Ґонґадзе) набрали особливого розголосу після т. зв. касетного скандалу, коли лідер соціялістів О. Мороз оприлюднив у Верховній Раді звукозапис, в якому говориться про причетність Кучми до вбивства Г. Ґонґадзе. На це зареаґувала опозиція масовими протестами й маніфестаціями на вулицях Києва та інших міст України. Також світова публічна опінія і міжнародна преса з деяким неспокоєм почала стежити за подіями в Україні, зокрема осуджувала переслідування вільної преси та політичні вбивства.

Окремо закордонна преса підкреслює конфлікт між президентом і Верховною Радою та Кабінетом міністрів. До речі, тут слід зазначити, що цей конфлікт західня преса передбачувала вже при кінці 1999 р., коли Ющенко став прем'єр-міністром. У зв'язку з тим, лондонський тижневик „Економіст" в травні 2000 р. писав, що президент Кучма іменував Ющенка на цей пост на недвозначну вимогу Америки, де більшість політиків-реформістів вважала його найкращим прем'єр-міністром України від часу проголошення її незалежности. Та висока оцінка Ющенка з боку Заходу насторожила

Кучму до нового прем'єр-міністра і вже тоді можна було завважити, що взаємини між Кучмою і Ющенком холодні. Це вказувало на те, що Кучма буде намагатися усунути Ющенка з нового посту. Проте на початку Кучма залишив Ющенка в спокою, бо він у першому році свого урядування добився значних успіхів у сфері української економіки: зріст продукції і піднесення валового прибутку, виплата залеглих пенсій і зарплат, збільшення доходів до державної скарбниці. Крім того, він предложив Верховній Раді проєкти нових законів, зокрема земельного й податкового, та вніс деякі поправки до цивільного і кримінального кодексів.

В зовнішній політиці прийняв прозахідню орієнтацію, відкидаючи т. зв. слов'янський, тобто проросійський вибір.

Своєю діяльністю на пості прем'єр-міністра Ющенко здобув собі довір'я народу. Мабуть, тому Кучма спершу не пробував його атакувати безпосередньо, а звернув свою атаку на віцеміністра енерґетики Юлію Тимошенко. Часто виявляв невдоволення її працею, а в січні 2001 р. звільнив її з посади, після того 13 лютого її арештовано й посаджено в Лук'янівську тюрму під замітом давніших фінансових надужить.

Ті два випадки–нерозкрите вбивство Г. Ґонґадзе й арешт Юлії Тимошенко–викликали серед народу загальне обурення й довели до низки вуличних протестів і маніфестацій з вимогою позбавити Кучму президентського уряду. Проти Кучми виступила вся опозиція: праві і ліві. Праві вимагають встановлення в Києві національного українського уряду, а ліві–соціялісти й комуністи–хочуть усунути Кучму і Ющенка і створити комуністичний уряд, який попровадив би Україну шляхом білоруського Лукашенка, тобто до об'єднання з Росією.

В розгарі протикучмівських акцій в Україну приїхав з візитою (певно на окреме запрошення Кучми) російський президент Путін зі своїми дорадниками, серед яких визначався мер Москви Лужков. Сама зустріч відбулася не в Києві, а в Дніпропетровську, тобто в центрі машинобудівельної промисловости України. Темою переговорів були питання економічної співпраці України й Росії в галузі „високих технологій", а, крім того, на території ракетобудівельного заводу Південмаш відбулися наради в справі енерґетики.

На пресовій конференції Путін заявив, що він не є вдоволений російськими інвестиціями в Україні, вони повинні збільшитися. Правда, Росія бере участь у приватизації українських рафінерій, хемічних заводів та деяких машинобудівельних фірм, але це не вистачальне. Після підписання нової угоди російські інвестори гратимуть більш активну ролю в Україні.

Український Народний Рух (Ю. Костенко) вважає ту нову укра-

їнсько-російську угоду найбільш ганебною капітуляцією України за останніх 10 років.

Формально Путін в часі своєї візити не порушував питання української кризи, а під час інтерв'ю дипломатично заявив, що це внутрішньоукраїнська справа, яку київський уряд повинен вирішити самостійно, а при тому підкреслив, що українсько-російські взаємини є для нього пріоритетними, бо Україна є найбільшим партнером Росії.

Така офіційна постава Росії до подій в Україні. Але лідер російських комуністів Г. Зюґанов бачить тут руку американської спецслужби, щоб якнайбільше віддалити Україну від Росії, бо Америці невигідно мати об'єднання „трьох слов'янських народів", як про це домовилися на зустрічі в Мінську–Путін, Лукашенко і Кучма.

Щодо Америки, то 23 лютого 2001 р. делеґація американських конґресменів під проводом Курта Велдона прибула до Києва, щоб на місці зорієнтуватися в ситуації. Конґресмени мали зустріч з президентом Кучмою, прем'єр-міністром, міністром оборони й виступали також у Верховній Раді. В розмові з Кучмою Велдон порушив питання, пов'язане з убивством Ґонґадзе й протипрезидентськими маніфестаціями, при чому зазначив, що тут слід притримуватися демократичних принципів–верховенства права, свободи слова та зібрань. Він розуміє, що Україна ще молода держава й не має досвіду з демократією, бо навіть Америка зі своєю 200-річною демократичною традицією має різні клопоти, але вона вміє їх позитивно розв'язувати. Так само Україна, після вмілого порозв'язання внутрішньої кризи, стане сильною державою. Кучма обіцяв дотримуватися демократичних принципів і не стосувати сили.

Конґресмени відвідали „наметове містечко" на Хрещатику і завважили, що намети стоять, як це обіцяв Кучма, хоч раніше було рішення їх знести. Проте в розмові з пікетувальниками конґресмени довідалися, що ті намети міліція забере, як тільки вони виїдуть з Києва. Так теж сталося, 1 березня міліція забрала намети, а пікетувальників розігнала, а частинно арештувала.

При кінці місяця лютого поїхав до Америки на запрошення неурядової організації „Евразія" лідер соціялістичної партії України–О. Мороз. Тут він мав зустріч з представникамизасобів масової інформації і представив їм хід подій в Україні, пов'язаних зі справою Ґонґадзе і т. зв. касетним скандалом. Він підкреслив, що сьогодні в Україні змагаються дві течії, а саме: чи вона стане демократичною державою, чи залишиться кримінальною диктатурою. Причиною сучасної кризи є узурпація президентом і його оточенням влади, що проявляється у всіх ділянках суспільного життя: в економіці–монополія кланів і гальмування реформ; в державному управлінні–

намагання підпорядкувати виконавчій владі парлямент і судівництво; в політичному житті–однопартійність, де вирішальний вплив має „партія влади", хоч насправді є понад сто партій; далі–переслідування тих, що не годяться з офіційною думкою, повна контроля над засобами масової інформації.

Справа Ґонґадзе активізувала дії опозиційних сил. Комітет захисту конституції під назвою „Україна без Кучми!" об'єднав понад тридцять партій і громадських організацій; це вперше в історії сучасної України об'єдналися праві й ліві та центристські партії. Основна мета опозиції–не усувати президента Кучму як такого, бо він перехідна фігура. Тут необхідно змінити систему влади, посилити функції Парляменту, Кабінету міністрів, зробити прем'єр-міністра канцлером, а не „хлопчиком для биття".

Кризова ситуація в Україні не позначиться на стосунках з Росією, бо „все, що можна було здати Росії, вже здали".

Мороз оптиміст. Він переконаний, що політичну кризу в Україні можна буде розв'язати до кінця травня–початку червня ц. р. „Влада буде демократична, права людини будуть захищені й економіка розвиватиметься корисно".

Лондонський тижневик „Економіст" в випуску з 20-26 січня 2001 р. присвятив окрему статтю українській тематиці. Основні її думки такі: остання внутрішня криза в Україні поставила під загрозу її незалежність та створила небезпеку об'єднання її з Росією, як це зробила Білорусь та деякі інші кол. сов. республіки. Україна є особливо велика й особливо слабка. Після Росії–вона найбільша держава у Східній Европі. Якщо б вона знову попала в орбіту Кремля, то Росія стала б суперпотугою в цілому реґіоні, а це створило б проблеми для Европейського Союзу і для НАТО. А виглядає, що до того воно йде. В останньому часі Кучма виявляє щоразу більше приязні до російського президента Путіна й дає йому можливість купувати по дешевим цінам найкращі і найбільш прибуткові українські підприємства.

Однак є проблиски добрих новин. Україна зуміла вреґулювати свої зовнішні борги, знизила ставку інфляції з 377% (5 років тому) до 22%, а економіка зросла на 6%.

Проте Кучма далі ставиться неприхильно до Ющенка, хоч на Заході всі вважають його найбільшою надією України й передбачують, що він буде наступним її президентом.

„Економіст" не думає, що уряд якоїсь іншої держави є вмішаний в українську кризу, хоч є правдою, що деякі українці серйозно рахуються з тим, що Америка наміряє замінити Кучму Ющенком.

Та коротка замітка відразу насторожила російські кола, не в Москві, а в Києві. Союз радянських офіцерів в Україні загрозив пікетуванням американської амбасади з вимогою не втручатися в українські внутрішні справи. Це теж вказує на те, що саме Росія прикладає руку до української кризи, бо вона є заінтересована в нестабільності України, щоб легше „пригорнути" її до себе.

Самі громадяни України в загальній масі мало цікавляться політикою, вони невдоволені своїм соціяльним становищем, не готові йти на революцію проти влади. Навіть парляментська опозиція не змогла зорганізувати масового руху спротиву проти президента, її сили розпорошилися. Спершу ініціятиву перебрав Мороз, який, щоправда, перейшов певну політичну еволюцію від лівого марксизму й ленінізму до псевдодемократії, але ще не вірить в Україну як національну державу й досі ще не позбувся „червоних прапорів". Через те „праві" від нього відступили й ослабили його середовище.

З другого боку, Російський Рух України не підтримує Кучми тому, що він не виконав своїх передвиборчих обіцянок і не признав російській мові статусу державної мови нарівні з українською. Але одночасно цей Рух не підтримує тих, що намагаються усунути Кучму від влади, бо вони–мовляв–є праві екстремісти, що проголошують антиросійські, а теж антиукраїнські тим самим (sic!) гасла.

Протикучмівські демонстрації стали непопулярними також серед частини свідомого українського громадянства. Може найбільше знеохотила всіх демонстрація з 9 березня 2001 р., коли члени уряду під проводом Кучми поклали квіти біля пам'ятника Шевченкові з нагоди 140-ої річниці його смерти. Демонстранти в своєму запалі викинули покладені квіти, щоб таким чином очистити Шевченка від „зрадника" Кучми. До того вмішалася міліція, при чому покидано в болото й потоптано українські національні прапори. Замість шанувати, зганьбили пам'ять великого Пророка.

Не дивно, що українська діяспора осудила такий вчинок. Взагалі старше діяспорне покоління скептично ставиться до сучасних демонстрацій в Україні, бо насильне усунення Кучми з посту президента (до речі, вибраного демократичним порядком) може бути некорисним, бо на його місце може прийти якийсь гірший „кучма". Україна як цивілізована держава може розв'язати сучасну політичну кризу леґальним порядком.

Так і сталося.

Юлію Тимошенко один суд звільнив з тюрми, другий–уневажнив цей розпорядок, але верховний суд схвалив рішення першого суду й Тимошенко на „умовній волі".

Кучма вирішив „леґальним" способом звільнити Ющенка з посту прем'єр-міністра. А зробив це спритно при допомозі Верховної

Ради, в якій комуністичні депутати тільки чекали на те.

Здавалося, що уряд має в Верховній Раді парляментську більшість, але так склалося, що проросійські комуністи об'єдналися з олігархами-капіталістами (в Україні таке об'єднання можливе!) й осягнули більшість. Коли Ющенко складав перед Верховною Радою звіт зі своєї діяльности, тоді за ініціятивою комуністів і їх союзників більшістю голосів (263 до 69) роботу Кабінету міністрів визнано незадовільною і висловлено недовіру урядові. Ті, що голосували проти Ющенка, звинувачували його в тому, що він за час свого урядування не поправив економіки України, яка тепер котиться до руїни, хоч економічні показники уряду Ющенка були позитивні.

Лиш 69 депутатів голосували за Ющенком, тоді як перед будинком Верховної Ради около 15.000 демонстрантів обстоювали його політику. Тут варто відмітити, що голова Верховної Ради Іван Плющ не змінив своєї думки щодо Ющенка, він зрівноважено спокійно голосував за ним, хоч був свідомий того, що його постава може мати для нього від'ємні наслідки.

Звільнення Ющенка було продиктоване не державницьким, а вузькопартійними та особистими матеріяльними користями. Переміг Ющенка парадоксальний альянс протизахідних комуністів, центристів та інших фракцій, керованих олігархами-капіталістами з оточення президента Кучми. Проте Ющенко є найбільш популярним і довірливим політиком України.

Відставка Ющенка стала загрозою для дальших економічних реформ, а одночасно пересторогою для закордонних інвесторів. Вона вплинула теж від'ємно на репутацію України на Заході. В зв'язку з тим до Києва приїхав уповноважений Европейського Союзу з питань зовнішньої політики та безпеки, колишній секретар НАТО Ґавієр Соляна. Він мав зустрічі з президентом Кучмою, деякими парляментаристами та міністром закордонних справ Анатолієм Зленком. Щодо загадкового вбивства журналіста Ґонгадзе, то Соляна заявив, що це внутрішня справа України і влада повинна її вирішити так, як це роблять у цивілізованих державах.

Росія дипломатично через своє Міністерство закордонних справ заявила, що відставка Ющенка–це внутрішня справа України і це не має ніякого впливу на російсько-українські взаємини. Проте не можна виключати, що тут також робота Москви.

Після відставки Ющенка комуністи і їхні союзники-олігархи створили в парляменті міжфракційне об'єднання під назвою „В Европу разом з Росією" (так немовби Україна була немовлям і не могла сама знайти дороги в Европу). Мета об'єднання–посилити співпрацю України з Росією, сприяти Україні (!?) ввійти в сім'ю ев-

ропейських народів та підписати між Україною і Росією угоду про координацію їхньої діяльности в парляментській Асамблеї Ради Европи–ПАРЕ. Це сиґнал, що Україна після довгих намагань визволитися з постсовєтської орбіти і приступити до НАТО тепер знову мала б попасти в обійми Москви, а Захід очевидно не хоче того, тим більше що в останньому часі російський президент Путін і Кучма посилили взаємні контакти й кооперацію між Росією і Україною. (А відомо, що така „співпраця" чомусь завжди виходить на шкоду України).

Цікаві спостереження мадярського прем'єра Віктора Орбана (здецидованого антикомуніста), опубліковані в „Нью-Йорк Таймсі" (30/4, 2001). Він занепокоєний ситуацією в Україні, бо це ключова держава в новій структурі державної безпеки й тому заслуговує на більшу увагу. Без ґарантії незалежности України ціла післявоєнна архітектура европейської безпеки є в загрозі. З усуненням прозахіднього прем'єра Україна наражена на втручання Москви до її справ. Те, що тепер діється в Україні, є атакою на нові структури і втяганням її до хаосу, в якому вона була досі, а відомо, що хаос творить можливість втрати незалежности, тим більше що там є кандидати на проросійську політику. Орбан закликає Захід перевірити заходи Путіна про реорганізацію Росії, щоб поширити її впливи тепер не через військові сили, але через економічний тиск.

Кучма тимчасово був зайнятий вибором відповідного кандидата на прем'єра, а повинен ним бути кандидат невтральний, щоб не був загрозою для політичних сил в парляменті.

Ним став 47-річний Анатолій Кінах, народжений в Молдові, українець, очолює Партію промисловців і підприємців. Був представником президента в Миколаївській області і віце-прем'єром в уряді Марчука. За освітою інженер-суднобудівник. Вважається „цілковитою людиною Кучми". За ним голосувало 239 депутатів (29 травня). Комуністи, обидва Рухи стримались від голосування.

Голосний скандал в справі вбивства Ґонґадзе, не зважаючи на касету Мельниченка, котрий тим часом з сім'єю отримав притулок у США–„не політичний", як заявив американський амбасадор до України, не доказав понад всякий сумнів, що Кучма причетний до того злочину. Новий міністер внутрішніх справ Юрій Смирнов повідомив офіційно, що слідчі органи зідентифікували вбивників Ґонґадзе, але вони оба вже не жиють, їх убили два інші злочинці, які тепер під слідством. Така урядова версія без будь-яких ближчих деталів неповажна і ніхто їй не вірить ані в Україні, ані за кордоном. Але для Кучми справа розв'язана, криза формально перестала існувати, він „чистий" і далі урядує.

31 травня 2001

Володимир МОЛОДЕЦЬКИЙ

ВІЙНА В КОСМОСІ

Всі війни від найдавніших часів були жахливі, але з кожним століттям ставали щоразу жахливіші. Перша світова війна була такою жахливою, що, здавалося, нічого гіршого вже статися не може. На жаль, Друга світова війна, завдяки винахідливості людей і новій зброї, принесла знову жахливі жертви. Жертви цивільного населення у містах таких, як Дрезден чи Гамбурґ, переросли всі передбачування, а вжиття атомної бомби на міста Гірошіма й Наґасакі вжахнуло цілий світ. Помимо того, що знищення спричинене модерною зброєю у час Другої світової війни були величезні, вони виглядають смішно малими, коли стараємося передбачити знищення, яке може спричинити модерна зброя, яку тепер має багато держав світу. Вибухова сила атомної бомби, кинутої на Гірошіму, рівнялася 100.000 фунтів динаміту; вибухова сила теперішніх атомних і водневих бомб може посідати силу мільйонів тонн динаміту.

Ядерна зброя не мусить бути у формі бомб з літаків скиданих на ціль. Боєві головки можуть бути вміщені на балістичних міжконтинентальних ракетах, які вистрілені з віддалі десять тисяч миль, можуть вдарити на місце призначення за кілька хвилин. Оборона проти таких ракет дотепер була немислима, і тому держави шукали за іншими розв'язками. Одною з дотепер успішних розв'язок був принцип „Deterent", тобто політика стримання від атаки. Це значило, що обі наддержави (а тоді існував СССР, який так, як і США, був уважаний наддержавою–Superpower) мали стільки ядерної зброї, що могли знищити себе взаємно. В таких обставинах війна не мала ніякого сенсу, бо не було б переможців і переможених. Обі сторони були б комплектно знищені.

Тепер ситуація дещо змінилася. США стали одинокою наддержавою, але, на думку американських політиків, їм загрожує ядерна атака зі сторони міжнародних терористів або малих, але невідповідальних держав, яких називають „мерзотними державами". Тому США тепер працюють над розвитком нової зброї, спроможної знищити балістичні ракети в леті.

Донедавна така зброя, як невидимі смертельні лазерні промені, які досягають противника зі швидкістю світла, чи так звана по-англійському „anti matter weapons"–це зброя, яка належала до фантазії і писалося про неї тільки в книжках „наукової фантазії", популярно називаної „science fiction". Але ця зброя швидко перестає бути фантазією і стає дійсністю. Ще президент Рональд Реґен мріяв

про повітряну оборону американського континенту перед атакою ворожих ракет, плянуючи розвинути модерну оборонну парасолю у космічному просторі, яку популярно називано „зоряною війною". Тоді з різних причин тої системи не розвинули, але американські стратеги про неї не забули. Тепер новий американський президент Буш повертається до плянів президента Реґена, помимо того, що не тільки Росія і Китай виступають проти того, але навіть американські союзники є проти, боячись, що це може спричинити нову гонку озброєнь. Ця оборона має полягати на тому, що ворожі ракети, вистрілені в напрямку американського континенту, будуть знищені у повітрі, при помочі різного виду променів, вистрілюваних із землі й з різних спеціяльно до того пристосованих супутників в орбіті довкруги Землі. Американці йдуть так далеко, що плянують навіть створення нового роду зброї, додатково до армії, фльоти і літунства–„космічні збройні сили". Великі пляни! Але американці не один раз доказали, що можуть здійснити це, що часто виглядає не до здійснення. Великим приклонником такої космічної оборони є новий міністер оборони Дональд Румсфельд. Американці не тратять часу на проведення теорії у практику. У своїх дослідах протягом кількох останніх місяців їм вдалося зістрілити на дослідчій базі в Нью-Мехіко, при помочі лазерних променів з землі, понад 24 ракети типу „Катюша", як рівнож провели та далі проводять ряд успішних випробувань, пов'язаних з космічною обороною. Американці переконані, що той, хто володіє космічним простором, володіє і земським ґлобом, і тому рішені це осягнути. Тепер вони працюють над удосконаленням лазера „SBL" (space-based laser), якого через свою нищівну силу прозвано „смертельною зорею". Слід розуміти, що це все не вдається здійснити за один день. Плянується запустити „смертельну зорю" в орбіту Землі доперва в 2012 році й почати пробні атаки на летючі ракети. Цей проєкт включає не тільки один сателіт з таким лазером, але двадцять таких супутників, що постійно кружлятимуть довкруги Землі, готові зістрілити якунебудь ракету в якійнебудь частині земної кулі протягом секунд. Тести тої зброї були такі успішні, що науковці думають, що зможуть запустити лазерні супутники в орбіту Землі вже у 2010 році, тобто два роки скоріше, як було пляновано

Лазерний промінь є побудований так, що може поцілити міжконтинентальну ракету віддалену на тисячі кілометрів, але він не може бути настільки сильним, щоб випадково, не попавши в ціль, влучити на землю, спричиняючи велике знищення. Теперішні конструктори запевняють, що його атмосфера абсорбує, якщо він не попаде в ціль. Одначе це не єдина небезпека. Коли лазерний промінь знищить у повітрі міжконтинентальну ракету з ядерною, хе-

мічною або біологічною боєвою головкою, відпадки, заражені радіяцією або бактеріями, можуть впасти не тільки на територію противника, але, залежно від віддалі знищення ракети, і на територію оборонця, завдаючи йому великих втрат. Критики уважають, що ця система не є певна, як рівнож критикують систему „NMD" (National Missile Defense),яку президент Буш плянує увести в дію уже в 2006 році.

„NMD" має коштувати 60 мільярдів дол. У військових колах прозвали цю систему „поціл кулі кулею". Тобто вистрілена ракета зудариться у повітрі з ворожою ракетою, розбиваючи її прямим ударом, а не експлозивним вибухом. Праця над такими ракетами триває вже понад 25 літ і увінчалася тільки деякими успіхами, хоч експерти уважають, що проблеми вже майже розв'язані. Такі протиракетні ракети вживано підчас війни з Іраком для зістрілювання ракет, які Гусейн вистрілював на Ізраїль. Як пам'ятаємо, деякі ракети Іраку таки долетіли до своєї цілі.

Крім системи „NMD", президент Буш рішений увести лазерну зброю в якнайскорішому часі. Вона складатиметься з двох головних компонентів. Один з них–це вже згаданий вище „SBL". Це супутник постійно в орбіті Землі, готовий в кожну мить до акції. Другий–це так званий „ABL" (Airborne laser), який буде приміщений на спеціяльно змодифікованому бомбовозі, і тим самим буде мати коротший засяг, як „ABL"

Уведення цієї оборонної системи спричиняє деякі правні проблеми. Договір, котрий забороняє уживання ракет для знищення балістичних міжконтинентальних ракет, був підписаний Америкою і Радянським Союзом у 1972 році. Але американці уважають, що той договір підписала держава, яка більше не існує, отже він їх не зобов'язує.

Американці наполягають на тім, що побудова оборони проти міжконтинентальних ракет є для США конечна, як запорука перед якимнебудь терористичним атаком або атакою з боку невідповідальних держав, які спонзорують терористичні атаки на США. Американці уважають, що такі держави, як Північна Корея, Ірак і Іран, загрожують Америці. Президент Буш є приклонником так званої змішаної оборонної системи, тобто оборони з землі, моря, повітря і космічного простору. Дотепер американці не мають жодної оборони проти балістичних ракет і, правду сказати, на випадок такої атаки вони зовсім безрадні. Деякі військові лідери США уважають, що протиракетна оборона з базами на землі є складнішою, і тому вони підтримують якнайскоріший розвиток лазерних баз у космосі. Вони також переконані, що зістрілити ракети з баз в космосі можна скоріше і певніше, як з баз на землі. Від 1962 року аме-

риканці витратили на досліди, пов'язані з будовою лазерів великої енергії, понад 14 мільярдів долярів. Не диво, що Китай і Росія виступають проти такої оборони, бо вони на подібну систему дозволити собі не можуть. Американці також призначили тепер додатково 1,6 мільярда долярів на проєкт перебудови бомбовозів типу 747 (jumbo jet)на перші у світі боєві літаки, які будуть вистрілювати лазерні промені типу „АВL" Якщо все піде так, як плянується, перші випробування у симульованих боєвих обставинах відбудуться у 2003 році. У випробуванні лазерний літак буде намагатися зістрілити кілька ракет типу „Scud" підчас їх лету. Все буде відбуватися автоматично. Коли чотири інфрачервоні сензори літака відчують тепло вистріленої противником ракети, лазер, приміщений на верху літака, якого функцією є вишукувати ціль, передасть інформацію до комп'ютера на борту літака, що, в свою чергу, оцінить швидкість ракети, звідки вона буде вистрілена і яка її ціль. Тоді інший лазер наміряється на бак з пальним ракети і нищить її.

Лазерний літак (модифікований 747 jumbo jet) буде так автоматизований, що потребуватиме тільки малу залогу, зложену з вісьмох спеціялістів. У проєкті є фльотиля з сімох лазерних літаків у 2009 році. Два літаки перебуватимуть у повітрі весь час, а п'ять готові до акції протягом 24 годин.

Колишня фантазія і мрія американських військовиків опанувати космічні простори з приходом Дональда Румсфельда на пост міністра оборони США стає дійсністю. Він є одним з головних пропонентів контроверсійної оборонної системи, яка зможе зістрілити будь-яку міжконтинентальну ракету, вистрілену з якоїнебудь точки землі, моря чи навіть з космічного простору. Приклонники вважають, що ця система оборонить США і її союзників перед атакою „мерзотних держав" маючи на думці Ірак, Іран і Північну Корею.

США не самі заінтересовані протиракетною обороною. Росія і Китай також працювали над розвитком космічної зброї, яка могла б знищити ворожі ракети, але покищо тільки Америка спроможна приступити до реалізації такого пляну. Кошт дослідів над такою ситемою і її побудова такі фантастичні, що ані Росія, ані Китай на це не можуть собі дозволити, і тому дуже різко виступають проти американського пляну. Але американські дорадники президента Буша вважають, що брак американської контролі над космічним простором прямо запрошує до нового, тим разом, „космічного Pearl Harbour" Вони кажуть, що „той, хто володіє космосом, володіє також сушею" і роблять все можливе, щоб оволодіти космосом. Американці посідають у космосі 300 супутників, з яких щонайменше сто є військові. Пентаґон має в пляні замінити всі супутники протягом наступних десять літ новими модернішими, коштом по-

над 60 мільярдів долярів. Від війни з Іраком у 1991 році і війни у Косово у 1999 році збройні сили Америки щоразу більше залежні від космічної розвідки з апаратури супутників.

Покищо нема жодного договору, який забороняв би будь-яку зброю у космічному просторі. У 1967 році більшість держав підписала договір, що забороняє розміщення якоїнебудь зброї на місяці й інших плянетах. Одначе договір між США і СССР з 1972 року забороняє розбудову й випробування або застосування протиракетної оборони у космічному просторі, але, як уже було сказано, американці уважають, що цей договір був з уже неіснуючою державою. Дональд Румсфельд уважає, що „велика залежність США від космічного простору, швидкість з якою ця залежність зростає і наслідки, які вона має, вимагає, щоб США визнали потребу вживання космічного простору пріоритетом національної безпеки".

Іван ПАТРИЛЯК

ЯКУ АРМІЮ БУДУЄ ГЕНЕРАЛ КУЗЬМУК, І КОГО ВОНА БУДЕ ЗАХИЩАТИ?

Відзначивши 6 грудня 2000 року дев'яті роковини від моменту свого формального виникнення, Збройні сили України вступили до нового, ювілейного року свого життя. Важко сказати, яким буде святкування десятиріччя українського війська, але 6 грудня минулого року, очевидно, нікому не запам'яталось ні гучними парадами, ні вітаннями на роботі, ні показами документальних чи художніх фільмів про бойову звитягу українців. Механічно співставляючи святкування 23 лютого–дня колишніх радянських і 6 грудня–теперішніх збройних сил, порівняння виходить не на користь останніх. Чому-чому, а пропаґанді та аґітації в радянської системи нам ще потрібно вчитися не один рік. Адже якихось 10-15 років тому будь-яке 23 лютого перетворювалося на гігантську пропаґандистську, патріотично-виховну акцію. З ранку до ночі лунали військові пісні, телебачення було буквально забите фільмами про армію, дітей у школі заставляли малювати прапорці з символікою різних родів військ. І така робота мала успіх, у людей виховувався патріотизм (совковий, більшовицький, який завгодно антиукраїнський, але патріотизм, котрий існує в умах пересічних громадян навіть тепер). Натомість 6 грудня, день української армії–війська відродженої держави, ознаменувався лише багатократною ретрансляцією скарг на недостатній рівень фінансування через „негаразди у державі" й т. п. (До речі, стосовно недофінансування–заробітна плата у старшого лейтенанта дорівнює 460 гривням, що на 200 гривень більше, ніж у доктора наук у будь-якому науково-дослідному інституті системи НАН України. Тому говорити сьогодні про те, що

військовослужбовці живуть гірше від основної маси українських громадян, на наше глибоке переконання, принаймні некоректно).

6 грудня не було жодної передачі про історію українських збройних сил, про вітчизняну військову традицію і т. п. Складалося враження, що головні урочистості на честь людини зі зброєю перенесені на той недолугий „день захисника вітчизни", під яким трохи замаскували чергову „гадавщіну созданія нєпабєдімой і лєгєндарнай"... От тоді вже наші „професійні" вояки (так своїх підлеглих полюбляє називати міністер оборони О. Кузьмук) відведуть душу, згадавши „старі добрі часи", коли й зарплата була вищою, і „родіна" єдиною.

Скептик може зауважити, що ми дещо перебільшуємо рівень старого радянського патріотизму в теперішній українській армії, мовляв, зараз у лави збройних сил влилися нові військовослужбовці, які ніколи не служили у радянській армії, а відтак є справжніми патріотами України і її відданими солдатами. На жаль, ми також мали подібні ілюзії стосовно наших „захисників", аж поки випадково не переглянули новини студії „Репортер" на „Новому каналі" 6 грудня 200 року. У репортажі, присвяченому дню збройних сил, кореспондент брала інтерв'ю у молодого офіцера (старшого лейтенанта), котрий ніколи не служив у радянській армії і, згідно творчого задуму журналістки, мав бути уособленням нової генерації українського вояцтва. Мусимо визнати, що типаж був підібраний справді вдало. По-перше, офіцер, якого називали Андрієм, жодного слова не міг сказати українською мовою (мабуть, не „аваладів"); по-друге, чесно зізнався, що все життя святкував лише 23 лютого; по-третє, вважає, що в союзній армії служити було значно краще; по-четверте, скаржився на низький рівень оплати праці й нарешті заявив, що незважаючи на присягу, складену на вірність українському народові, за добрі гроші він готовий присягнути будь-якій іншій країні, додавши: „Навіть назважаючи на долю моряків „Курська"..." Останнє уточнення дуже суттєве, оскільки воно недвозначно вказує, якій саме країні готовий служити „герой" репортажу.

У будь-якій нормальній державі над таким горе-захисником провели б суд і, розжалувавши до звання рядового, відправили б відбувати покарання у дисциплінарному батальйоні. А в кузьмуковській армії це неподобство називають „професіоналізмом". Чи не надто високий „професіоналізм"? Чи потрібні такі „професіонали" українському народові? І таких питань можна завдавати тисячі. Здається, що єдиною функцією існуючої армії у випадку війни може бути лише організована здача в полон і утримання власного народу від імовірного спротиву, а за таких умов жоден громадянин нашої держави не може почуватися захищеним.

(„Смолоскип")

Василь ТОМКІВ
Болтон, Англія

„СС-и У БРИТАНІЇ"

З приводу антиукраїнської кампанії в ЗМІ

Треба сказати, що невелику українську громаду, котра живе в розпорошенні на британських островах, здивував (щоб не сказати–шокнув) звинувачувальний вибух британських засобів масової інформації. Саме в сезоні, коли весь християнський світ відзначав радісні ювілейні свята народження Ісуса Христа, тут розгорнулася широка антиукраїнська кампанія, основною, особливо злосливою суттю якої були закиди супроти британського уряду, що він, мовляв, ніколи належно не провірював злочинне минуле ветеранів колишньої „СС дивізії „Галичина".

Появу газетних публікацій, головно в т. зв. бруковій пресі, що відома з її неперебірливої погоні за скандальними сензаціями–спричинив „документальний" телерепортаж під назвою „СС-и у Британії". Він був, здається, умисне показаний в день українського Різдва 7-го січня 2001 року на приватному телеканалі „Ай-Ті-Ві" (ITV).

Не має сумніву, що як в пресових репортажах, озаголовлених кричущими назвами, так і в кадрах фільму про колишніх дивізійників, як нацистських коляборантів, ця кампанія була запланована передусім для того, щоб зжахнути британське суспільство. Бо якже це так, що „ще в 1947 році компактно всю Дивізію „Галичина" перевезено з Італії до Британії, не опитуючи нікого з них, щодо жахливих воєнних злочинів, скоєних в 1941-45 роках, до яких були причетні деякі її частини. Їм надано притулок і вони безтурботно і безкарно проживають серед британського суспільства вже понад півстоліття." Саме такі твердження переважали в британських ЗМІ.

Екіпа телефільму „СС-и у Британії", зокрема її керівник і автор тексту Джульян Ґенді покликаючись на історію, пояснював, що, ніби–„британці не знали, що зробити з українською дивізією, яка після закінчення Другої світової війни попала в Австрії в їхній полон. Не бажаючи видати їх на розправу Сталінові, дивізійників початково перевезли до табору військовополонених в Італії, де й тримали їх до 1947 року, після чого перевезено повністю цілу дивізію, около 8.000 осіб до Британії. А потім–не запідозрюючи нічого щодо їхнього минулого,–про цих людей забуто протягом довгих років.

Отак започатковується телепрограма „СС-и у Британії," сконструйована тенденційно, однобічно, а, якщо йдеться про її введення в оману пересічного громадянина, що не знає історії даної теми, то навіть вдало і професійно. А якщо зважити, що як перед показом телерепортажу, так і після нього продовжувалася злива газетярських компромітуючих (не лише дивізійників!) і обширних публікацій–то стало ясно, що це не випадок, а добре спланована, а може й скоординована акція, щоб надати справі якомога якнайширший розголос. Розголос, що серед британського суспільства ще є живими около 1500 ветеранів цієї „ноторично злочинної" дивізії. Отже, щоб „виправити помилку" британських урядових спецслужб, які заперечували, що українці були причетні до будь-яких воєнних злочинів, Джульян Ґенді проявив неабияку рішучість. Неначе фіктивний Шерлок Холмс, він виїжджав до Польщі і до інших країн в реґіоні, щоб розшукувати відповідних наочних свідків подій та провірювати архіви й інші „вірогідні джерела" і т. п. У висліді цих заходів екіпа Ґенді „відкопала правду", якої могли б позаздрити навіть „специ" з колишнього КҐБ!

Не будемо переповідати все, що чорним-по-білому понаписувано, з приводу телепередачі 7 січня в багатьох англомовних газетах. Це й неможливо, бо переважно вони друкувалися на шпальтах щонайменше двох сторінок, прикрашених відповідними ілюстраціями... Але варто зацитувати кілька рядків з „Дейлі Мейл" від 13 січня 2001, бо вони передають типовий тон і зміст, що публікувався в інших газетах:-

„....стали вони парадно і гордо в ряд, зібрані в своїх беретках і спортових блейзерах прикрашених відзнаками. Здавалося б–це нормальні колишні військовики. Тепер ветерани. Після формальностей інспекції, вони при склянці пива в поблизькому готелі будуть чванливо згадувати свої бойові подвиги підчас Другої світової війни. Принагідний свідок цих церемоній міг би поцікавитися–де ці ж сивоголові „камрати" воювали? В пустинній Африці? В Італії? Можливо в Нормандії?–Ні, не мають вони такої гордої історії. Трудно повірити, що вони ще й сміють показуватися на вулицях британського міста. Фактично–ці сивоволосі пенсіонери є членами Українського Ветеранського Об'єднання, які, як ентузіястичні рекрути жахуючої Ваффен-СС боролися для Гітлера. На їхніх руках, згідно з твердженням дослідників воєнних злочинів,–кров сотень безборонних і невинних цивільних людей..."

А далі йдуть описи про масакри тисяч євреїв у Львові з'єднанням батальйону „Нахтіґаль" в 1941 р., який був відтак влучений до

1-ої УД УНА; знищення місцевості Гута Пеняцька, де вбито понад 800 її мешканців; масакра 44 жителів села Хланьов, в тому 3-річної дитини. Група Українського Леґіону Самооборони брала участь в придушенні Варшавського повстання.

Крім екіпи телестудії, газета „Дейлі Мейл" додатково відправила ще й своїх „розвідників" до Польщі, які в спогадах тих, що вцілілили, відкрили страхітливі історії про „звірські варварства" українців. Інші „розвідники" віднайшли адреси проживання екзильних українців у Британії і „відкрили", що деякі з них дістають німецькі службові пенсії, що переважно сягають 2800 фунтів стерлінґів. Є певним, що й серед них є такі, що підчас Другої світової війни могли брати участь в холоднокровних масакрах. Та про це ніколи, здається, не буде виявлена правда. Бо всі рішуче заперечували такі закиди.

Напади на добре ім'я Дивізії–не нові. Колишня більшовицька пропаґандистська машина тюрми народів безнастанно і щедро таврувала не лише дивізійників, а взагалі всю свідому українську еміґрацію націоналістами, ворогами народу, бандитами і колябoрантами.

Не хочеться повторяти всі ці брутальні епітети проти Дивізії чи переповідати причини і обставини її створення. Про її історію написано немало не лише газетних і журнальних статтей, але й книг своїми і чужими. Нагадаємо лише, що з вибухом Другої світової війни наша Батьківщина зазнавала найбільшого горя і найчисленіших втрат невинного неселення. На нашій землі зударились між собою сили двох жорстоких тиранів за панування над Европою і світом. Обі ці сили нанесли нам жахливу руїну, проголошуючи свої нелюдські теорії про „новий лад".

Отож, коли виникла можливість творити належно вишколену і озброєну військову формацію, яка могла стати ядром української армії, рішено з неї скористати. На заклик своїх провідних людей, пішла свідома українська молодь, що вважала себе законними спадкоємцями і продовжувачами вікопомних діянь Українських Січових Стрільців, Армії УНР і УГА, на зміну батькам пішли їх діти. Не за ухвалену „Нову Европу" чи допомогу наїздникові, адже Дивізія творилася півроку після Сталінградської битви, коли всім було ясно, що нацисти війну програли, а на Україну сунула знову червона орда. Адже ті, що рішилися на такий крок в дуже молодому віці, бачили на власні очі жорстокості більшовизму на тисячах понелюдськи замордованих жертвах у всіх тюрмах України, до глибини пізнавши нищівну силу російського комунізму.

Дивізія була українським патріотичним з'єднанням і не мала

жодного пов'язання з нацистськими злочинами чи ідеологією. Воювала на східньому фронті, ніколи проти західних альянтів. Дивізійники були чесними і лицарськими воїнами. Були в англійському полоні в Італії, звідки по провірці перевезли їх до Англії. Деякі еміґрували до Канади, дє їх знову ґрунтовно перевірено Комісією Дешена. Що більше, совєтська репатріяційна Комісія, яка під керівництвом ген. Голікова–від червня до вересня 1945 року–індивідуально переслуховувала ветеранів Дивізії, не знайшла жодного злочинця між ними. І все ж таки комуністи, совєтські власті і єврейські групи з т. зв. Центру Візенталя часто оскаржували ветеранів у скоєнні найбільш жахливих злочинів, вимагаючи суду над ними. Але на вимоги юристів ніколи не подавали жодної опертої на фактах евіденції. Не подавали, бо її не було. Не було тому, що Дивізія не була пов'язана з жодними злочинними діями. А звільнені після майже чотирьох років полону, ці звичайні хлопці, молоді уродженці як Східної, так і Західної України–освічені, мислячі, не залякані і не обдурені різними режимами, відразу стали найкращими, часто провідними членами наших громад на чужині. Не відсиджувалися в затишках, не ховалися по домівках, а вийшли назустріч історії. Здобували шану і добре ім'я для свого поневоленого народу в країнах свого проживання, поборюючи всюди, де лише могли, потворну і диявольську силу XX століття.

Є ще один бік справи, про яку, як одному з основоположників Українсько-Польського Товариства у Британії не хотілося б згадувати. Адже між нашими суверенними державами заключено угоди про добросусідську дружбу і співробітництво. І українці згідні, що не можна оправдувати взаємні насильства і застосування принципу колективної відповідальности за конфлікти, які нерідко були зумовлені обставинами, незалежними від поляків чи українців, і нав'язані нашим народам недемократичними системами. А всякі непорозуміння повинні базуватися не на однобічних і стереотипних осудах і закидах, а на правді і провіреному фактажі. Йдеться про те, що деякі газети наших західних сусідів безкритично передруковували „відкриття" екіпи Джульяна Генді, включно з сензаційними публікаціями в англомовних ЗМІ (напр., „Націсьці в Вєлькей Британії"(„Дзєннік Польскі", 22.12) „Зброднє воєнне на поляках" (28.12), „Фільм документальни" („Тидзєнь Польскі", 30.12–все з 2000 року); „Чи збродняржи зостаном осондзені?" (Дз. П., 9.1. 2001), які так образно нагадують писання „мілосьнікуф Львова", „Кола Львовян". Незважаючи на те, що визначні політичні польські діячі твердять, що „без вільної України не зможе існувати вільна

Польща"–ця голосна своїми публікаціями група ніяк не може змиритися з дійсністю, що „Малопольска і Львуф" є в складі України.

Але повернемося ще раз до „викривального" фактажу в фільмі телеекіпи Джульяна Генді.

• У фільмі стверджується, що уряд прем'єра Етлі перевіз компактно весь склад „СС дівізіон Ґаліціен" до Британії в 1947 році.

Неправда. Серед 8 тис. українських полонених не було ані одного з-поміж 3000-го німецького кадрового і командного персоналу. Також не були ніколи привезені до Британії около 1400 дивізійників, що були інтерновані американцями.

• У фільмі стверджується, що британський уряд завжди запевняв, що не має достовірних даних про причетність дивізійників до воєнних злочинів. Вони помилялися. При допомозі донедавна недоступної архівної документації в країнах Східної Европи, а також зізнань і свідчень очевидців–екіпа Дж. Генді вперше зібрала і у фільмі „СС-и у Британії" виявила такі дані.

Неправда. І то–неймовірна! Фактично підозри, закиди і обвинувачення селективно і дискримінаційно висували періодично і публічно найчастіше колишні совєтські, польські і єврейські чинники. Напр., одною з особливо масивних і брутальних закидів була публікація „Ми обвинувачуємо" (видавництво „Дніпро", Київ, 1984). Є там „детальні докази" про причетність частини Леґіону Самооборони в пацифікації села Хланьов (стор. 270-272) та придушуванні Варшавського повстання (стор. 273-276). Слідства ретельно були ведені в кожному таборі полонених, також в період звільнення та спеціяльною Комісією Скотлянд Ярду з тими підозрілими особами, яких насильно змобілізовано в німецькі військові формації. Окремі слідства в пошуках за воєнними злочинцями проведено в Австралії, США і Канаді, які ствердили непричетність дивізійників до будь-яких злочинів, про що в фільмі „СС-и в Британії" умисне не згадується. Дружини Українських націоналістів, підрозділ „Нахтіґаль" не був причетний до вбивств євреїв у Львові. Польських професорів знищили ґестапівці так само, як нищили українських діячів по всій Україні. Дивізія не брала ніколи участи в протижидівських акціях чи вбивствах цивільних людей, ані ніколи не була причетною до охоронної служби німецьких концтаборів. Дивізія не поповнила ніяких злочинів у Словаччині, як це фальшиво було сказано в фільмі. Як кожній нормальній людині, що обізнана з британським правосуддям, відомо–такі „реляції" очевидців, які були показані в фільмі скомпоновані за режисурою Дж. Генді, без перехресних опитувань професійних юристів–це не свідчення, а однобічне

звинувачення, неприйнятне в демократичному судівництві.

А ще були в фільмі показані безліч фотографій, ніби дивізійників, а насправді виразно з відзнаками німецьких військових формацій.

Виникає питання: що спонукало Джульяна Ґенді зманіпулювати програму, що насичена демагогією, різними перекрученнями і злобою, що від початку до кінця дише паталогічною ненавистю до ветеранів 1-ої УД УНА (і не лише до них)? Бо що, напр., мають показані у фільмі кадри з недавних нелюдських жорстокостей, вчинених у Косово, з подіями Другої світової війни?

Можливо, що відповідь на це питання дала недавня дискусія українських і польських істориків, що обговорювали презентацію фільму („Ґазета виборча", 27-28 січня 2001 р.). Було ними стверджено, що, можливо, Джульян Ґенді знайшов тему, яка йому видалася важливою, контроверсійною, трохи сензаційною. А, можливо, що захотілось йому представити себе в авреолі людини, що бореться з коляборацією і воєнними злочинцями? Проте, хоч у фільмі професійно показані жахаючі сцени, то ніде не має документації, що їх поповнили ветерани Дивізії.

СПІЛКА ОФІЦЕРІВ УКРАЇНИ

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ
ТЕЛЕЖУРНАЛІСТУ ДЖУЛІАНУ ГЕНДІ

Пане Джуліане!

Показ на Різдво Христове по приватному телеканалу АТВ документального фільму, в якому йшлося про злочини, які нібито вчинили під час Другої світової війни вояки дивізії „Галичина" обурив українську громадськість, зокрема українських офіцерів патріотів. Незрозумілим залишається факт, чому цей фільм демонструвався на Різдво Христове–на початку Нового року, нового тисячоліття. Якими принципами керувалися ті, хто створював програму і поставив цей фільм для показу?! Напевно, не Християнськими.

Відомо, що це не перша кампанія по дискредитації патріотів України, які в трагічні історичні часи боролися за незалежність Батьківщини під Національним Прапором з Тризубом.

Продемонстровані у фільмі документи та факти, зазначу, неодноразово були оприлюднені та досліджені міжнародними комісіями в післявоєнний час. Зокрема, в 60-80-роках минулого століття окремо в Австралії, Великобританії, Канаді діяли спеціальні комісії з перевірки діяльності 17 дивізій (польських, прибалтійських, росій-

ських), які співпрацювали з німецькими військами. І всі, підкреслюю–всі–перевірки показали, що дивізія „Галичина" в каральних операціях проти цивільного населення участі не приймала.

Наведу слова губернатора генеральної губернії Галичина, групенфюрера СС Вехтера, якими він 1943 року охарактеризував вояків дивізії: „Українці ніколи не стануть нашими союзниками. Дивізію ми відправляємо на схід, щоби таким чином зберегти кров німецького солдата". В 1943 році керівництво ОУН, розуміючи, що Німеччина війну програє, активізувало роботу по військовому вишколі української молоді. Саме тоді багато українських юнаків йшли до дивізії за погодженням з проводом ОУН. Як свідчать факти, багато „дивізійників" воювали в Українській Повстанській Армії за волю України.

Після війни в 1948 році значна частина вояків дивізії отримала право разом з вояками з Прибалтики оселитися у Великій Британії. Британські власті намагалися „перетворити" українців, зробивши з них поляків або росіян. Але патріоти України зберегли свою автентичність і залишилися українцями, зберігши мову та звичаї.

По війні, через дефіцит чоловічої робочої сили, українські хлопці, які не мали британського громадянства, змушені були виконувати надзвичайно важку та низькооплачувану роботу: працювали на шахтах, будували шляхи тощо. Значна частина українців одружилися на англійках. Але, по всьому, вони завжди пам'ятали, звідки вони родом. Про все це я дізнався під час відвідин Великої Британії, де був двічі–1996 року як парламентарій нашої держави на запрошення Британського парламенту та 1997 року–на запрошення Головної управи Об'єднання колишніх вояків-українців у Великій Британії.

Підкреслю, пане Джуліане, я був приємно вражений тим рівнем українського духу, побуту, культури, який був притаманний цим сивочолим людям. Навіть на чужині вони не втратили віри, що Україна здобуде-таки незалежність. У Великій Британії, своїй новій батьківщині, вони будували Християнські храми, в яких і до сих пір ведуться служби рідною мовою, створювали недільні українські школи, де молоде покоління британських українців вивчало прадідівську мову, історію своєї Батьківщини, молодіжні спортивні табори для військово-спортивного виховання, де загартовувався їхній дух на високих принципах національного патріотизму. До речі, в одному з таких таборів під назвою „Тарасівка" я побував разом з паном І. Федечком і засвідчую, як військовик, там наявність сучасної матеріально-технічної бази для всебічного вишколу молоді.

У зустрічах та розмовах з представниками парламенту, органів

місцевої влади я дізнався про доброзичливе ставлення до українців. Вони підкреслювали, що серед українців не було пияк, волоцюг, кримінальних елементів. А під час святкового концерту в Манчестері я почув як шотландці співали пісень українською мовою. Все це сповнювало моє серце гордістю за земляків, які, багато років перебуваючи на чужині, зберегли кращі традиції українського народу. Приємно було дізнатися й про те, що українці разом з ветеранами англійської армії спільно проводять військові свята.

Так що твердження про те, що в Англії перебуває 1,5 тисячі злочинців (до речі, в Україні тільки суд може визнати людину злочинцем), про яких ніхто не знає, є неправдою.

Наводячи будь-які факти з історії України, народ якої понад 300 років веде боротьбу за незалежність, цю історію, перш за все, треба було її вивчити. Історично так склалося що на початку XX століття країни Антанти не визнали незалежності України, права українців на свою Батьківщину. В 30-х роках завдяки потуранню західних країн (мається на увазі Мюнхенська угода) агресивна Німеччина почала Другу світову війну. І що ж, ми сьогодні повинні вимагати розслідування діяльності лідерів минулого країн Заходу чи СРСР?

Як свідчить преса, за „Білою книгою" 1939 року було введено обмеження на в'їзд євреїв до Палестини, кількість яких становила 15 тисяч чоловік в рік. В 1941-1942 роки англійські військові кораблі не допускали до Палестини човни, на яких знаходилися євреї. Так, на човні „Струма" знаходилося 769 жінок, дітей, старших людей і після того, як англійці випровадили цей човен в Чорне море, він став мішенню німецьких субмарин. Або як можна прокоментувати факти, які з'явилися в пресі про причетність відомої в світі фірми ABM до Голокосту? Розуміючи, що війна–це трагедія, ми, аналізуючи її перебіг та факти, не маємо права засуджувати учасників тих трагічних подій. Світ вступив у III тисячоліття і потрібно думати про майбутнє, щоб не допустити нових воєнних конфліктів.

Користуючись нагодою, хочу щиро подякувати Королеві Великої Британії Єлизаветі II, Британському уряду за те, що в тяжкі години випробувань для українців, вони проявили милість, розуміння та гостинність стосовно українців, які через трагічні обставини опинилися на території Англії. Таке ставлення дійсно базувалося на Християнських принципах. Ми в Україні цього ніколи не забуваємо.

В. О. БІЛОУС, *полковник*

Перший заступник Голови спілки офіцерів України

депутат Верховної Ради України 12 скликання

ДО ПОДІЙ НАВКОЛО КАМПАНІЇ ПРОТИ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.

Відгуки у Львові та в Україні

Кампанія проти дивізії „Галичина" розпочата в кінці 2000 року у Великобританії знайшла певний відгук і в Україні.

Популярна, особливо серед інтеліґенції, щоденна львівська газета „Поступ" надрукувала три досить обширні статті присвячені цій події.

Перша стаття появилася п.з. „Україна не збирається захищати воїнів СС „Галичина" авторства Ольги Яценко під рубрикою „Резонанс". Стаття розпочинається заявою, яку зробив начальник пресцентру Міністерства закордонних справ України Ігор Грушко про те, що „Україна завжди виступала за суворе покарання осіб, що вчинили злочини проти людства і готова надати сприяння в їх переслідуванні за умови одержання конкретної інформації, коментуючи ситуацію викликану показом у Великобританії фільму „СС-и у Британії". І. Грушко повідомив також, що в країнах проживання колишніх вояків дивізії „Галичина": Великобританії, Австралії та Канаді були створені відповідні комісії з рослідування військових злочинів вчинених підчас Другої світової війни, які не виявили злочинів вчинених вояками дивізії „Галичина". Він заявив, що справа торкається громадян Великобританії, отже є внутрішньою справою тамтешньої влади. У фільмі немає ніяких звинувачень на адресу України.

Друга стаття має заголовок „Англійці полюбляють трилери про галицьких вояків" авторства провідного львівського політолога Костя Бондаренка. Він звертає увагу на той знаменний факт, що автори фільму у своїх історичних „пошуках" користуються працями таких відомих „україністів" якими є українофоби Прус, Поліщук, Чередниченко та Клим Дмитрук. Автор стверджує, що в Україні ніяк не відреаґували на цю наклепницьку кампанію так само, як і не реаґували на інші звинувачення українців у ксенофобії та сприянні фашистам. І це в час коли в Росії повним ходом триває кампанія з історичної реабілітації Андрія Власова, Броніслава Камінського, „РОА" та інших. Автор нагадує, що були поліцейські та інші формування, які брали участь в каральних акціях разом з німцями, але запитує „при чому тут дивізія?" У статті згадується про реакцію польської сторони, яка вимагає видачі дивізійників та здійснення „правосуддя" в Польщі. На думку автора, коріння цієї акції

лежить в політичних та економічних реаліях сьогодення, перед черговою зустріччю українського та польського президентів, на якій будуть розглядатися стратегічні питання, що зачіпають інтереси російської та англійської сторони, як будівництво нафтопроводу Одеса-Броди проти якого виступає англійська компанія „Брітіш петролеум". На закінчення К. Бондаренко ставить два питання: 1.–Коли Україна буде мати нормальну активну зовнішню політику? 2.–Доки ми будемо зневажати свою історичну пам'ять? Адже держава лише тоді має своє майбутнє, коли вона здатна захистити своє минуле.

Третя стаття „Вояків СС „Галичина" розпинають?" авторства тієї ж Ольги Яценко, яка констатує, що антиукраїнська кампанія набирає „обертів" і з площини пошуку історичної справедливости перейшла у площину політичного тиску, особливо зі сторони поляків. У статті пригадується абсурдне повідомлення „Асошіейтед Пресс" про те, що батальйон „Нахтіґаль" у червні 1941 року у Львові здійснив масове вбивство євреїв і згодом цей батальйон був приєднаний до дивізії „Галичина". Дальше авторка наводить думки істориків про те, що дивізія „Галичина" це була фронтова частина і не брала участи в поліцейських операціях. Але польський Інститут національної пам'яті в особі директора Вітольда Кулєши просить авторів фільму повідомити, де переховуються учасники тих злочинів. Але, як стверджує автор допису–офіційна Україна мовчить, може тому, що не не знає власної історії, а може, тому, що не вважає за потрібне заступатися за її героїв.

20 січня в досить популярній та поважній всеукраїнській газеті „День" появилася стаття „Українці у Другій світовій війні: пошук істини чи „полювання на відьом?". Автор Сергій Махун знайомить читачів з пресконференцією Київського крайового братства ОУН-УПА проведеною з нагоди демонстрації фільму „СС у Британії". Учасниками пресконференції були голова Київського Братства ОУН-УПА Орест Васкул, голова Української інформаційної служби Микола Матвіївський та голова молодіжного КУН Віктор Рог. З тексту статті можна зробити висновок, що ні організатори пресконференції, ні журналісти фільму не бачили. На думку організаторів пресконференції фільм має завданням приліпити дивізійникам ярлик „каральних ескадронів смерти". Щоб роз'яснити ситуацію, кореспондент „Дня" звернувся до голови робочої групи уряду України для підготовки історичного висновку про діяльність ОУН-УПА професора Станіслава Кульчицького, який заявив: „Дивізія „Галичина" формувалася як поліційний підрозділ (!!!), але через

оперативну обстановку була кинута на фронт під Бродами. А потім дивізійники брали участь у поліцейських операціях в Словаччині та Югославії. За словами С. Кульчицького дивізійники „не встигли скоїти злочинів" хоч очевидно за його логікою вони були готові до цього. Ось які висновки робить С. Кульчицький.

19 січня популярний канал українського телебачення „СТБ" показав передачу присвячену подіям, пов'язаним з демонстацією у Великобританії згаданого фільму. У передачі взяли участь голова київської організації Всеукраїнського Об'єднання Ветаранів–ВОВ, колишній дивізійник Сергій Рослик, „історик" Олександр Войцєховський та телеведучий. Підчас передачі на екрані були розташовані два питання: „Чи варто судити минуле, чи ні?"Телеглядачі з цілої України могли телефонами підтримати одне або друге питання.

Передача була організована у формі діялогу, а ведучий виконував ролю арбітра. Історик Войцєховський виступив у ролі прокурора, приписуючи дивізійникам усі можливі злочини. Він покликався на архіви КҐБ, матеріяли опубліковані в антиукраїнських джерелах, вибірково приводив твердження опубліковані українськими істориками з діяспори. С. Рослик захищав честь дивізії, відкидав звинувачення на адресу дивізії та її вояків, полемізував з істориком і акцентував на злочинах тоталітарного режиму і в першу чергу КҐБ проти українського народу. Правда, робив це він не досить вміло. Поодинокі глядачі підтримували Войцєховського з його звинуваченнями, але більшість акцентувала на злочинах радянської влади та її репресивного апарату. На такі питання Войцєховський відмовлявся відповідати. Не реаґував він і на прохання ведучого. Історик договорився до того, що КҐБ „діяло в рамках конституції СССР". „Козирними" картами Войцєховського були посилання на відомого українофоба В. Поліщука та його твердження, що дивізійники знищили у німецькому концтаборі розташованому на території Польщі біля м. Дембіце 750 000 !!! в'язнів. Звинувачував він дивізійників у зруйнуванні містечка Олесько та вбивстві 300 мирних мешканців, у злочинах вчинених у Словаччині та Юґославії. Ведучий, який намагався бути невтральним, погамовував полемічний запал „історика", але намарно.

У фраґментах фільму показано початок війни і злочини, які чинив Вермахт підчас воєнних дій. Потім досить обширно були показані кадри формування дивізії, паради з цієї нагоди у Львові та Коломиї. Не були показані кадри про діяльність дивізії вже в одностроях, після вишколу.

Згодом виступив досить відомий молодий історик Ярослав Тин-

ченко, який спеціялізується на подіях Другої світової війни. Він переконано заявив, що до висунених і в Англії і на телепередачі звинувачень дивізія не має відношення, це чинили поліційні частини, які не входили у склад дивізії. В передачі були показані виступи керівників Об'єднання бувших Вояків Українців у Великобританії майора Святомира Фостуна та сотника Мар'яна Ґайви, які переконливо спростували та відкинули усі звинувачення на адресу дивізії.

Ведучий закінчив цю передачу на каналі „СТБ" твердженням, що уся ця кампанія–це чергова антиукраїнська акція. Були заповіджені наступні передачі на каналі „СТБ" на цю тематику. А опитування на екрані закінчилося так: 2400 глядачів вважає, що треба судити минуле, 1900 заперечує.

21 січня студія "ICTV" також показала передачу присвячену дивізії „Ґаличина", яку провадив відомий телекоментатор Микола Княжицький. Підчас передачі виступили керівники Галицького Братства Лев Войташ, Михайло Бендина, Орест Васкул. Вони переконливо роз'яснювали мету створення дивізії і причини, чому українська молодь, і, в першу чергу, студентська та гімназійна, так масово вступала в дивізію. Це мав бути зародок української армії на зразок Січових Стрільців періоду І Світової війни. Підтримав ці твердження керівник музею Збройних сил України полк. В. Карпов, заявивши, що в музеї є багато матеріялів присвячених дивізії і нічого не підтверджує звинувачень у злочинах, вчинених дивізією. Лише якийсь І. Хміль, який назвав себе „совєтським" істориком, заявив, що в дивізії були каральні загони, які чинили злочини.

В передачі взяли також участь:

• М. Матвіївський–керівник Української інформаційної служби у Великобританії, який також відкинув усі звинувачення на адресу дивізійників.

• Колишній міністер закордонних справ України Борис Тарасюк ствердив, що має бути індивідуальний підхід до кожного дивізійника і вина має бути доказана.

Ведучий М. Княжицький на закінчення сказав, що уряд України не реаґує на кампанію спрямовану проти дивізії „Ґаличина". Єдиний виняток–це віцепрем'єр Микола Жулинський, який відвідав посла Великобританії в Україні і заявив, що справа дивізії це внутрішня справа Великобританії.

Справі дивізії „Ґаличина" присвятила декілька передач українська редакція радіо „Свобода". В передачах взяли участь відомий ведучий та оглядач Сергій Грабовський та політологи Віктор Каспрук та Юрій Покальчук. Вони стверджували:

• Канадський уряд тричі розглядав справу дивізії і не висунув ніяких звинувачень на її адресу.

• Ця кампанія–це ніщо інше, як збурення проти Української держави, а замовники є за кордоном.

• Кампанія спрямована на відвернення уваги від злочинів НКВД та КГБ, яким весь час надають все нові привілеї та підвищують пенсії в час, коли національно-визвольний рух навіть не визнаний.

• Прикро, що уряд України не реаґує на ці події.

• Особливо було підкреслено про подвійні стандарти, якими оцінюють на заході діяльність в Україні: українські націоналісти–це усе одно, що „наці" і отже–„злочинці", українські комуністи тепер–це прагматики, які реально оцінюють ситуацію і можуть бути названі демократами. Захід тепер сприймає їх прихильно.

На урочистому засіданні з нагоди Дня Незалежности та Соборності 22 січня в Києві в присутності Президента та Прем'єр-міністра виступив серед інших Іван Драч, який також звернув увагу учасників засідання на антиукраїнську кампанію у Великобританії, яка пов'язана з діяльністю дивізії „Галичина".

В газеті „Поступ" надруковано замітку „Жулинський–за переоцінку діяльности СС „Галичина". У ній сказано, що на зустрічі з послом Великобританії в Україні, Роландом Смітом, Жулинський ствердив, що в майбутньому діяльність дивізії „Галичина" повинна бути переоцінена. Це були молоді хлопці, які виступили проти сталінського режиму і боролися за самостійну Україну. Зі свого боку посол запевнив, що з колишніми бійцями нічого не трапиться, незалежно від того, за кого вони воювали підчас війни.

Радіо „Свобода" передало, що 25 членів організації „Щит Батьківщини" пікетувало посольство Великобританії у Києві. Пікетуючі протестували проти переслідування дивізійників. Організацію „Щит Батьківщини" очолює досить відомий Дмитро Корчинський, колишній голова УНА-УНСО, який покинув її і створив вже послідовно декілька організацій. Він намагається відіграти в Україні ролю революціонера, такого собі українського „Че Гевари". Навряд чи дивізійникам принесе користь така підтримка.

Газета „День" за 27 січня опублікувала два дописи під заголовком: „Сувора правда–порятунок від ненависти". У вступі зазначається: враховуючи інтерес у суспільстві до маловідомих та трагічно суперечливих (дуже часто спотворених) сторінок історії Другої світової війни на теренах України, подаємо два дискусійні погляди–відомого журналіста Юрія Луканова та читача з Івано-Франківщи-

ни на тему дивізії „Галичина". Газета запрошує читачів до більш широкої читацької дискусії.

Ю. Луканов назвав свій допис „Про хибність стереотипів і презумпцію невинности". Журналіст відзначає, що фільм в Україні не бачив ніхто але багато людей бере участь в дискусії часто звинувачуючи дивізійників лише на тій підставі, що дивізія „Галичина" була формацією СС. Він нагадує, що у війні українці змушені були воювати у ворожих арміях, часто знищуючи один одного, і в цьому полягає уся трагедія українців. Але якщо українці в рядах Червоної Армії вірили, що визволять Україну від німецького загарбника, то українці в лавах дивізії „Галичина" вірили, що також визволять Україну від комуністичного окупанта. Дальше Луканов підкреслює, що Нюрнберзький процес не визнав вояків СС „Галичина" злочинцями. Луканов нагадав, що в газеті „Кіевскіе вѣдомості" лунають звинувачення на адресу дивізії, що там же знову витягнули на світ божий справу Дем'янюка, якого виправдали не через те, що він не винен, через брак доказів його вини. Вказана газета весь час наголошує, що українці–прислужники фашистів, що українці–вбивці. На кінець Луканов підкреслює, що в тій же газеті друкують об'єктивні статті історика Ярослава Тинченка.

Юрій Микулович з Івано-Франківська свій допис назвав: „Чи можуть англійці судити колишніх комбатантів СС „Галичина"? Він пише про те, що народився в Перемишлі і що жив в середовищі тих хлопців, які згодом стали вояками дивізії. За його твердженнями, англійці не збираються відповідати за злочини вчинені в колоніях, поляки за депортацію 700 тисяч українців, а совіти за геноцид українського народу. Про діяльність українців має право судити лише український народ. Те, що вони робили, робили у власному домі а не на чужій землі.

Львівська газета „Експрес" під заголовком „Хто запрагнув „української" крови?" подає ряд дописів під рубрикою: „Англійський шукач сенсацій зініціював нове розслідування „воєнних злочинів" вояків дивізії „Галичина".

• Журналіст Василь Терещук нагадує зміст фільму показаного на англійському телебаченні та приводить твердження автора фільму Джуліяна Генді про те, що неймовірно, щоб підрозділ СС, мається на увазі дивізія „Галичина", не вчинив злочинів підчас війни. Отже, Генді взявся віднайти докази злочинів дивізійників. Дальше журналіст пригадує історію створення дивізії та її бойовий шлях. Запитуючи, що далі, журналіст стверджує, що чи не найгіршим наслідком цього скандалу може бути істотне погіршення від-

носин між Україною та Польщею. Польська сторона активно почала розслідувати „факти" наведені у фільмі. На думку журналіста, скандал лише починає розкручуватися.

• Під заголовком „Фільм дискредитує ім'я України" голова інформаційної служби Союу українців у Великобританії Микола Матвіївський заявив на пресконференції, що фільм односторонньо подає інформацію і спрямований на те, щоб вплинути на „масмедія". В пресконференції також взяв участь Орест Васкул, колишній вояк дивізії. Він ствердив, що дивізія не мала нічого спільного з есесівцями. М. Матвіївський розповів, як англійський уряд розслідував справи воєнних злочинців, які поселилися на території Великобританії, а також про комісію Дешена в Канаді. Союз Українців у Великій Британії звернувся до відповідного телеканалу з вимогою спростувати неправдиву інформацію. М. Матвіївський ствердив, що показ фільму має на меті „дискредитувати ім'я України, представити український народ антисемітом".

У замітці „В Англії і своїх скандалів не бракує" повідомляється, що уряд України дуже стримано відреагував на останні події в Лондоні, пов'язані з показом фільму про дивізію. МЗС України доручив з'ясувати цю справу послові України Володимирові Василенку. Керівник преслужби посольства п. Некрасова повідомила, що покищо зустріч посла Василенка з лордом Джаннером не відбулася. За її словами матеріяли про дивізію зникли зі сторінок англійської преси і офіційні кола Великобританії не робили заяв у цій справі.

У замітці „КУН солідаризується з вояками „Галичини" вказується, що на відміну від офіційного Києва праві політичні партії абсолютно неґативно оцінюють скандал навколо дивізії „Галичина". Так Львівська Обласна організація КУН звернулася до МЗС України з вимогою стати на захист доброго імені дивізійників і припинити дезінформацію, яка поширюється в деяких ЗМІ в Україні і яка спрямована на знеславлення дивізії „Галичина" та її вояків, які воювали проти більшовицького загарбника за незалежність України.

8 лютого радіостанція „Свобода" передала репортаж про пресконференцію, яку провели в Івано-Франківську колишні вояки дивізії „Галичина". Учасники пресконференції звернули увагу журналістів на наступні питання:

• Дивізійники чекали на реакцію держави на знеславлення дивізійників, яка так і не була оприлюднена.

• Немає ніяких доказів чи документів про злочини, які нібито вчинили дивізійники. Абсурдно пов'язувати знищення євреїв та науковців у червні 1941 року у Львові з дивізійниками. Усім відомо,

що дивізія була створена лише у 1943 році.

• Учасники боротьби з більшовицьким загарбником в інших державах і в першу чергу в Прибалтиці визнані борцями за свободу своїх народів. Україна не визнала досі ні ОУН-УПА ні дивізійників борцями за волю України.

• Не підлягає ніякого сумніву те, що дивізійники та дивізія „Галичина" були борцями за волю України.

Популярний серед інтеліґенції тижневик „Політика і культура" в ч. 5 під рубрикою „Актуальна тема"присвятив питанню збройних українських формувань створених німцями в час Другої світової війни 4 сторінки. Матеріял поданий під різними заголовками:

„Тривожний час дивізії „Галичина"–контент-аналіза англійського фільму". У дописі наголошується, що збройні формування в час Другої світової війни німці створили з усіх окупованих народів, навіть з євреїв була створена єврейська поліція. Дивізія „Галичина"не мала нічого спільного з убивцями та ґвалтівниками. В розстрілі євреїв та науковців у Львові „Нахтіґаль" не міг брати участи тому, що в той час був поза Львовом. Польське село Ґута Пєняцька було центром польських антиукраїнських партизан, а каральну операцію здійснила німецька „зондеркоманда". В придушенні варшавського повстання брав участь 31-й батальйон СД, який був у складі „Українського леґіону самозахисту" сформованого з членів ОУН-Мельника. Якщо у складі сотні під командуванням полковника Дяченка було 207 українців, то варшавське повстання придушувало 5 тисяч російських вояків бриґади Камінського, про що автори фільму чомусь не згадують. На закінчення допису стверджується, що ветерани дивізії „Галичина" згуртовані у патріотичній українській організації „Об'єднання бувших Вояків українців у Великобританії", яка існує вже понад 50 років, ОбВУ не почували за собою ніякої провини і не мали підстав ховатися від будь-кого.

Журнал подає також загально відому історію створення дивізії „Галичина".

Під заголовком „Поліційні батальйони" стверджується, що поліційні батальйони на Західній Україні почали формуватися з 1941 року. До поліційних батальйонів, на думку анонімного автора, слід віднести також батальйони „Нахтіґаль" та „Ролянд" і саме вони охороняли концтабори у Ченстохові та Треблінці.

Це очевидний абсурд. Загально відомо, що „Нахтіґаль" та „Ролянд" були створені ще до початку німецько-совєтської війни і для охорони концтаборів вони ніколи не використовувалися.

Тут варто нагадати, що висвітлювати історичні події пов'язані з українськими змаганнями часів Другої світової війни беруться автори, які не вивчили докладно історії тих змагань, не кажучи вже про ознайомлення з джерельними матеріялами. Попри добрі наміри таких людей це приносить лише шкоду у висвітленні питання про національно-визвольну боротьбу українського народу часів Другої світової війни.

Дальше журнал наводить думку відомих істориків Віктора Коваля та Ярослава Тинченко. Вони однозначно стверджують, що уся кампанія проти дивізії пов'язана з поширенням антиукраїнських настроїв у світі. Хтось намагається довести, що українська нація за своєю суттю є злочинною. Справа дивізії–це логічне продовження тих намірів. Вказується, що ОбВУ–це організація, яка першою почала допомагати Українській державі після встановлення незалежности й робила великі пожертви в гуманітарній сфері. Журнал також приводить думки члена Управи [Б-ва кол. вояків 1-ої УД УНА] Романа Гавриляка, який наводить „історію" наклепницьких кампаній проти дивізії. Цікавим на його думку є той факт, що фільм був створений ще у 1999 році і півтора року не показували в Англії.

По II програмі Українського телебачення „Резонанс" виступив заступник голови Спілки офіцерів України–СОУ полковник В'ячслав Білоус. В. Білоус, який був головою СОУ у попередній каденції, тісно співпрацював з ОбВУ з Великобританії. Він добре ознайомлений з дивізійною проблематикою. У своєму виступі В. Білоус однозначно висловив обурення СОУ і своє особисте наклепницькою кампанією розпочатою проти дивізії „Галичина" у Великобританії. Він нагадав телеглядачам історію визвольних змагань українського народу підчас Другої світової війни. Про те, які жахливі злочини вчинив більшовицький окупант на Західній Україні у 1939-1941 роках. Перед загрозою другої окупації Західної України в молоді не було іншого виходу, як вчинити збройний опір окупантам. УПА не могла прийняти усіх бажаючих, а в рядах дивізії молодь, наслідуючи приклад Січових Стрільців, бажала здобути і відповідний вишкіл і сучасну зброю. Ось де причина масового вступу у дивізію. Після вишколу дивізія брала участь в битві під Бродами, а згодом проти радянської армії в Австрії. Після полону дивізійники опинилися у Великобританії, де зорганізували ОбВУ–найкращу комбатантську організацію української діяспори. В. Білоус нагадав про усі жертовні акції, які провела ОбВУ в Україні. Це цвинтар під Бродами, пам'ятна таблиця українським збройним формуванням, які боролися за самостійну Українську державу на Львівській рату-

ші, величавий Меморіял в пам'ять тих, хто 21 листопада 1921 року загинув у Базарі. В. Білоус закликав урядові чинники та громадськість України стати на захист доброго імені дивізійників. Це необхідно в першу чергу тому, що кампанія проти дивізії розпочата у Великобританії і підтримана в Польщі, поза всяким сумнівом, інспірується за кордоном ворожими Україні силами.

У популярній і „солідній" газеті „День", яка вже надрукувала ряд статей присвячених дивізійній тематиці, 6 лютого опубліковано статтю професора Миколи Мушинки з Пряшівського університету у Словаччині. М. Мушинка нагадує історію створення дивізії. Особливо цікавими є його спростування подій, які мали місце на території Словаччини. У своєму наклепницькому фільмі автори наводять свідчення словацьких громадян, а також істориків, про злочини вчинені нібито дивізійниками на території Словаччини підчас ліквідації Словацького національного повстання. М. Мушинка зустрівся з тими, хто виступав перед британськими авторами фільму. Усі вони категорично спростовують ті заяви, які приписали їм автори фільму, вдаючись до перекручень та фальсифікацій. Дивізійники не тільки не чинили злочинів, але всіляко захищали та оберігали місцеве населення проти репресивних акцій німецьких каральних частин.

Добірку матеріялів склав та проаналізував

Роман Панкевич.

Львів. Лютий 2001 року

ВІСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО МУЗЕЮ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Діяльність нашого музею характеризується динамічним поступом до підготовки нових експозицій. Зокрема, це період Київської Русі і доби славетного козацтва, підготовкою наукових матеріялів до книги, яка видається під егідою міністра оборони України, другого номеру „Військово-історичного альманаху", започаткуванням робіт, спрямованих на створення Музею Ракетних військ стратегічного призначення.

Наш музей безпосередньо брав участь у баталіях стосовно дивізії. Ми організували два інтерв'ю для інформаційних передач українських телевізійних компаній „Інтер" та „ICTV". І відзначу, що основний лейтмотив у дискусії історично-об'єктивного, незаанґажованого висвітлення історії дивізії. Звичайно, що не обійшлося й без погроз, однак уже все стихло.

підполковник Віктор КАРПОВ, *начальник ЦМЗС України*

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Достойному Юрієві Щербакові
Надзвичайному Послові України в Канаді

Достойний Пане После!

Як український патріот і ветеран Дивізії „Галичина", дозволяю собі відповісти на Вами дане інтерв'ю відносно нашої дивізії, яке було передане радіопрограмою „Прометей" дня 29-го січня цього року. Для кращого розуміння моїх зауваг читачами газет й тими особами, які одержать особисті копії, залучую до листа транскрипт із магнітофонного запису Вашого інтерв'ю.

до (4): На мою думку найважливішою частиною Вашої заяви було вжиття терміну „совєтський". Саме собою, я не маю злуд–Ви його вжили, щоби приподобатись діяспорі, але цим Ви признали, що в періоді 1922-91 Україна була колонією Совєтської Росії (Совєтський „Союз"–це тільки одна з безчисленних обман, за якими існувала Імперія Зла). Тим самим Ви мимоволі признали, що всі українці, які служили цій імперії були зрадниками свойого народу, а всі жителі України без огляду на їхнє етнічне походження, які служили окупантові, є винні коляборації. Саме собою, не в кожного ця сама провина й не можна рівняти провини людини, яка задля кращого куска хліба стала низовим членом КПУ, з провиною члена ЦК КПУ. Найважча провина тих, на яких руках кров невинних жителів України, так членів українського, як і інших народів. Я вірю, що коли нинішня Держава Україна перетвориться в Українську Державу, а теперішні події в Україні недвозначно показують, що терпець українського народу кінчається, принайменше ті, які винні найважчих злочинів, відповідатимуть за них перед судом.

до (1): У мене глибока шана до Віце-прем'єра Миколи Жулинського за його теперішню діяльність у відродженні Української Держави, але на зустрічі з нашою громадою в Торонто, про яку Ви згадуєте, а на якій я був присутній, його завваги торкалися виключно УПА, а Дивізію „Галичина" він не згадав одним слівцем. Мені відомо з інших джерел, що в зустрічі з Послом Великобританії Микола Жулинський зложив на його руки подяку за невидачу дивізійників тогочасним британським урядом Совєтському Союзові на певну загибель. Цією подякою Микола Жулинський показав себе не Віце-прем'єром України, а Українським Віце-прем'єром, і за це в нас для нього глибока шана.

до (2): Ви виправдали мовчанку Уряду України на пасквільний відеофільм про ветеранів Дивізії „Галичина" тим, що цей фільм

торкавсь громадян Великобританії, і тому Україні не має підстави втручатись в дії другої держави відносно її громадян. Я цитую: **„Це не є українські громадяни(!) Вони не мають нічого спільного з Україною(!).** За біблійним переказом, на запит Господа: „Де твій брат, Авель?" Каїн відповів: „Я не сторож мойого брата".

Який контраст! Жулинський дякує Послові Великобританії за врятування українських патріотів, а Щербак каже це не наше діло, вони громадяни другої держави. Тому Жулинський є **українським** міністром, а Щербак є послом **України**. **На жаль, в українських владних колах „Жулинські" білими круками, а „Щербаків" на чолі з Кучмою хмари.**

до (3): „Вони (дивізійники) на той час (наголос С. І.) були навіть не совєтськими громадянами, а польськими громадянами"–було б цікаво дізнатись, яку різницю Ви бачите поміж українцями–„совєтськими громадянами" й „польськими громадянами", а, по-друге, якщо „не на той", то на який час дивізійники були „совєтськими громадянами"?

до (4): Відносно Урядової Комісії, яка вивчала ролю УПА й „принагідно" Дивізії, в якої складі, за Вашими словами, „експерти, науковці й історики", про яких „експертів" Ви, Пане После, говорите?Чи таких, як проф. Станіслав Кульчицький, який у вісімдесятих роках на сторінках бульварика „Вісті з України" (січень 1988) вибілював, а в дев'яностих роках у Торонто засуджував КПУ за трагедію Великого Голодомору?

до (5): Назва нашої дивізії була „14-та Дивізія Військ СС„Галичина". З подальше Вами сказаного, Ви свідомі різниці поміж „Waffen SS" і „SS". Названня Вами нашої дивізії „СС" є очорненням у стилі Ярослава Галана й йому подібних.

до (6): „Молоді українські хлопці" в нічого **наївно** не вірили. Вони боролись за Вільну Україну і це було не їх трагедією, а гордістю. Відносно книжки „Вашого доброго друга" професора Тараса Гунчака „В мундирах ворога", то, користуючись тридцятилітнім з ним знайомством, я поспитав його на телефоні про Вас і по хвилині застанови „Ваш добрий друг" відповів: „Я собі його пригадую". Я його дальше спитав, яку назву він дав би, якщо б писав книжку про українців у совєтсько-російській армії, він змісця відповів: „Точно цю саму". Ви, Пане После, згадали назву Гунчакової книжки. Дозвольте мені пригадати Вам (якщо Ви книжку читали) Гунчака завершальну оцінку дивізійників:

„Мета цього дослідження–розповісти всю правду про людей, котрі, намагаючись служити своєму народові гідно та чесно

(наголос С. І.), навіть у формі ворога, опинилися в дуже складному становищі".

Я поспитав професора Гунчака, чи він написав би теж про українців, які служили в совєтсько-російській армії, що вони боролись „гідно та чесно"–його відповідь була: *„Вони боролись, бо нацисти були дуже брутальні".*

до (7): Чи Ваша „принципова позиція відносно злочинів проти людства" торкається виключно заподіяних нацистською Німеччиною, чи вона в своїй натурі універсальна, що включало б теж злочини совєтської Росії, як проти нашого народу, як і інших народів, з виїмком жидівського, які жили в границях Імперії Зла, були так якісно, як і кількісно, набагато жахливіші від злочинів нацистської Німеччини.

до (8): „Україна завжди допомагала проведенню об'єктивного слідства проти військових злочинів"! Почуття сорому дипломатам невідоме. „Не торгуй правдою"–навчав наш Тарасчи Ви, Пане После, позабули погром на похороні Патріярха Володимира, щоб назвати лиш один случай короткої пам'яті Пана Президента? Під тиском УНІАН-у він таке слідство обіцяв, а відтак „призабув"!

до (9): Дивізія „Галичина" була „чотирнадцятою" від дня її покликання.

до (10): У Словаччину.

до (11): Ви народились в рік по Великому Голодоморові, Ви народились в пору знищення окупантом нашого інтелектуального Олімпу й для Вас німецький нацизм страшніший від совєто-російської імперії зла? У „Хто є Хто в Україні" з 1997 року подано Вашу національність як українську–це по-етнічному, чи по-горожанському аспекті?

до (12): Вони згинули від німецької зброї, але їв їх загибелі морально був у першу чергу винен Жуков, який посилав українців безборонними на німецькі становища на певну смерть. Чи це не була Жукові нагода спекти дві печені на одному вогні?

до (13): Загально відомо, що Україна й Білорусь були приняті в ООН як окремі держави на домагання Совєторосії, щоб збільшити голос СССР в ООН. Хіба ж Вам про це невідомо?

до (14): Я не сумніваюсь, що в Вас особисто, як і в Вам подібних немає, як Ви сказали, „комплекса співпраці з німцями", але, будь ласка, передумайте, чи всім вам не мати „комплекс співпраці з росіянами"?

до (15): „...частина от молодих людей виступила **на боці** (наго-

лос С. І.) тої нацистської Німеччини..."–це набагато м'якше сказано, чим в Ярослава Галана, але не менш неправдиво–познайомтесь з думкою Джулья Дешена, судді Вищого Суду Квебеку, предсідника Королівської Комісії Канади для прослідження обвинувачень про наявність воєнних злочинів у Канаді, перечитайте уважно монографію „Вашого доброго друга" Тараса Гунчака „В мундирах ворога", передумайте офіційну заяву Миколи Жулинського, Українського Віце-прем'єр-Міністра й може тоді світло правди засвітить у Вашому „віконці"–ми стали на боці Вільної України!

Це відповідь на думки, які Ви висказали в названому інтерв'ю.

А яка моя думка? На жаль, нинішня Україна не має свойого Мойсея, не має своєї пустині, в якій наш народ міг би попрощатись з поколінням рабів і на їх місце виростити покоління вільне духом і вільне від жажди особистої матеріяльної наживи, покоління, яке б з народу породило націю. І тому то „грязь Москви" могла встановити „Комісію", щоби вирішити, чи були злочинцями борці за волю України, ветерани УПА і Дивізії „Галичина".

Це гірка правда без усунення якої не має кращого завтра для нашого народу.

З належною пошаною,

Степан Ільницький

ІНТЕРВ'Ю ВАЛЕРІЯ ВОЛХОВСЬКОГО, РАДІО „ПРОМЕТЕЙ" З ЮРІЄМ ЩЕРБАКОМ, ПОСЛОМ УКРАЇНИ В КАНАДІ

В. В.: Пане Щербак, ви знаєте, що в Англії був показаний нещодавно відеофільм по телевізійному каналу про Дивізію „Галичина" й її ветеранів вояків. Яка ваша точка зору, ну точка зору України на цю тему?

Ю. Щ.: На жаль, я фільму не бачив, але дуже багато про нього читав. Я знаю погляд офіційний віце-прем'єр міністра України, Миколи Жулинського, який в минулому році був тут у Канаді, виступав перед українською громадою в Торонто. Я його високо ціную, мені здається це **найбільш адекватна реакція високого українського чиннника** (1), щодо цієї ситуації. Отож, я можу сказати наступне. Та ситуація, яка була показана в Великобританії **стосується громадян Великобританії. Це не є українські громадяни (!)** (2) й таким чином юридично сьогодні ті звинувачення, які там прозвучали, **Вони не мають нічого спільного з Україноїї**(!) (3), сьогоднішною сучасною Україною. Разом з тим ідеться про українців. Вони тоді, на той час, були навіть не **совєтськими** (4) громадянами, коли вони поступали в Дивізію „Галичина", а вони були польськими громадянами й вони були поневолені Німеччиною. Дуже складна ця юридична ситуація. Треба це розуміти, що юрисдикція це є польскі громадяни, але можна сказати, що я скажімо цю справу вивчив. Є офіційні матеріяли в нас, бо зараз

до десятої річниці незалежності України, Україна й спеціяльно урядова комісія, яка складалася з **експертів, з науковців, з істориків** (5) готувала матеріяли щодо ролі ОУН-УПА в визвольній боротьбі українського народу й там оцінюється в цілому позитивна боротьба ОУН-УПА й принагідно йшлося про **Дивізію СС „Галичина"** (6) Звичайно треба відверто сказати–**це є трагедія тих людей, як назвав їх Микола Жулинський–молоді хлопці українські, які тоді наївно вірили, що вони будуть боротися за волю України. Їх використали, їх використав жорстокий нацистський режим, який був засуджений всім людством, проти якого боровся Совєтський (4) Союз на боці Альянтів, на боці США, Великобританії й Канади. І це теж треба пам'ятати і тому це особиста трагедія тих людей, які пішли в чужих мундирах.** Я користуюся назвою книжки мого доброго друга, американського професора Тараса Гунчака. Він написав книгу про Дивізію „Галичина", яка називалася „В мундирах ворога"–це дуже точно, то був ворог, який хотів знищити взагалі Україну, слов'янство (7). Він фізично винищував, він проводив два голокости, один проти євреїв, а другий проти українців і проти слов'ян взагалі і ми не можемо зараз спокійно, нейтрально ставитися до цього. Але повертаючись до того фільму, ми вважаємо, що тільки строго юридичний підхід до цієї справи мусить бути й от там були наведені такі факти–в заяві українського прем'єр-міністра про те, що й з тих там понад трьох сот справ, які були порушені проти українців, тільки одному було пред'явлено звинувачення, тільки одному. В Канаді також не було, на скільки я розумію, пред'явлено звинувачень колишнім дивізійникам за злочини.

Так уже скільки років минуло після війни, коли можна було б це вже зробити й знайти матеріяли. Таким чином, таким чином ми доходимо до висновку, знову ж таки давайте думати, от чого такий фільм з'явився саме зараз, коли й так Україну поливають помиями, брудом у зв'язку зі справою Ґонґадзе й це йде спланована міжнародна така акція. Ну, чому зараз це виплило? Це завжди треба ставити собі питання, що на недаремно очевидно зараз комусь схотілося підняти це питання, яке в принципі, яке я думаю, що воно давним давно повинно бути вирішене тому, що якщо вояки цієї дивізії коїли злочини, то звичайно й Україна, рівно ж як і Канада, й інші **країни коаліції антигітлерівської ніколи не прощали злочинів проти людства, й це наша принципова позиція (8) Україна завжди допомагала в проведенню об'єктивного слідства проти військових злочинів** (9) і ми і стоїмо на цьому, але досі ми не мали таких доказів і що до того, що так робилося цією дивізією, відомо тільки, що сформована дивізія була під Бродами розбита частинами совєтської (4) армії в бою в першому ж, **потім вона була переформована на чотирнадцяту гринадерську дивізію** (10), переведена здається в **Австрію** (11), в Юґославію. Треба простежити, що вони робили, чим вони займались, бо є твердження, що вони були просто вояками, бо були дві організації, одна проголошена „злочинною організацією СС", як політична й каральна організація, а „Ваффен СС" ті, що воювали наче не були проголошені. Це треба об'єктивно дивитися й ми готові, Україна готова надати допомогу в цьому, але до нас, скажімо, з боку

канадських властей, щодо Дивізії СС (6) „Галичина" й дивізійників жодних запитів не поступало.

В.В.: Пане Юрію, а от цікаво, а хто ж фінансував цей відеофільм у Англії, вам невідомо?

Ю.Щ.: Я просто не знаю, я думаю, що посольство України в Великобританії знає, й, до речі, я хотів би цей фільм подивитись, оцінити ступінь об'єктивності, бо в мене є певні моменти. Я хочу, щоб мене зрозуміли, я виріс в роки війни, був дитиною, яка дуже вразливо приймала, **все для мене не було страшнішого, лютішого ворога, ніж німецький фашизм, нацизм і це моя однозначна позиція (12) і я пишаюся тим, що Україна–п'ять з половиною мільйонів людей, які загинули в лавах Червоної Армії (13)**. От, вона вклала, зробила внесок у перемогу величезний і **це до речі Альянти, союзники оцінили, прийнявши Україну в ООН. (14) Тому у нас не має комплекса, що ми співпрацювали з німцями (15),** але я хотів би, щоб ми об'єктивно ставилися до історії, а не робили з нею те, що нам сьогодні заманеться. У мене там є настороживучі моменти в тому фільмі, я читав детально про його зміст, що скажімо ті, що в сорок першому році щось там чинили, може злочини, вони потім стали вояками, ну то тоді вони чинили ці злочини до того, як була Дивізія організована, тобто це вже викликає певні питання, це не поєднані речі строго юридично тому, що в принципі людина в одному стані там була от. Це треба розбиратися. Я думаю, що так мені здається, що українські організації чи Великобританії, чи світові, чи канадські мусять продивитися фільм, скласти об'єктивну оцінку, але є вже об'єктивні оцінки істориків. Я і повторюю, це велика трагедія нашого народу, який був втягнутий в ту війну між двома жорстокими, тоталітарними державами **і от частина молодих людей виступила на боці тої нацистської Німеччини (16)**, яка була знищена. Я думаю, що ми будемо уважно дивитися на розвиток подій навколо цього фільму й ми стоїмо на тому, що правда повинна бути об'єктивною, вона повинна бути знайдена, вивчена й об'єктивно представлена в юридичному полі, в правовому полі, а не в тому, що комусь хочеться щось там сказати й когось звинувачити.

В. В.: Я щиро дякую вам, Достойний Посол України в Канаді, пане Юрій Щербак, за надане інтерв'ю.

Всі наголошення в повищому тексті надані Степаном Ільницьким.

"SS IN BRITAIN"

2 December 2000

TO WHOM THIS MAY CONCERN

I am the author of the book "The Galicia Division. The Waffen SS 14th Grenadier Division, 1943-1945." (Published by the Schiffer Publishing Company, 1997). As the author, I would like to make some observations and comments regarding the above film.

1) The comment that "repeated Ukrainian requests" to raise fighting forces within Nazi Germany's military is not true. Although it is true that in the summer and fall of 1941 certain Ukrainian leaders approached certain German officials to raise fighting forces to combat Soviet Russia, nothing became of this. Adolf Hitler himself refused, at first, to utilize Ukrainian personnel.

2) In due time, however, critical manpower needs forced Hitler to think differently. By late 1943, the German Army began to evolve more and more into a foreign multi-national force.

3) At no time did Volodymyr Kubiyovych, who headed the Ukrainian Central Committee (UCC), approach German officials in early 1942 with proposals to raise Ukrainian army units. Kubiyovych did, in 1941, propose such a measure. He was, of course, overruled and nothing became of this. In March or April of 1943, Kubiyovych learned that Otto Wachter, the Governor-General of East Galicia, was conferring with various Nazi officials in Berlin to raise a foreign military force in Galicia. Once Kubiyovych realized that a military force was in the process of being raised, he began to take measures to turn this to the Ukrainian advantage. Regardless, with or without Kubiyovych, the "Galicia" Division would have been raised.

It must also be emphasized that Kubiyovych's post-war testimony, along with his protest letters written to various Nazi officials from 1942-1944, were utilized in the Nuremberg War Crimes Trials against certain Nazi officials, such as to Poland's Governor-General Frank. Frank was the Nazi appointed leader of Poland who also overlooked East Galicia.

At no time was Kubiyovych ever "arrested" by Allied authorities after World War II. He was interned for a brief period but by the summer of 1945, was totally free. Kubiyovych, however, continued his work with the UCC and maintained close ties with Allied occupational authorities. Kubiyovych also submitted a report to Allied authorities on why the "Galicia" Division was raised and role on the Eastern front during the war.

4) A comment was made "they [the Galician troops] fought for the German cause." This is also totally false. The soldiers which volunteered

for the "Galicia" Division did so out of a desperate necessity. Their immediate objective was such: to halt the Soviets from reoccupying Galicia and destroy communism once and for all; once accomplished, with their arms, training, equipment, Galicia's soldiers would be in a much better position to turn around and say "alright Nazi, now its time for you to leave as well!" (A prime example of this was the nation of India. During World War II, England needed much more manpower to halt both the Germans and Japanese. Britain raised sizable Indian forces. After the war, the British found it impossible to disarm the Indian forces. Shortly after World War II, Gandhi utilized this strength to India's advantage in seeking independence). Self-liberation was the ultimate goal for those within Galicia.

5) 80,000 never volunteered. (Please see my book for recruitment goals and problems associated with this).

6) A comment was made that the "Nachtigall [unit] joined the Galicia Division in 1943." This is also totally untrue.

To begin with, the Nachtigall unit had ceased to exist well before the "Galicia" Division ever arose. The Germans themselves disbanded this battalion. As for its men, very few entered the "Galicia" Division. (See Chapter 7, pp. 94-96 of my book).

7) In the film "SS in Britain", I viewed an interview that a Slovakian woman (speaking in her native language) claims that Ukrainian troops shot and killed her 15-year-old brother just for possessing a Soviet / communist coin of some sort.

It has been brought to my attention that her words were twisted, fabricated and translated into something totally different. If this was, indeed, the case, than I feel that some type of legal action (as done in the aftermath of "The Ugly Face of Freedom") should be considered. Outright lies cannot be tolerated. This matter must be pursued. Legal action can be conducted within other nations. And the British production company must be held accountable. This must be with either American or Ukrainian-Canadian attorneys or some lawyers residing in England. But again, before any legal action of any sort is undertaken, it must be truly determined if, indeed, this segment was taken from a position to distort the Galicia / Ukrainian Division and, indirectly, Ukrainians in general.

In my book, I have devoted an entire chapter on Slovakia. (See Chapter 21 and beginning Chapter 22, pp. 290-315).

Any further questions may be directed to me as well.

Michael O. LOGUSZ

1819 Sterling Station Road, Sterling, NY 13156, (315) 947-636

SCREENING OF "THE SS IN BRITAIN"

I received a telephone call from the producer of the Today programme for BBC Radio 4, arguably the best respected media channel in the UK. The purpose of the call was to follow up the screening of the documentary "The SS in Britain .There followed a question and session the essence of which is related below.

Q: Since the screening of the SS in Britain, and the allegations raised in it, what action is due to be taken against the Ukrainian veterans?

A: To my knowledge–none whatsoever.

Q: Why is this?

A: Because none of the allegations raised have sufficient evidence in support.

Q: What do you mean by this?

A: To my knowledge there is absolutely no documentary evidence to support any of the allegations raised. The bulk of the "Evidence in Chief" used in support of the allegations is drawn almost exclusively from witness testimony. These in turn have never been subjected to cross examination and as a result of which the numerous inconsistencies have not been brought to light. (I then gave two clear examples of gross contradictions in the statements made re Huta). In the case of the witness in Slovakia, subsequent sworn statements have been given which completely contradict the information presented in the documentary (copies of the statements obtained by Mykola Mushynka were later forwarded by e-mail). There is to my knowledge only documentary evidence to which partially supports one allegations–that is contact between soldiers of the Division and allied flyers in Slovenia and that evidence proves unequivocally that no harm came to the airman who gave the statement.

Q: How long have you been researching this unit and where have you obtained your source material?

A: About 12 years–from archives and institutions in various countries and from the veterans themselves.

Q: How much of your material/information was independent of any involvement of the veterans?

A: In terms of documents at least 75%.

Q: In your view is there any merit in investigating these allegations?

A: In my personal opinion anybody who commits a proven crime should be held accountable for their actions. As no individuals have ever been named or linked directly with any of the allegations raised in the documentary, I believe there is no real basis on which the Crown Prosecution Service could put together a case with any prospects of securing a conviction.

Q: Do you know whether the Polish, Slovak or Russian authorities have been approached and are co-operating with Scotland Yard?

A: To the best of my knowledge there is only a remote possibility of the Polish authorities being approached and no official approach has been made or is scheduled to be made.

Q: Why do you think this is the case?

A: Because since the end of the war not one single former member of the Division has ever been accused and tried for any war crime, because none of the respective governments of the countries in which the alleged crimes took place have ever demanded or even requested extradition of individuals (with the exception of Stalin's demand for forced re-partition of the entire Division and the remote possibility of the Polish government making such as request).

Q: If any demands for extradition were made, do you think they would result in successful prosecutions?

A: No. If they were–such requests would have been made long ago. There has been and still is no credible evidence to support these unsubstantiated allegations.

The remainder or the conversation was based on the topic of the Divisions exclusion from the forced repatriations undertaken by the British.

Michael Melnyk
Norwich, May 24, 2001



Мал. Яреми Дубицького (помер 2001 у Стрию)

СПИСОК ІНШИХ СТАТТЕЙ ПРО „SS in BRITAIN"

Крім вищеописаних статтей і конференцій, подаємо статті з інших часописів. Усі статті опрокидують фальсифікації фільму „SS in Britain" і подають правдиві історичні події, хоч подекуди, як стверджує Р. Панкевич у своїй статті: „не всі автори вивчили докладно історію тих змагань".

СТАТТІ З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ (неповний список):

Високий замок. Львів, 16 лютого, 2001. Андрій Боляновський: „Туман Альбіону над дивізією „Галичина".

Галичина. 1 лютого. Богдан Вівчар: „Антиукраїнська істерія: кому це вигідно?" 2 лютого. Петро Парипа: „Фільм „СС у Великобританії" спіткнувся не тільки об помилку, а й, схоже, об українофобію". Євстахій Павлюк: „Чи воювали „галичани" проти української держави?" Степан Стадник, Михайло Мудик: „Дивізія „Галичина" як паросток національних збройних сил". Павел Смоленський: „Не всі коти сірої масти". (Переклад статті з польської *Gazeta Wyborcza*). (Дві сторінки).

Голос України. Київ, 19 січня 2001, ч. 9. „Синдром підозри". Переповідження статті М. Мельника.

Гомін України. Торонто, 29 січня 2001, ч. 4. „Всеукраїнське Братство ОУН-УПА проливає світло на події, відтворені у фільмі „СС у Великій Британії". „Україна пропонує скористатися її архівами для надання об'єктивної оцінки у Великій Британії діяльности дивізії СС „Галичина". „Заява Молодіжного Конґресу Українських Націоналістів щодо фільму „СС у Великій Британії".

За вільну Україну. Львів, 16 лютого. Андрій Боляновський: „Багато галасу з нічого" (Одна сторінка). 23 січня 2001. Богдан Галицький: „Чого прагнуть британські „кіномитці від політики". Михайло Яцура: „Брешіть, та міру знайте...". Дмитро Павличко: „Як до німецької дивізії" (вірш).

Західний кур'єр. 2 лютого. З. У.: „Нахабна дезінформація про СС „Галичина".

Київські Відомості. 26 січня 2001, Ярослав Коцюба: „Ми ніколи не були карателями,–стверджують ветерани дивізії СС „Галичина". Ярослав Тинченко: „Лиходійства" дивізія СС „Галичина"–як це було насправді". „Галичина"–міна вповільненої дії". „Нації без гріхів не буває".

Киевские Ведомости помістили статті російською мовою.

Літературна Україна. Київ, 8 лютого, ч. 5. Олесь Лупій: „Відкидаємо наклепи українофобів".

Міст. Торонто, березень 2001, ч. 12. Степан Ільницький: „Жулинські" в Україні завжди були білими круками". Стенограма інтерв'ю радіопрограми з Юрієм Щербаком, послом України, та коментарі автора. (Одна сторінка).

Молода Галичина. 1 лютого 1001 Ігор Голод: „Хто вимагає видачі українських дивізійників..."

Національна трибуна. 4 лютого 2001, ч. 4. „Всеукраїнське Братство ОУН-УПА проливає світло на події, відтворені у фільмі „СС у Великій Британії".

Наше слово. Варшава, 11 лютого 2001, ч. 6. Микола Мушинка: „Дискредитація українців на міжнародній арені". „І навіть гадки не може бути про якусь провокацію"–інтерв'ю з Єжи Кулешою.

Пам'ять. 24 лютого 2001. Петро Парипа: „Фільм „СС у Великобританії" спіткнувся не тільки об помилки, а й, схоже, об українофобію". Євстахій Павлюк: „Чи воювали „галичани" проти української держави?" Павел Смоленський: „Не всі коти сірої масті".

Рух. Всеукраїнська загальнополітична газета. Юрій Пригорницький: „Не лякайте Дивізією".

Світ Молоді. 2 лютого. Марія Микицей: „Воювали зі зброєю одного ворога проти іншого". Ярослав Тинченко: „Лиходійства Дивізії СС „Галичина". Як це було насправді". (Одна сторінка).

Свобода. США, 19 січня 2001. Сват: „Наша зброя–правда".

Україна і світ. Торонто, 31 січня–6 лютого 2001. Сергій Грабовський: „Йдеться про демонстрацію створеного на британському телебаченні фільму, присвяченого дивізії „Галичина", учасники дискусії „круглого стола": Юрій Покальчук, Віктор Коваль".

Україна молода. 22 грудня 2000. Олександр Шиманський: „Запізніле викриття чи чергова антиукраїнська провокація?". 17 січня 2001. Олена Зварич:Скандал, який збудував не Джек".

Українське слово. Київ, 30 листопада–6 грудня 2000. Тамара Гуреш: „І нашим, і вашим". (Одна сторінка). 28 грудня 2000. Володимир Малкош: „Любов до України".

Час. 2001. „Молодіжний КУН обурений демонструванням на британському каналі ITV „псевдодокументального" фільму „СС у Великій Британії".

Шлях перемоги. 4 лютого 2001, ч. 4. Леся Боднарук: „Солідарні з дивізійниками", „Провокація проти України за старим сценарієм".

У Британії ЗМІ поміщували відомості, якби це були великі сенсації, на основі пресового випуску Yorkshire Television. Майкел Мельник видав свій пресовий випуск, опрокидуючи фальшиві відомості, подані Yorkshire Television.

В англомовних країнах були такі самі повідомлення в скороченому вигляді. У Канаді Radio Canada International, Український відділ, переповів текст пресового випуску з Англії без жодного коментаря. Покликаючися на RCI, такі відомості повторили телепрограма „Світогляд" і радіопрограма „Прометей" в Торонто, ГУ Б-ва випустила від себе інформації, які розіслала до своїх крайових управ.

Услід за Yorkshire пішли польські ЗМІ, хоч з деякими винятками. Подаємо статті об'єктивного характеру.

Eastern Daily Press. January 5, 2001. "My Father and the Waffen SS". The Chinery Interview with Michael Melnyk. January 17, 2001. "Trial by TV is far from just" by Andrew Hook.

The Toronto Star. Toronto, January 3, 2001. Lubomyr Luciuk: "Ukrainians smeared again".

Zwiazkowiec. Toronto, 1 lutego, 2001. "Historie pisza zwyciezcy". У двосторінковій статті подано дискусію, у якій взяли участь: Ярослав Грицак–професор історії Університету ім. Івана Франка у Львові, Андрій Болянов-ський–доктор історії, Кость Бондаренко–директор Центру історичних дослідів „Нова хвиля" у Львові, Наталя Ковальчук–історик. Керівники дискусії: Павел Смоленські і Марцін Войцеховські.

Дивізійники в УПА

Михайло ЧОЛІЙ

ТЕПЕР ЧЕРГА ЗА НАМИ

Навіть тепер, коли Україна стала самостійною державою, коли на світанку і опівночі по радіо звучить Гимн нашої держави, сповіщаючи, що вона не вмерла, багато ще газет і журналів замовчують своїх героїв. Або пишуть про них крадькома, боязко, щоб не розсердити „червоного брата", якому ще десять років тому заспівали „вічную пам'ять". Я маю на увазі тих героїв, які впали на Полі Слави під Бродами, або з боєм вирвались з того „котла" і пішли в УПА, щоб продовжити боротьбу за Україну, за її волю–братів-дивізійників. Читач „Вістей комбатанта" добре обізнаний з історією Української Дивізії „Галичина", а надалі Першої Української Дивізії Української Національної Армії, тому нема потреби описувати її славні і трагічні сторінки. У „Вістях комбатанта" ця важлива тема нашої історії описується доступно, широко і правдиво. Я хочу лише підкріпити її конкретними фактами, показати, як люди, вирвавшись з жахливого брідського пекла, не впали духом, не змирились з поразкою, не ховались, як з переляку боягузи, не падали на коліна перед переможцями і не просили в нього помилування. Бо герої не просять, а здобувають у боротьбі честь і славу.

Такими були і рогатинські дивізійники, про яких піде далі мова . Їх багато, дуже багато, але я не писатиму про всіх, бо це окрема тема і вийде далеко поза межі журнальних сторінок. Я хочу розповісти тільки про кількох.

Борис КЛИМ, син Михайла. Народився в 1923 році в селі Козарах, в 1943 році зголосився до Дивізії „Галичина", бився з наступаючими більшовиками під Бродами, був оточений ворогом, але шаленим вогнем із свого кулемета пробив собі і своїм бойовим побратимам дорогу на волю. Із зброєю в руках повернувся додому, поступив у сільську самооборону ОУН. Став першим кулеметником. У 1945 році попався живим в руки ворога, викручувався як міг, не продали сексоти і суд присудив Климові „лише десять років концтаборів". Завезли його аж на Сахалін, де згинув.

Микола КРУПКА з села Кліщівна–ровесник Клима Бориса–також повернувся з-під Бродів додому з своїм кулеметом. Добрий вояк. Через кілька місяців боївка самооборони ОУН пішла в сусіднє село Руда визволяти людей, яких депортували енкаведисти в Сибір. Заграв Миколин кулемет, стріляли сільські юнаки, куди ж було стріляти, коли на возах в перемішку з приреченими підсіли енкаведисти. В бою згинув Микола Крупка. Поховали його з почестями в рідному селі.

Ярослав СОКИРКА з Вільхової, 1924 року народження, був членом ОУН. Після бою під Бродами пробився з оточення і повернувся додому. Тут якраз формувалася теренова сотня „Скоби", командиром якої був досвідчений вояк колишньої польської армії Володимир Зобків із сусіднього села Підмихайлівців і мав псевдо „Кос". Ярослав поступив у сотню „Коса", мав псевдо „Сокіл". Сотенний поставив його ройовим, заступником чотового „Зарічного". Багато переможних боїв провів рій „Сокола". Гине „Сокіл" в нерівному бою з енкаведистами у квітні 1946 року, коли вже не було в живих ні „Коса", ні „Зарічного".

Стах БОДНАР з села Добринова, також вирвався з оточення під Бродами і повернувся на Рогатинщину. Але хіба міг справжній вояк, член ОУН, сидіти вдома. Поступив Стах у сотню „Бурлаки", якою командував „Чорний"–колишній вояк ДУН. Настав час і курінний „Яструб", до куреня якого входила також сотня „Чорного", зібрав великий загін повстанців, до якого увійшли сотні „Сіроманців", „Полтавців", „Бурлаки", „Рубачі" та „Скоби" і дав бій великим силам енкаведистів біля села Унів Перемишлянського району Львівської області. В цьому бою повстанці підбили ворожий танк, знищили понад 200 енкаведистів і з незначними втратами відійшли на Тернопільщину. Але найбільших втрат зазнала сотня „Бурлаки", яка стояла в обороні в центральному місці. В тому бою загинув сотенний політвиховник „Олімп" і 17 повстанців, серед них і хоробрий дивізійник Стах Степанович Боднар з Добрина. Всі вони поховронені на унівському монастирському цвинтарі.

Дмитро ТРЕТЯК з села Залип'я, зголосився до Дивізії „Галичина" в 1943 році. Бився з ворогом під Бродами, прорвався з оточення і повернувся полями і лісами додому. Поступив в УПА, але якось в березні 1945 року необачливо навідався додому, щоб переодягнутися в чисту білизну, припастися харчами. І на власному подвір'ю був схоплений енкаведистами та й замордований ними на очах рідної мами.

Михайло САМІЛА з Колоколина був членом ОУН. В Дивізію записався в 1943 році, пройшов підстаршинський вишкіл і перейшов в УПА. Був у сотні „Тютюника", що діяла на стику колишнього Букачівського і Калуського районів. Повстанці часто рейдували, переходили з одного на другий берег Дністра. Під час одного з рейдів, під селом Копанки Калуського району повстанці попали в засідку енкаведистів, бій тривав довго, до більшовиків настигла підмога. І в цьому бою Михайла Саміли не стало. Похований він в тому ж селі.

Старшина-дивізійник Михайло НИКОЛИШИН із села Помонята мав вищу освіту, користувався авторитетом і повагою серед новобранців Дивізії, готував їх до бою. Загинув від рук польських екстремістів у Львові вкінці 1943 року.

Стах АНТОНОВИЧ з Рогатина з-під Бродів пробився з оточення, повернувся додому, поступив в УПА. Дуже швидко на стіл начальника НКВД від сексота поступив донос, що повернувся додому „есесівець", прибрав собі псевдо „Чорний" і з своїми спільниками наганяє страх на стрибків і ґарнізонників, вбиває начальників і вішає зрадників. І почали енкаведисти висліджувати. В 1946 році їм вдалося вийти на слід повстанської боївки. Хлопців в одному з господарських приміщень оточила велика група більшовиків. Зав'язався бій. Коли закінчувались патрони, щоб не попасти живим в руки ворога, „Чорний" застрілився.

Від голоду і холоду в Воркуті помер дивізійник Микола БОЙКО з Загір'я. Він після бою під Бродами поступив в УПА, був у сотні „Коса", брав участь в боях, а коли сотню розформували, перейшов у сільську самооборону. В 1946 році його заарештовують енкаведисти, катують, засуджують на десять років каторги, якої він не витримав.

Ількові КУЗИКУ з того ж села трохи повезло. Він бився з ворогами під Бродами, пробився з оточення і повернувся додому. Поступив у ту ж сотню „Коса". Воював у чоті, якою командував його ж односельчан Іван Зушман–„Зелений". Брав участь в боях з енкаведистами. Важко переживав смерть свого командира „Зеленого", який впав на полі бою з енкаведистами в квітні 1945 року біля села Колоколин і якого хлопці поховали в Загір'ю. Але вночі енкаведисти викопали тіло повстанського чотового „Зеленого" і забрали із собою, щоб зарити десь так, щоб рідна мати не знайшла. Ілько Кузик пережив арешт, катування слідчих, люті морози і голод на Воркуті і повернувся додому, де й живе.

Пораненого дивізійника Петра МЕЛЬНИКА з Цукова побратими по зв'язку з ОУН переправили з-під Бродів у рідне село. Тут він деякий час переховувався і лікувався у рідних. Та часи наставали тривожнішими, енкаведистські облави тривали все частіше і були дуже небезпечними. І Петро Мельний пішов в УПА, мав псевдо „Підкова". Його прийняли у службу безпеки ОУН. Та в 1946 році в бою з енкаведистами його настигла ворожа куля. Тіло більшовики забрали і захоронили десь в невідомому місці.

Евген СМИК з Жовчова був під Бродами у штабовій сотні 29-го полку у чину десятника. Воював хоробро. Його останній бій під час

прориву з оточення описує В. Сірський у журналі „Вісті комбатанта" (ч. 1 за 1990 рік). Евген пробився з боєм з оточення і подався на Рогатинщину, де його, члена ОУН, чекала нова місія. Він–„Вій" стає надрайонним провідником служби безпеки ОУН, очолює боївку із 16 стрільців, веде активну боротьбу по знешкодженню зрадників і сексотів, здійснює ряд атентатів на найбільш небезпечних чиновників. Загинув „Вій" у квітні 1948 року в бою з енкаведистами біля села Голодівка. В 2000 році знайдено місце його поховання, висипано могилу і освячено пам'ятник.

В тому ж бродівському бою, що описаний вище, на шляху Калдубинська-Цішки 18 липня 1944 року загинув рідний брат Евгена Смика–Мирон.

Різні долі чекали на молодих, незагартованих хлопців-дивізійників. Богдану МУДРИКУ з села Цукова було 16 років, коли він записався до українського війська. Таких дітей брали німці на вишкіл і готували з них обслуги зенітних батарей. Але воювати Богданові Мудрику не довелось. Закінчилась війна і він повернувся додому. В 1950 році Богдана заарештовують і засуджують на 10 років таборів і відправляють в Караганду. Там він на п'ятому році своєї каторги 13 січня 1955 року гине при невияснених обставинах.

Подібна доля чекала багатьох одноклясників Богдана Мудрика. В сталінські часи попали юні пуківчани-дивізійники, які в школі створили підпільну організацію ОУН–Мирон ОНУФРИК, Богдан СВЕРИДА, Павло СТЕЧАК та інші.

Про всіх 400 хлопців-рогатинців, що були в Дивізії „Галичина", імена яких я зібрав, щоб написати книжку, я ще сьогодні не можу назвати. Збираю і уточнюю факти, раджуся з живими дивізійниками, в тому числі і з тими, що живуть далеко від Батьківщини, щоб залишити добру пам'ять про тих, хто повторив геройський подвиг Січових Стрільців.

Вояки Української Дивізії „Галичина"–1-ої УД УНА–мої старші брати–свою справу зробили, тепер справа за нами,–прославити їх ратний подвиг во ім'я Української Самостійної Соборної Держави.

Михайло ЧОЛІЙ

член Національної Спілки журналістів України

77000, Михайло Чолій, вул. Осьмомисла 5,
М. Рогатин, Івано-Франківської обл.
Тел.: 21-551

Ольга ПАВЛЮК
Торонто

МОЯ ЗУСТРІЧ З УКРАЇНОЮ

На запрошення Брідської районної ради, міської ради і редакції газети „Голос відродження" взяти участь у святкуваннях з нагоди 915-річниці першої писемної згадки про місто Броди і презентації другого тому книги „Броди і Брідщина", які відбулися в днях 25, 26 і 27 червня 1999 р. в Бродах, рішилися ми: Голова Комітету Брідщан Канади Василь Ціхацький і я поїхати в Україну.

Це–моя перша зустріч з Україною по півстолітній розлуці. З хвилюючим сецем всідала до українського літака, щоби летіти у вільну Україну. Чи ж могло бути краще почуття?

На львівському летовищі вітають нас земляки-брідщани: Роман Молодій і Богдан Зробок, який також є і редактором газети „Голос відродження", журналу „Брідщина" і другого тому „Броди і Брідщина"–квітами і теплими словами. Я була мило заскочена появою мойого двоюрідного брата, якого не бачила ціле півстоліття.

На шляху Львів-Броди поминали ми: Буськ, Красне, Олесько, Соколівку, Ожидів і інші довколишні села, заквітчані весняною красою-зеленню і цвітом яблунево-вишневих садів. Погода в той час була літня, тепла і сонячна. При кожній місцевій станції можна було купити овочеві напої або напитися чистої джерельної води.

Броди–рідне й дороге: колиска нашого дитинства. Тут пройшла наша весна, найкраща пора нашого життя.

Броди змінилися, не менше від нас. При вулицях–багато нових житлових будинків (на місці зруйнованих, підчас боїв під Бродами). Вулиці–чисті, охайні. Прохожих–мало. Побільше їх можна зустрінути в дорозі до залізничної станції.

Брідщина–багата на шпилькові ліси, які простягаються уздовж і впоперек: до Радивилова і Радехова. В лісах–безліч ягід–суниць і черниць. Місяці: червень і липень–це сезон на них. Поїзди-електрички переповнені людьми, побільшості жінками, які везуть оте добро на продаж до Львова. Пенсіонери їдуть безплатно.

„Корзо" Бродів–центральна площа–ринок. На ній знаходиться міська управа. Перед нею, ближче вулиці, височіє прекрасний пам'ятник Тарасові Шевченкові. Хто йде, не минає. Пам'ятник завжди прикрашений квітами.

В парку „Райківка" також побудовано пам'ятник „Жертвам большевицького геноциду".

В місті є п'ять церков. Колишня „Велика" церква–православна, а чотири інших–українські греко-католицькі, включно з костьолом, який перебудовано на візантійський стиль (з куполами).

На вищезгадані святкування прибули і наші друзі з США: Голова Комітету Брідщан Америки Юліян Чорній з дружиною Філею і донькою, д-р Юрій Рудик з Німеччини, зустріли і наших канадців Петра і Олю Антонишинів, які у Канаді займаються харитативно-суспільною діяльністю, і приємно було зустріти нашу колишню товаришку Марійку Кушнету, яка у своюму молодому житті пройшла важкий і тернистий шлях: тюрми, табори праці, однак сильна духом, держиться надальше мужньо і героїчно. Приємно було також особисто познайомитися з п. Ярославою Павлюк, поетесою–лавреатом премії ім. Л. Українки.

Святкування відзначення 915-річниці і презентації другого тому відбулося величньо. На вступі-відкритті–зложено вінок до пам'ятника Т. Шевченкові. Програмою свята провадив редактор Б. Зробок. Промовцями були: представники влади, науковці й культурно-громадські діячі. Хор „Боян", під диригентурою Я. Лініва, своїм мистецьким виконанням захопив слухачів. Немов відгук минулого–хор „Боян" проявляється і в сучасному. В програму входили: деклямації, рецитації-монтажі молодих патріотів-ентузіястів. До слова покликано і нас, гостей з діяспори.

Поява другого тому „Броди і Брідщина"–це велике досягнення Брідщини і заслуга головного редактора Б. Зробка і колеґії, до якої увійшли: Я. Онищук, Я. Тимусь, Н. Чернишова, М. Шишка, І. Стасюк, Ю. Чорній, В. Ціхацький і Б. Качор. Збірник–це цінне доповнення першого тому, який вийшов у Торонті, Канада, ще в ювілейному 1988 р. в „Тисячоліття християнства". Другий том появився напередодні 2000 року–Народження Ісуса Христа.

Того ж дня увечорі у приміщенні Школи Естетичного Виховання відбулося гостинне приняття з мистецькою програмою, в якій взяли участь найкращі мистецькі сили Брідщини. Програмою провадив Б. Зробок. Виступи нашої ідейної молоді викликали в нас почуття національної гордости й скріпили віру у краще майбуття нашого народу..

Наступного дня ми мали зустріч з представниками районної ради на тему: „Соціяльно-економічний стан Брідщини і перспективи на майбутнє". Обговорення проєктів на співпрацю з діяспорою з гуманітарних питань. Після зустрічі ми відвідали музей у брідському

замку–виставку художніх прикладних робіт бродщан, а після полуденка відбулася екскурсія по пам'ятних місцях: Підлися-Пліснесько до Хреста–пам'ятника Маркіянові Шашкевичеві на Білу Гору, до Підгородецького монастиря і Олеського замку. Їхали ми автобусом, співали народні і стрілецькі пісні, згадалась давня юність, і болюча розлука з рідною землею, коли:

із волинських лісів, у димах і вогні
наближалися сили ворожі...
У брідському котлі розгорілись бої,
і кривавилось серце в тривозі...

Проїжджали ми село Ясенів, де при дорозі височіє могила з березовим хрестом висипана землею (на місці ґранітного обеліску й знищеної ворогом). Кожного року, в місяці липні, на горі Жбир відбуваються „Відзначення пам'яті воїнів Української Дивізії „Галичина", які жертвою в бою нерівнім лягли, з любови до свого народу". Гора Жбир–це друга Маківка, прославлена геройством найкращого цвіту України. Між ними були і наші друзі-брідщани.

Наступного дня у неділю, в церкві св. Теклі, ми вислухали Святу Літургію. Парох о. І. Вихор привітав нас теплими словами, благословив, а діти св. Марії у вишиванках передавали нам свої вітальні слова віршованих пісень. Обдаровано нас квітами і шоколядами.

Пополудні в лісному парку відбувся „День молоді", де учасники займалися спортом і розвагами. Вся увага була зосереджена на високий стовп (намазаний товщем), на поверхню якого старався дістатися юнак, але спроба не була легкою, як здавалося. З того приводу, як у нас кажуть: „журба із радістю обнялась". В пізніших годинах нас запрошено до гостинниці „Горлиця" на прощальний вечір і обдаровано II-им томом книги „Броди і Брідщина".

В часі мойого побуту я відвідала рідню в Яворові, який перед війною вважався одним з центрів українського культурно-освітнього життя. У гімназії і вчительській семінарії навчалася молодь з цілої Галичини. Перед будинком гімназії височіє пам'ятник–постать педагогові й письменникові Осипові Маковею. Святоюрський храм в Яворові переповнений вірними.

На протязі чотирьох днів, в товаристві двоюрідної сестри Ґені, я ближче познайомилася з Львовом. Побували і на Личаківському цвинтарі біля могил: М. Шашкевича, І. Франка, В. Івасюка, С. Крушельницької і прославленого чудесами єпископа М. Чарнецького. Його могила–вся у квітах. Це–місце моління людей з великою вірою. Віруючі набирають землю з його могили з надією в оздоров-

лення. Мене до сліз зворушила глибока віра молоденької вродливої дівчини, яка, обійнявши палко хрест пам'ятника, ридаючи, гаряче молилася, благаючи помочі. Були ми і на базарі, де можна набути мистецькі вироби, як: вишивки, тканини, кераміку, художні картини, інкрустовані предмети, за дуже приступні ціни.

У передостанній день мого побуту я поїхала до Канева, бо через ціле життя мріяла побачити красу золотоверхого Києва, хоч жалко було пропустити концерт у Бродах, присвяченій такій благородній цілі, як поміч дітям-сиротам з товариства „Надія", яке начислює 260 дітей-інвалідів.

Прибувши до Києва, на залізничному двірці, нас привітала шкільна товаришка Ґені, Дануся, яка вже довший час живе в Києві. Вона музиколог-композитор вокально-інструментальної музики. Завдяки їй нам дуже швидко пощастило дістатися до пароплава, яким плили Дніпром до Канева поклонитися могилі нашого великого Кобзаря. День був напрочуд погідний, теплий і сонячний. Ми плили чотири години в одну сторону і любувалися довкіллям. Бурхливі хвилі Дніпра сріблилися зблизька і здаля, пінилися, підносилися вгору, то знов спадали вниз і мчали-мчали в безконечну даль. З другої сторони Дніпра, поміж зелених дерев, на сонці виблискували золоті куполи церков. Це–небуденна краса Києва.

Доїхавши до пристані Канева, ми вийшли з пароплава, і назустріч нам крокували дві жінки з оберемками квітів на продаж.

Коли ми вийшли на Чернечу гору, у стіп нашого Кобзаря стояли на струнко юнак і дівчина, а звуки мелодії і слова „Заповіту" „Як умру, то поховайте", мов гомін молитви, линули до небес. І ми стали непорушно, мов заворожені, до глибини душі зворушені... Гляділи вгору на величну постать найбільшого Сина України. Він стояв задуманий і задивлений на Дніпро і кручі...

Ми відвідали хатину під солом'яною стріхою, оглянули музей, де містяться мистецькі праці художника і поетичні твори. У пропам'ятній книзі я залишила свої скромні рядки:

Кобзарева дума у серці народу–
Могутня і вічна, як правда-свята...
Кайдани здрігались від віщого слова,
І падали в ворога–вістрям меча.
Каторги-заслання нам духа не вбили!
Ти–вічний Тарасе! безсмертний у віках...
Ти вся Україна!, а кров і могили,
Заповіту Твому промостили шлях.

Ро-Ко

ПРО ГЕРОЇВ

Герой, як геній, перефразовуючи дефініцію Шекспіра, або родиться з геройськими ґенами, або самотужки вибивається на геройський п'єдестал, або обставини роблять із звичайного смертельника безсмертного героя. Про наявність впливу обставин довкілля на еволюцію в природі доказував Дарвін. Вислід: від мавпи до homo sapiens, хоч багато в цю теорію не вірить, вважаючи, що мавпа в багатьох аспектах перевищує «сапієнс» людини. Як би герої не творилися, їх є стільки, скільки коли, яких й кому завгодно.

Є герої спортові, які беруть грубі мільйони долярів за те, що потраплять у футболі забити круглий м'яч у ворота чи в бейзболі відбити «патиком» твердий м'ячик якнайдалі на площу гри. Я назвав би їх «смішними героями». Але скажи це вболівальнокові спорту чи власникові такої-то дружини...

В мирний час є герої нобелівські, які зроблять щось великого–не конче пожиточного–наприклад, атомну бомбу, чи «створять мир» в одному місці, щоб починати війну в іншому...

Є герої комп'ютерні, які таємно запускають в системи «віруси», що наносять великої шкоди, а вони, звичайно комп'ютерні геніїдітлахи, сміються в кулак: «Що мені зробиш?».

Особливої уваги заслуговують герої воєнні, котрі вважаються справжніми героями. Бо жертвують своїм життям «за друзів своя», і в нагороду отримують тільки хрест: залізний хрест на груди або березовий–на гріб. Але й тут існує заковика: військових героїв відзначує-назначує начальство. Тому кажуть: щоб стати героєм, треба бути не там, де геройські діла творяться, а там, де дають хрести. Маєш хрест–ти герой!

Є герої-інтернаціоналісти. До них належав містер Філбі. Він працював у своїй британській розвідці, вербував українських героїв, яких скидав парашутами за залізну завісу, рівночасно даючи про них знати його совєтським «інтернаціналістам», котрі їх нищили.

Українці не виняток. І виняток. Бо, мабуть, жоден народ не має стільки героїв, як українці: княжі «кожем'яки», козацькі «супермени», упівські одчайдухи, а в незалежній неньці Україні з'явилися «великовітчизняні богатирі», котрих президент Кучма «на вічну хвалу» відзначив за українські гривні медалею російського маршала Жукова.

Пишучи про героїв, як не згадати героїв дивізійних?

Один з них зайняв унікальне місце. Він вийшов живим з боїв підБродами, щоб стати героєм Радянського Союзу–мертвим. Він Григорій Федорович Геврик з Дрогобича й єдиний з Галичини герой «великої вітчизни»–Совєтського Союзу.

Після війни дивізійниками, як і взагалі українцями, зацікавилися сильні цього світу, шукаючи за підхожими для них–у протилежному значенні–«героями», бо відомо, що свій герой у противника перетворюється у безжалісного упиря. На їхнє розчарування, між дивізійниками знайшли тільки «леґендарного», як добрий вояк Швейк, «національного героя» Селепка Лаврочку, якого створив для втіхи негероїв письменник-дивізійник Юрій Тис-Крохмалюк. Не дивно, отже, що довкруги них витворилися міти й леґенди, котрі перевищують чорні діла усіх упирів з казок і вибухи атомних бомб над Японією.

Дивуєшся: нащо їх, і хто в це повірить?

Мій побратим, котрий на всі заковики знайде «резонну», як тепер говориться по-літературному, відповідь, вияснив:

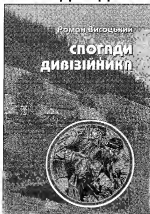
–Щоб страшити дітей! Бо тепер діти уже не вірять у смоків, багатоголових драґонів чи бабів-яґів. А, як показує модерна педагогічна психологія, їх треба чимсь страшити... Щоб були слухняними громадянами владній еліті...



Англійська карикатура 1939 року

Д-р Володимир БОДНАР

СПОГАДИ ДИВІЗІЙНИКА РОМАНА ВИСОЦЬКОГО



Спогади дивізійника-каноніра Романа Висоцького є ще одним позитивним вкладом в орбіту дивізійної мемуаристики. Такі спогади пригадують нам світле минуле, любов до України, самопосвяту, терпіння та є прикладом для грядучих поколінь. Автор спогадів зараз по матурі гімназії в Станиславові (тепер Івано-Франківськ) голоситься добровольцем в лави Української Дивізії „Ґаличина" в році 1943. Патріотична молодь не мала тоді іншої альтернативи: боротися за Самостійну Україну або вступити до УПА, або користати з фахового військового вишколу в Дивізії. В іншому випадку грозили їй примусовий вивіз на роботи в Німеччині або арешт органами німецького ґестапо, засланням до концтаборів і знищенням. Так УПА, як і Дивізії просвічували спільні ідеї: самостійність України, бути зав'язком українського війська.

Автор, разом із сестрою, були виховувані в релігійно-патріотичному дусі. З вибухом німецько-совєтської війни в році 1941 молодий Роман був очевидцем жахливо помордованих в'язнів в станиславівській тюрмі та згодом знущань німецького ґестапо над українським населенням. Крюґер, шеф ґестапо в Станиславові, був кривавим садистом, особливо до членів ОУН.

Батько Романа був колишнім воїном Галицької Армії, і зовсім не противився намірам свого сина боротися в рядах Дивізії. В день набору охотників до Дивізії в Станиславові відбулися велика парада і маніфестація, на яких були присутні: губернатор Вехтер, полк. Бізанц, проф. д-р Кубійович та високі німецькі військовики й міські урядники.

Вишкіл відбувся у Гайделяґрі, у Поршіц біля Праги й у Нойгаммері. Вишкіл був строгий. Один раз був присутній на вправах райхсфюрер-СС Гіммлер.

Батько Романа на прощання сказав синові, що їх слід йому шукати у Відні. Бо вже в той час були познаки програної війни німців. Після битви під Сталінградом німецькі війська відступали.

Дивізію командування плянувало увести в бої в околиці Станиславова. Але під час виїзду на фронт біля 12 тисяч воїнів Дивізії кинули під Броди.

Автор дуже прихильно висловлюється про визначних дивізійників, як: полк. Палієнка, сотника Паліїва, німецького штабовця майора Ґайке. Зате неґативно–про командира ген. Фрайтаґа, який почав військову кар'єру в поліційних частинах. Ґен. Фрайтаґ недолюблював українців. Сотник Паліїв був посередником між ген. Фрайтаґом і українськими старшинами, деякі з яких також Фрайтаґа не поважали.

Роман опинився біля села Княже. Більшовики почали несамовиту атаку багато переважаючими силами, спеціяльно в летунстві та танках. Земля дрижала від безперервних вибухів. Німці, затративши бойового духа, почали відступати з критичних позицій. Створилось оточення. Це було пекло на землі. Були спроби прорватися, але не всім вдалося, і Роман попав у полон.

Кільканадцять їх, голих, босих і голодних, гнали пішки до більших груп, а згодом до Львова. Живилися корінцями. Зі Львова біля 40 тисяч полонених товаровими вагонами, очевидно з „парашею" посередині, відвезено до таборів полонених в Києві, а опісля в Чернігові. Ув'язнені спали убрані під голим небом і тамже полагоджували свої фізіологічні потреби. Умовини полонених були жахливі. Люди помирали, як мухи. Харчі були: зі смердючої капусти юшка і один буханець липкого й гіркого хліба на 15 в'язнів. Воші і блощиці прямо заїдали. Гігієнічні умовини жодні. Треба було тяжко працювати при корчуванні лісів, направлюванні доріг, сплавлюванні дерева дарабами.

Роман кілька разів важко хворів і зовсім затратив сили. Був у шпиталі. Биття кольбами в'язнів наглядачами було на денному порядку. Там і створилася в нього думка втечі, разом з приятелем австрійцем Міхелем з Відня.

В таборах Роман подавав себе за австрійця з Відня. На перешкоді було його слов'янське прізвище. Помічниками-наглядачами були в'язні поляки й мадяри. На переслуханнях НКВД він настоював, що австрієць з Відня.

Полонених перевозили товаровими потягами до різних таборів. Врешті по 30-денній поїздці–аж до таборів Джезказгану і Караганди, в Казахстані, віддалених тільки 90 км від Байканору, місця запуску атомних ракет. Працювали при випалюванні цегли, а деякі нещасливці–в копальнях урану й вугілля. Ті скоро вмирали.

В 1948 р. 52-ох їх перевезли до таборів в Куйбишів і Сталінград.

Місто Сталінград було тотально знищене і його доручено їм відбудовувати. У Сталінграді умовини життя полонених були кращі, як деінде. Спали під дахом, в бараках, і харчі були кращі. Щоправда блощиці і воші дальше їх заїдали.

Почали звільняти деяких полонених німців і австрійців. Його приятеля Міхеля також звільнено. Найбільше радісною подією в полоні було, коли Роман одержав картку від родичів з Відня.

Одного дня його прізвище появилося на списку звільнених австрійців. Їм дали новіші уніформи, черевики, харчі й завантажили в товарні вагони. Сльози радости котились з очей, коли проїжджали гори Карпати і граничну станцію Чопе на мадярській границі. Наступна станція Вінер-Нойштадт. Тут одержали добрий харч та гроші на дорогу. Звідти вже близько до Відня. Серце билося молотом, коли на З'юд-Бангофі у Відні зустрів його вуйко, бо батьки з сестрою вже виїхали до США. Вони спішилися, бо під совєтською окупацією їм земля горіла під ногами. Вуйко мав малу крамничку в 7-му бецірку Відня. Роман в нього замешкав і зареєструвався вже як українець. Почав працювати, але згодом одержав еміґраційні папери на виїзд до США.

В Рочестері його в сльозах вітали батько і сестра. Мати померла, сестра одружилася. Його приятель Міхел помер вдома на закаження крови.

Автор книжки з вдячністю згадує дивізійника Ореста Ґородиського з Чікаґо, якому у великій мірі завдячує появу цих споминів.

„І так, при Божій помочі,–пише Роман,–почалася під Бродами моя сувора життєва мандрівка, від нужди і голоду до добробуту і цивілізації."

СПОГАДИ ГЕН. КОСТЯНТИНА МОРОЗОВА

Morozov, P. Kostiantyn.

Above and Beyond: from Soviet General to Ukrainian State Builder.

Cambridge, MA, Ukrainian Research Institute, 2000.

XXII, 295 ст. ілюстр. 24 ст. (HURI Publications).

Це надзвичайно цікаві спогади першого Міністра Оборони України, ген, Костянтина Морозова. Хоч йому судила доля служити 21 рік у радянській армії, поза межами України, думаючи, що він росіянин, але прочитавши родинні записки про національність свого батька, в нього не осталося сумніву про свою українську національність. Він дуже тепло згадує чеченського генерала Дудаєва.

В своїх спогадах ген. К. Морозов розповідає про своє дитинство на Луганщині, про свої юнацькі роки і про свою кар'єру у Збройних Силах Радянського Союзу. Особливо впадає у вічі його мужня поведінка в часі серпневого заговору.

Спомини Генерала діляться на 9 розділів:

1. „Так, Ви є українцем?"
2. Основи характеру.
3. Аванс–за яку ціну?
4. Кадрова політика в радянських Збройних Силах.
5. Моя українізація.
6. Моя позиція відносно Серпневого Заговору.
7. Перший Міністер Оборони України.
8. Випробування моєї волі й постанова.
9. Радикальні зміни та присяга Лояльности.

Серед цікавих спогадів ген. Морозова знаходиться список важливих державних документів, численні редакторські замітки, знімки, бібліографія.

В нашу історію ген. К. Морозов записався не тільки як перший Міністер Оборони України, але як і незаперечний патріот, котрий у часі своїх і ворожих інтриґ стояв твердо на позиції оборони Незалежної України.

Книжку можна замовляти:

HURI Publications

1583 Massachusetts Ave, Cambridge, MA 02138 U. S. A.

В. СІРСЬКИЙ

Дорогі брати і сестри українці!



Ось уже чотири десятиліття видавництво Рідна Мова, що у місті Мельборн (Австралія) постачає українцям у діяспорі підручники і словники для вивчення української мови на чужині. Автор–відома у всьому світі бл. пам. Марія Дейко.

За цей час видавництво Рідна Мова постачило більше як 100 000 прим. читанок і словників для молоді української діяспори. Не одно покоління українців навчалося за цими підручниками.

Проте ці підручники вимагають оновлення. Адже читанки бл. пам. Марії Дейко були написані тоді, коли Україна була в неволі. Отже, треба було усучаснити ці читанки. Крім того, сучасні діти на чужині мають менший запас українських слів, ніж їх дідусі, бабусі та батьки. Отже, мову цих підручників необхідно спрощувати, над чим і працює видавництво.

Видавництво також врахувало значення кольорів для кращого сприймання учнями цих читанок. Вже окольорено і надруковано БУКВАР, а незабаром вийде з друку читанка–РІДНЕ СЛОВО–також з кольоровими малюнками і текстами.

У кінці кожної з шести читанок є словник, що дає відповідники нових українських слів даної читанки в англійській, португальській та еспанській мові, а також мовні та ґраматичні вправи для розвитку мови учнів.

Підручники складені так, щоб поступово збагачувати словниковий запас слів учнів. У кожній лекції, кожній читанці багато разів повторюються ті самі слова і з кожною наступною лекцією додається кілька нових слів. Таким чином, за шість років дитина знає яких 2500 найбільш вживаних слів, може писати, читати, вести диалог. Тільки так можна зберегти нашу мову на чужині.

Інформації про ці оновлені підручники можна одержати у видавництві:

Email deiko@ridnamova. com Website: http//www ridnamova. com
Ridna Mova Publishing
10 Savaris Crt. Donvale, Vic, 3111 Australia
Tel/fax (10) 9873 2085

Священик Ігор ГОЛОВКО

Спільна світлина побратимів з села Вибудів, повіт Бережани, Тернопільська область у таборі Ріміні, Італія.



Перший ряд зліва: Василь Терещук, Володимир Пилипів, Михайло Галюк, Михайло Купчак. Другий ряд зліва: Семен Кобасовський (прислав фото), Василь Сверлюк, Микола Кохан, Василь Кутний, Василь Бурбела. Третій ряд зліва: Стефан Жуковський, Михайло Швець, Василь Мельник, Йосиф Кравець, хорунжий УГА Михайло Мельник, Михайло Безкоровайний, Кость Свергун, Нестор Бурбела



З великим смутком і жалем повідомляємо приятелів, знайомих та українську громаду, що 11 квітня 2001 року після довголітньої хвороби упокоївся в Бозі наш Дорогий Чоловік, Батько, Брат і Стрийко

блаженної пам'яті

Григорій Матичак,

народжений 29 червня 1923 р. в селі Дусівці над Сяном біля Ярослава.

Службу Божу відправлено 17 квітня ц. р. в катедральному храмі УКГЦ в Мюнхені.Покійного похоронено 18 квітня на цвинтарі в Unterhaching, біля Мюнхену.

Григорій Матичак був вояком 1-ої Української Дивізії „Галичина". Після війни працював в українській друкарні „Ціцеро" як палітурник, а пізніше до вибуху хвороби в німецькій фірмі „Siemens".

Отець Мирон Мольчко від парафії та мґр. Богдан Шарко від Братства 1-ої УД УНА мовили прощальне слово біля могили.

В глибокому смутку залишилася Родина в Німеччині, Бельгії та Україні.

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 25 лютого до 15 червня 2001 р. надійшли такі вплати на пресовий фонд журналу:

Станиця Братства 1 УД УНА у Вінніпеґу в світлу пам'ять Кардинала Мирослава Івана Любачівського **50.00**

Станиця Братства 1 УД УНА–Чікаґо, у світлу пам'ять члена Станиці Івана Падяка одержано від родини Покійного дол. 100.00, Управи Станиці дол. 50.00, Ореста Ґородиського дол. 15.00 та від Володимира Дутки дол. 10.00

разом 175.00

В другу, болючу, річницю відходу у вічність св. п. Володимира Барана, незабутнього мужа і батька, дружина Анна і діти надіслали пожертву **100.00**

В пам'ять кол. добровольця 1 УД УНА св. п. д-ра Анастазія Ґорчинського, який упокоївся в Бозі 1-го квітня 2001 року в Чікаґо, пожертви на пресфонд зложили: дружина Покійного Іванна дол. 35.00, д-р Ераст і Зірка Бурачинські дол. 20.00, Ґаля Янчишин дол. 25.00, Володимир і Тирса Дутко дол. 10.00 та Юліян Юринець дол. 10.00

разом 100.00

Ігор Кришталович–Торонто, в сьому річницю відходу у засвіти брата св. п. Степана, який помер 24 квітня 1994 р. **100.00**

Станиця Братства 1 УД УНА–Ґамільтон, в світлу пам'ять заслуженої членкині Станиці Ярослави Диби, яка відійшла у вічність 1 листопада 2000 р. **100.00**

Іриней Ратич–Ляшіни, у світлу пам'ять братових Миросі, Ґені і Дарії **65.00**

***

Товариство „Рідна Школа ім. Маркіяна Шашкевича" у Вінніпезі, касир Онуфрій Мандибур	**200.00**
Іван Духняк, Франція	**200.00**
Михайло Цяпа, Анн Арбор	**200.00**
Омелян Корчак, Франція	**165.00**
Отець митрат Іван Шевців, Австралія	**95.00**
Стефанія Балагутрак, Нортроялтон	**65.00**
Богдан Чеаеринський, Вінніпеґ	**65.00**

по дол. 50.00: д-р Роман Бучок–Вінніпеґ, Роман Явнюк–Торонто, Сильвестер Ремеза–Оттава і Ігор Мірецький–Торонто **разом 200.00**

по дол. 35.00: Роман Дубиняк–Англія, Михайло Стефанів–Амгерст, Ігор Давидович–Монтреаль і Степан Кравчук–Монтреаль **разом 140.00**

по дол. 30.00: Андрій Даниляк–Австралія, Юрій Курпель–Люїзіяна, Орест Шеґеда–Ст. Кетеринс, Василь Томків–Англія, К. Николин–Англія, О. Чуйко–Англія, Святослав Василько–Англія **разом 210.00**

по дол. 25.00: Петро Антонишин–Бурлінґтон, Петро Мандич–Ролінґфорд, Мирослав Кулинич–Нью Йорк, Володимир Дубчак–Торонто–Скарборо, Роман Дубиняк–Англія, Михайло Ґембарський–

Вінніпег, д-р Володимир Боднар–Клівленд **разом 175.00**

по дол. 20.00: Михайло Лисак–Фльорида, Іван Шкільник–Гамільтон, д-р Володимир Кривуляк–Оттава, Евген Бочан–Торонто, Володимир Дутко–Нілс, Евген Лагодинський–Англія, Олег Островський–Англія, Володимир Рівний–Англія, Микола Агаменюк–Англія, І. Хомяк–Англія, А. Фургала–Англія і Мирон Коцур–Монтреаль **разом 240.00**

по дол. 15.00: Василь Рекуляк–Ст. Кетеринс, Стефан Кобасовський–Рочестер, Василь Корж–Балтимор, Роман Свистун–Фльорида, Андрій Славич–Торонто, Василь Гнатів–Австрія, Петро Музика–Вінніпег, Евстахій Останчук–Торонто, Павло Слободян–Чікаґо, д-р Стефанія Макар-Лавді–Н. Й., Роман Бойко–Монтреаль,Тарас Качмарук–Торонто, Іван Городецький–Торонто, Роман Тіцький–Торонто, Михайло Бохно–Торонто, Нестор Бурбела–Роселле Парк, Карпо Кифер–Н. Й., Володимир Кульматицький–Сідар Нолс, Богдан Антонишин–Кранґ, Евстахій Думин–Терра Кота, Роман Гнатишак–Гамільтон, Іван Мороз–Торонто, Зенон Кобилянський–Гамільтон, Іван Плешкевич–Монтреаль, Василь Думенко–Торонто, Мирослав Трешневський–Дітройт, Стефан Леуш–Ґлен Спей, Андрій Роґальський–Лівінґстон, Ярослав Саляк–Лінден, Іван Цар–Дітройт, Дмитро Салючок–Торонто, Андрій Закревський–Н. Й., Надія Клос–Філядельфія, Іванна Шкарупа–Клівленд, Василь Барчук–Гамільтон, Іван Фіґоль–Торонто, Михайло Рудзік–Торонто, Юрій Ференцевич–Джерзи Сіти, Михайло Ніньовський–Дітройт, Володимир Сорочак–Чікаґо, Пилип Дмитрів–Ванкувер, Кароліна Конрад–Філядельфія, Роман Бучинський–Бурлінґтон, Стефан Мединський–Лондон (Кан.), Маркіян Когут–Торонто, Теофіль Турчиневич–Торонто, Ярослав Кобилецький–Монтреаль, Роман Доцнин–С. Кетеринс, Василь Михаськів–Ст. Кетеринс, Богдан Кутний–Ратерфорд, Осип Головацький–Фльорида, Михайло Гайдук–Монтреаль **разом 780.00**

по дол. 10.00: Василь Станько–Австралія, Володимир Папірчук–Калґари, Василь Мащак–Саскатун, Володимир Мазяр–Торонто, Антін Макаруха–Торонто, Віктор Новак–Ватерло, Ігор Козак–Трой, М. Камінський–Монтреаль **разом 80.00**

по дол. 5.00: Микола Ватраль–Торонто, Григорій Ткаченко–Ст. Кетеринс, Іван Бурдик–Гамільтон, Валеріян Ревуцький–Ванкувер, Теодор Олійник–Філядельфія, Юрій Горбачевський–Філядельфія, Олександер Клецор–Н. Бравнсвик, Теодор Стеблий–Філядельфія, Василь Клімачук–Англія, Семен Кріслатий–Клівленд, Микола Бойчук–Філядельфія, Володимир Ґеча–Монтреаль, Володимир Куліш–Монтреаль **разом 65.00**

Мирослав Сендзік–дол. 20.00, Олександра Павлишин–дол. 20.00 Іван Семенюк–дол. 10.00, всі з Австралії **разом австралійських долярів 50.00**

Пересилаємо наше щире співчуття родинам та приятелям світлої пам'яти: Кардинала Мирослава Любачівського, Івана Падяка, Володимира Барана, д-ра Анастазія Горчинського, Степана Кришталовича, Ярослава Диби, Мирослави, Ґені та Дарії Ратичів.

Дякуємо всім жертводавцям та організаторам збірок.

Адміністрація журналу В.К.

ОБІЖНИК ГОЛОВНОЇ УПРАВИ

13-ий Головний делеґатський з'їзд

Місце і дата: З'їзд відбудеться у Торонті, в суботу 29 вересня 2001 року, в залі Інституту св. Володимира–St. Vladimir Institute, 620 Spadina Avenue, Toronto, ON, Canada, M5S 2H4, Tel. (416) 923-3318.

Реєстрація делеґатів: год. 10.00. Реєстраційна оплата: 20 дол.

Початок нарад: год. 11.00. Технічною підготовкою З'їзду займається Крайова Управа Канади із Станицею Торонта.

Увечорі відбудеться товариська зустріч. Початок о год. 6.30.

Приміщення: для делеґатів і гостей можна замовляти:

Executive Motor Hotel, 621 King St. West, ON, M5V 1M5, Tel. (416) 504-7441; fax: (416) 504-4722. Кімната з поодиноким або подвійним ліжком–$109.96; з двома ліжками–119.95. Податок–12%. Закордонні гості можуть отримати зворот податку GST–7%.

Звіти Крайових Управ. Просимо скласти письмові звіти за період діяльности років 1998 до 2001, які слід виготовити на дату 30 червня 2001 й вислати не пізніше 15 липня 2001 року на адресу секретаря: S. Klymciw, 3 Indianola Drive, Etobicoke, ON, Canada, M9C 3P1, Tel. (416) 621-0726.

У звіті просимо подати склади управи за той період, фінансовий звіт, число станиць і кількість членів, перегляд діяльности, включаючи загальні акції станиць і т. п.

Мандати: участь у Головному делеґатському з'їзді з правом голосу мають усі члени Головної управи, три члени Контрольної комісії, по три члени президії поодиноких Крайових управ, крім того, делеґати, взг. їх заступники, що їх обирають Станиці на своїх загальних зборах за ключем: від 20-ох зорганізованих у Станиці членів–один делеґат, один делеґат припадає теж на лишки сім або більше членів Станиці. Кожночасні голови Крайових управ, які є заступниками голови Головної управи, мають на з'їзді тільки один голос.

З далековіддалених теренів допускається передання права делеґата іншому членові Б-ва, який може взяти участь у Делеґатському з'їзді. Такого свого заступника обирає тоді делеґат у порозумінні з управою Станиці. Передача мандату стосується в такій же мірі теж президій поодиноких Крайових управ. Один делеґат не може мати більше, ніж два мандати.

Фінансові зобов'язання: просимо вирівняти членські внески й інші зобов'язання супроти Головної Управи.

Пропонований порядок нарад:

1. Відкриття
2. Вибір Президії З'їзду
3. Схвалення порядку нарад
4. Затвердження Комісій:
   а) Мандатної б) Номінаційної
5. Прочитання і схвалення протоколу з 12-го З'їзду
6. Звіти Головної, Крайових Управ і Галицького Б-ва
7. Звіт мандатної комісії
8. Звіт товариського суду
9. Звіт контрольної комісії
10. Звіт Братства „Броди-Лев"
11. Дискусія над світами
12. Схвалення абсолюторії уступаючій управі
13. Звіт номінаційної комісії та вибір Головної управи.
14. Справи журналу „Вісті комбатанта"
    (продовження видавання і т. п.)
15. Евентуальні зміни статуту
16. Обговорення пляну праці
17. Схвалення бюджету
18. Закриття нарад

За Головну Управу:

д-р Мирослав Малецький, голова *Степан Климців, секретар*

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА СТАНИЦЯ

Останні події в Україні, а також англійський фільм „СС у Великобританії" заставили нас інтенсивно працювати, щоби відкинути всі наклепи проти нашої Дивізії. Думаю, що цей фільм навіть корисний для нас, бо розворушив громадську і політичну думку і наших прихильників, і наших ворогів. Крім цього, довгі роки про Дивізію всі мовчали, хіба що ми самі час від часу пригадували у місцевій переважно пресі про це, що ми ще є і щось робимо. Влада переважно постсовєтська (ті самі люди), по-совєтському принципу про нас мовчали. Президент, за прикладом Єльцина, видав перед двома роками Указ про святкування „Дня захисника Вітчизни" і то в день колишнього „Дня Советской Армии"–23 лютого. Як звичайно, він, голова ВР, прем'єр і міністер оборони поклали вінки до могили Невідомого вояка, а також президент і мін.

Кузьмук з ген. Герасімовим були в Боярці у військовому ліцеї ім. І. Богуна, де президент сказав, „що правдиві захисники Вітчизни–це ветерани ВВ війни", згадав теж подвиг „афганців".

В Івано-Франківську відзначили теж цей день і в святі також брало участь Братство ОУН-УПА разом з військом, хоч упівці, здається, не ходили до могил ВВ війни, тільки до могил стрільців УГА (у нас називають Січових Стрільців). Минулого тижня відзначено в місті день виведення військ з Афганістану і на місці тимчасового знака-каменя цього року має стояти пам'ятник–це в парку „Воїнів інтернаціоналістів", що на вулиці Воїнів-інтернаціоналістів, колишній „Комсомольський парк". Щоправда, в промовах не згадувано, що вони виконали інтернаціональний обов'язок, як це говорили ще недавно. Для довідки додам,що з нашої области загинуло в Афганістані 82 особи і один пропав безвісти, після війни вже померло 300 інвалідів з Афганістану. Держава опікується ними, хоч це повинна робити Росія.

Отже, коли засоби масової інформації України почали подавати інформацію про англійський фільм, то на диво всі почали захищати Дивізію, навіть п. полк. Кук в інтерв'ю телебаченню СТБ (щоправда це було вночі о 1.30 год. і мало хто бачив; мені зателефонував один наш прихильник і я бачив).

Наша станиця скликала ЗМІ міста на пресконференцію, всі вони дали про це інформації, ми їм подарували по 4 книжки про Дивізію, також місцеве радіо передало за нашим старанням концерт хору „Бурлака". Також ми роздали безкоштовно усім школам области по 4 книжки про Дивізію: „Броди" за ред. О. Лисяка, „Бій під Бродами" М. Лоґуша", „Відламки шибки у вікні" О. Лисяка, „Дорогами Другої світової війни" В. Вериги. Також М. Мулик і я виступили перед 40 учителями історії в Інстутуті підвищення кваліфікації учителів і наша станиця зафундувала їм квитки до Краєзнавчого музею области, що знаходиться в ратуші в центрі міста; там вже другий місяць є виставка про Дивізію „Шляхи до волі" з Відділу Визвольних змагань Львівського історичного музею, яку ми привезли зі Львова і ми закупили квитки всім школярам 10-их і 11-их клясів всіх 30 шкіл, а також деяких ліцеїв, які забажали побачити виставку. Крім цього, ми роздали і післали поштою книжки „Дорогами.." В. Вериги, також декому „Історію дивізії „Галичина" А. Боляновського–мерові (міському голові), голові Облради. Він сказав: „Я би вас визнав, але Київ не дозволяє..." Також Л. Лук'яненку, який тут був, екс-міністрові, мін. Тарасюку (виступав по телебаченню і нас захищав), депутату М. Ратушному, Президентові

Кучмі (з відповідним листом), журналові „Політика і культура", журналові „Дзвін" у Львові завезу сам, думаю, що ще іншим видатним особам і журналам (що вже мені телефонували).

21 квітня ми ставили тут знову п'єсу М. Мулика „Пам'ять серця".

Володимир МАЛКОШ
голова Станиці

Нестор А. ЧОРНІЙ
Тернопіль

У ЛЬВОВІ ВІДЗНАЧЕНО СТВОРЕННЯ ДИВІЗІЇ

На майдані перед катедрою св. Юра зібрались дивізійники із станиць: Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської та Дрогобицької. Вишикувалось в колону приблизно 350 осіб. Зайшли до катедри. В катедрі вишикувалась колона чіткими і стрункими рядами. Спереду шість прапорів, посередині–український державний прапор. З боків чотири станичних прапорів і один прапор юнаків. Миряни з пошаною і гордістю дивились на вишколених і виструнчених вояків колишньої дивізії „Галичина" УНА.

Боголужіння тривало півтора години. Священик в проповіді, між іншим, сказав: „Дивізійники захищали Україну від повторної



окупації совітами. Вони боролись за українську державу. Хто з вас, колишніх вояків-дивізійників, ходив до дітей, учнів в школу і розказував їм, як ви воювали, як боролись за вільну Україну? Ніхто. Якщо вас не запрошували до школи, то ви йдіть самі. Підростаючу

молодь треба виховувати. Хто з вас водив дітей, учнів, молодь до місць поховань тих, що полягли в боротьбі за Україну? З молоддю треба працювати, молодь необхідно виховувати й прищеплювати патріотизм. То є запорукою почуття відповідальности за долю й майбутнє української нації.

З катедри св. Юра більшість дивізійників–около 200 чоловік–колоною помарширували до пам'ятника Т. Шевченкові, проти оперного театру. Ті вояки, що вже не могли крокувати в колоні, їхали автобусами.

Урочистості відбувались на тому місці, де 17 липня 1943 р. громадкість Галичини відпроваджувала першу групу добровольців у вишкільні табори. Проводжаючих прибуло більше вісімдесят тисяч людей. Добровольців було більше двох тисяч осіб.

З промовою виступив голова Тернопільської станиці Богдан Стасів. Він цікаво і змістовно говорив про історію і бойовий шлях Дивізії. Ось деякі вийнятки із промови.

На тому етапі війни серйозний, відчайдушний і героїчний опір радянським військам ставили українці-дивізійники. Від 14 до 22 липня 1944 року дивізійників оточили. Вони відчайдушно боронили-ся. Ціною нелюдських зусиль кільце оточення прорвали. Багато полягло за Україну, за її волю, за честь, за народ. Нині ми вшановуємо світлу пам'ять по поляглих дивізійниках. Минули роки, і по нинішний день в Українській державі не визнані воюючою стороною ті вояки, котрі зі зброєю в руках боролись за Українську Державу. Нині в Україні прославляють „освободителей"–військовослужбовців радянської армії, котрі „визволяли" Україну. Їх величають і прославляють як учасників „Великой Отечественной Войни". Навіть „День Советской Армии 23 февраля" перевели на украïську мову і тепер воно звучить так: „День захисника Батьківщини 23 лютого кожного року". Коли йде мова про визнання борців за волю України воюючою стороною, протилежна сторона-опоненти іронічно і злобно висувають такі арґументи: які мундири ви носили? Дивізійники носили такі однострої, які було можливо носити на той час. А яке „обмундированіє"носили ті, які воювали на Україні проти українських борців опору, арештовували людей, без суду розстрілювали „на месте", насильно депортували українців в глибину „страни". На такі переконливі контрарґументи вичерпної відпо-віді немає.

Після закінчення урочистостей біля пам'ятника Т. Шевченкові присутні відспівали національний гімн „Ще не вмерла Україна".

УКРАЇНСЬКА СЛАВА ЖИТИМЕ У ВІКАХ

Готуючись до відзначення 10-ої річниці незалежности України дирекція, викладачі, студенти Кременецького лісотехнічного технікуму, що на Тернопільщині, навчально-виховні заходи спрямували на утвердження в молоді українського патріотизму відданости Україні.

Для поглиблення вивчення історії України та рідного краю при кабінеті історії створено гурток „Краєзнавець", завданням якого є ведення пошуково-дослідної роботи по вивченню незаслужено забутих, або сфальсифікованих за тоталітарного режиму сторінок нашої історії. Ця праця ведеться в тісній співпраці з іншими викладачами. Гуртківці ведуть листування з Головною Управою Братства кол. вояків 1-ої УД УНА д-ром М. Малецьким та А. Коморовським, які надсилають історичну літературу та експонати в музей технікуму.

22 листопада 2000 р. відбулася зустріч представників Львівської станиці з викладацьким та студентським колективом (Див. „ВК" ч. 1 за 2001 р.). Молоді та викладачам була подана правдива історія Дивізії „Галичина" бувшими вояками 1-ої УД УНА: Володимиром Саламахою, Володимиром Росоловським, Романом Шумським, Василем Гудзієм. Вони ознайомились з комплексом споруд лісотехнікуму: навчальними корпусами, музеєм, дендропарком, студентськими гуртожитками. Поряд із позитивними сторонами була відмічена слабка забезпеченість кабінетів комп'ютерною технікою.

Гості дізнались, що у 1705 р. в замку, де розміщений технікум, перебував гетьман України І. Мазепа.

Під час відвідин музею технікуму ознайомились з експозиціями



22 листопада 2000 р. Кабінет Лісового господарства. Зліва на право: зав. кабінетом Ірина Мартинюк, Василь Гудзій, зав. лісовим відділом Ящук Віра, Володимир Росоловський, Роман Шумський, Мазурок Валентин, викладач лісових культур Стрикула Софія. Сидять студенти 26 групи відділу лісового господарства.

про 1-у УД УНА, Руху Супротиву на Волині в 1941-1950 рр., найбільш визначними випускниками довоєнного періоду. Серед найвідоміших: Ол. Неприцький-Ґрановський–майбутній професор Мінесотського університету (США), курінний УПА М. Скорупський, навчався у 1942-1943 рр. майбутній архиєпископ Австралії та Нової Зеландії В. Дідович.

Гості ознайомились теж з листами та літературою, які надходили від наших краян та випускників–Ф. Цимбалюка, М. Сергійчика, М. Світика (Канада), М. Денисюка (США). М. Михальчук з Франції надіслав спогади про навчання у 1940-1943 роках.

Випускники технікуму брали активну участь в боротьбі за незалежність України. Багато з них загинуло, багатьох доля не відома: архів вищезгаданого періоду віднайти не вдалося, а живих свідків лишилось не багато.

Дирекція, викладацький колектив прагнуть згуртувати молодь навколо ідеї утвердження та розбудови незалежної України. Директор Кременецького держлісгоспу лісотехнікуму п. Іваницький С. М. виділив автобус для поїздки в с. Зарваницю, що на Тернопільщині. Студенти 32-ої групи відділу лісове господарство 19 квітня 2001 р., під керівництвом викладача лісових культур Стрикули С. І., допомагали упорядкувати державний комплекс у Зарваниці.



19 квітня 2001 р. Студенти 32 групи відділу лісового господарства перед опорядкуванням території в церковному комплексі с. Зарваниця Тернопільської області.

Плянується надалі провадити посильні міроприємства для відновлення незаслужено призабутих сторінок нашої історії.

В. Мазурок
викладач історії України

50-і ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

В неділю, 25 лютого 2001 року, в Українському Освітно-Культурному Центрі, в Дженкінтовн біля Філядельфії, відбулися 50-і з черги Загальні Збори Станиці.

Хоч в цей день погода не дописала, було мрячно з дощем, на велике здивування нас самих, з активу Станиці, що начисляє 35 членів, прибуло на Загальні Збори 22 члени. Декотрі з наших членів живуть 30 а то і 40 миль від Філядельфії, кількох з Трентону в Нью-Джерзі і Брістолю. Могло б бути нас і більше, але, на жаль, кількох наших членів, через непорозуміння чи особисті амбіції, не включаються активно в працю Станиці. Помимо цього, треба зазначити, що наша Станиця здорова, живе й діє.

Збори відкрив голова Станиці Стефан Романко, привітав присутніх, попросив хвилинною мовчанкою вшанувати членів Станиці, що померли. На пропозицію Володимира Сімківа, вибрано Президію: Олександер Білик–голова, Зенон Завадович–секретар і Микола Бойчук–член. Одноголосно обрано Номінаційну Комісію: Володимир Сімків, Микола Бойчук і Василь Сорока. Протокол з минулорічних Зборів прочитав секретар Станиці Михайло Білик, протокол принято без змін і додатків.

Звітували члени уступаючої Управи і Контрольної Комісії. Звіт діловодства Станиці прочитали Стефан Романко–голова і Михайло Білик–секретар, скарбник Станиці Петро Кондрат звітував про приходи і розходи та що сальдо на 31 грудня 2000 року виносить $21, 223.17, з чого сума $10, 863.54 є фондом дивізійного цвинтаря. Імпрезовий референт Микола Бойчук повідомив, що коляда Станиці принесла чистого доходу $845, заохочував далі ходити з колядою та подякував учасникам. З колядою відвідується тільки членів Станиці з родинами. Контрольна Комісія в складі: Богдан Артимишин, Олександер Білик і Микола Тимчук перевела контролю діловодства секретаря і скарбника Станиці. За Контрольну Комісію звітував її член Микола Тимчук та ствердив, що діловодство Станиці знаходиться в найкращому порядку. На рекомендацію Миколи Тимчука від Контрольної Комісії, Загальні Збори уділили уступаючій Управі Станиці абсолюторію з признанням за її минулорічну працю.

На внесок члена Номінаційної Комісії Миколи Бойчука, Загальні Збори перевибрали, з малими змінами, слідуючу Управу Станиці на 2001 рік: Стефан Романко–голова, Володимир Сімків–заступник голови, Михайло Білик–секретар, Петро Кондрат–скарбник, Олександер Білик–пресовий референт, Петро Лесків–господарський референт, Микола Бойчук–імпрезовий референт, Василь Сорока–кольпортет Станиці, Теодор Флюнт, Володимир Ходак, Григорій Похожай–вільні члени, Василь Загасайло, Воло-

димир Ходак, Ярослав Лучанко–прапороносці, Зенон Завадович–архівар (не член Управи).



Неділя, 25-го лютого 2001 року, Український Освітньо-Культурний Центр. Під час перекуски по Загальних Зборах Станиці. Справа: Михайло Федів, Григорій Похожай, Роман Гарасим, Василь Загасайло, Теодор Флюнт, Петро Лесків, Петро Кондрат–скарбник, Михайло Білик–секретар, Зенон Завадович–архівар, Стефан Романко–голова, Ярослав Чучук, Володимир Сімків–заст. голови, Олександер Білик–пресовий референт.

Прочитано останній обіжник Крайової Управи Братства ч. 8 (99-01). Продискутовано ряд справ діяльности Станиці, ліквідацію фондів Станиці, побільшено фонд опіки над нашим цвинтарем з $10,000.00 до $12,000.00, остаточно леґально оформлено комітет опіки над нашим цвинтарем, котрого членами є діти членів нашої Станиці. Комітет є оформлений як корпорація зі статутом в англійській мові і є зареєстрований в столиці Пенсильвенії Ґарізбурґу. Приготовив статут, разом з адвокатом Ю. Фаріоном, Стефан Романко. Матеріяли з діяльности нашої Станиці включно із знимками, були зібрані і вислані до редакції 50-річного Ювілейного Видання діяльности нашого Братства у Торонто, Канада. Члени новобраної Управи Станиці відвідають нашого нового Митрополита Кир Стефана Сороку. Рішено, що пікнік нашої Станиці відбудеться на „Тризубівці" в Горшам без змін, як кожного року.

Предсідник Зборів О. Білик побажав новобраній Управі успіху в праці. Стефан Романко подякував членам за довір'я, та попросив всіх членів Станиці активно включатися у її діяльність. Загальні Збори Станиці закінчено о год. 4-ій пополудні. При перекусці, приготовленою Володимиром Сімковим, в товариській атмосфері і розмовах приємно проминув час.

Зенон Завадович

«КОЛИ ВИ ВМИРАЛИ, ВАМ ДЗВОНИ НЕ ГРАЛИ»...

Заходом Комбатантського комітету в Торонті в день Зелених Свят (3 червня 2001р.) відслужено Панахиду за полеглих воїнів у боротьбі за волю України під пам'ятником на дивізійній секції, на цвинтарі св. Володимира в Оаквіл. Участь взяли ветеранські організації з своїми прапорами й численна громадськість Торонта й околиці. У церемонії, якою провадив Петро Дем'янюк (голова Станиці Б-ва кол. вояків 1-ої УД УНА) покладено вінки під пам'ятником. Проповідь сказав владика Корнелій Пасічний (УКЦ), промовляла Марія Шкамбара (голова КУК–Відділ Торонто).



Промовляє М. Ромах. Світлив Іван Корець.

Головне слово від Комбатантського комітету прочитав побр. Михайло Ромах, в якому підкреслив... „довгий і складний шлях національної визвольної боротьби українського народу, на якому своє життя клали його численні борці–сини і дочки".

Він м. і. говорив: „...В Україні, яка століттями була під чужими окупантами, народові не давали права вшановувати цих борців-героїв[...]" І навіть сьогодні, коли Україна вже обходить 10 років своєї незалежности, не хочуть визнати борців за волю України ветеранами визвольної боротьби в той же час, коли члени бувших репресивних органів ті визнання отримують, а, рівночасно з тим, всякі допомоги від державних чинників.

За право українського народу боролись члени княжих дружин, запорозьких, гетьманських і козацьких полків, українських армій підчас Першої світової війни, карпатських січовиків.

Після 1-ої світової війни треба було шукати нових засобів боротьби, збройних і інших форм, таких, як боротьба словом. Коли Україну розчленували між окупантами, твориться Організація Українських Націоналістів, яку очолює полк. Евген Коновалець... Підчас 2-ої світової війни твориться Українська Повстанська Армія і 1-а Дивізія Української Національної Армії, члени яких гинуть на полі слави, але цим забезпечують, що український нарід існує, що український нарід хоче самостійної держави, хоче бути господарем на своїй власній землі.

Ось, як письменник М. Чолій описує трагічний епізод одного вояка:

Над важкопораненим хлопцем схилився і вкляк на коліна священик. Він поклав свою руку на його окровавлене чоло і не сказав ні слова. Хлопці-дивізійники, що стояли навколо, почали здіймати з голів свої шоломи. Але важкопоранений повільно відкрив очі і пошепки заговорив:

–То ви,... отче. Пе...редайте мому татови... мої... ма...мамі, що їх о...о...одинокий син Іван, не був боягузом. Він ...любив їх і... і...Україну. Най дадут... мою ша...шапку-мазепинку су...сусідському хлопцеві Васильков... Може він, як не я... здобуде волю вам і... У...Україні...

Обпалені вогнем Бродів вояки Дивізії бачили, як з очей священика капали сльози ...на розбите чоло того хлопця, на обсипане порохом його лице. Отець-капелян вийняв біленьку хустинку і став витирати окровавлене чоло того хлопця. А сльози капали і капали...

Хтось з побратимів вкляк на коліна. А потім другий, третій...

А навколо кипів бій, палала українська земля, на голови українських вояків від розривів стрілен сипались грудки чорної землі і ніхто її не поспішав обтрушувати із плащів і шоломів, бо то була наша–тепла українська земля.

Полеглі підсилювали вічну ватру любови до свойого народу і покликали до життя нові кагорти борців, як писав Шевченко: „Споконвіку Прометея там орел карає, що день божий довбе ребра й серце розбиває. Розбиває та не вип'є живущої крові, воно знову оживає і сміється знову".

І так само український нарід переживає всі лихоліття і творить нове життя, знову оживає і сміється...

СТАНИЦЯ МОНТРЕАЛЬ

Річні загальні збори відбулись 1-го травня 2001 року в залі церкви Успення Божої Матері з участю 32 членів. Збори почато молитвою, котру у відсутності капеляна Станиці о. мі-рата Ярослава Гаймановича, провів голова Б. Маців. На предсідника зборів вибрали М. Височанського, заступника Р. Бойка і секретаря С. Пастернака. Намічений порядок нарад, на пропозицію Я. Паньківа, принято без змін. Протокол із минулорічних зборів прочитав М. Мандрик і прийнято без змін. Звітували: протокольний секретар З. Бандура, кореспонденційний Я. Паньків, скарбник В. Мота, організаційний В. Самсон, делеґат до КУК Д. Павлюк, товариський суд І. Давидович, відвідування хворих побратимів Б. Баб'як, кореспондент до преси С. Пастернак і голова Б. Маців.

У звіті голова відмітив працю Станиці в громадському житті: участь в Зеленосвяточному поході на цвинтар під проводом В. Моти, у відправі Панахиди за поляглих побратимів у боях під Бродами, у відкритті і посвяченні пам'ятника воїнам УПА на Сумівській оселі „Верховина". Репрезентував Станицю в пленарному засіданні Головної управи й у 26-му Крайовому Делеґатському З'їзді, на котрому виніс пропозицію виготовлення фільму про Дивізію.

Станиця влаштувала дві зустрічі з офіцерами Збройних Сил України, що в рамцях НАТО приїжджають на науку французької та англійської мов у Військовій Академії в місті Сан Жан. На такі зустрічі Станиця запрошує до участі членів Стрілецької Громади, УПА і Королівського леґіону ім. Івана Мазепи. Підчас зустрічі вручено старшинам книжку (англійською мовою) майора Гайке та копії статтей про Дивізію.

На добродійні цілі Станиця жертвувала: на Енциклопедію Києво-Могилянської Академії–1.000 долярів, на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, на допомогу членам Братства в Україні, для ґрадуантів Курсів Українознавства СУМ, для парафії Успення Божої Матері і св. Василія Великого, разом 2.250 долярів.

В дискусії над звітами домінуючою точкою була будучність журналу „Вісті Комбатанта". Б. Баб'як звернув увагу на конечність придбання нових передплатників журналу. Сам, добровільно, взяв на себе цей обов'язок і вже до 5 червня здобув 8 нових передплатників. В той самий час на пресфонд журналу зложили: М. Коцур 20 дол., М. Гайдук 15 дол., М. Камінський 10 дол., В. Ґеча і В. Куліш по 5 дол.

Б. Баб'як вніс також пропозицію, щоб Станиця оплатила річну передплату за 10 примірників „Вістей комбатанта", котрі редакція висилатиме в Україну. Пропозицію прийнято одноголосно.

Тому, що рішенням Загальних Зборів 1988 року Управу вибирається на дворічну каденцію, збори затвердили діючу управу з тим, що на місце Е. Костюка, який через здоров'я зрезиґнував, заступником голови обрано Р. Бойка, на місце хворого прапороносця А. Кіщука–М. Бачинського і до Номінаційної Комісії–Е. Чубатого.

Степан ПАСТЕРНАК

МИ У ВІННІПЕҐУ ЩЕ ЖИВЕМО...

24 січня 2001 р., в сороковий день смерти Блаженнішого кардинала Мирослава Івана Любачівського в Катедральному Храмі свв. Володимира й Ольги у Вінніпеґу була відправлена панахида за упокій душі померлого Владики.

Хоч небагато вже нас бувших дивізійників, а все ж таки шістнадцятка нас зі своїми прапорами увійшли парадним ходом до храму і зайняли місця обабіч престола. Панахиду і молитви служили шість священиків і дияконів, а настоятель храму о. Михайло Куць виголосив змістовну проповідь. Він згадав що „сьогодні, як бачимо зорганізовано прийшли бувші вояки української армії, щоб віддати останню прислугу і помолитись за душу покійного кардинала Любачівського. Він бо в найбільш бурхливий і непевний час, коли грозила їм репатріяція–рівнозначна з присудом смерти, добровільно прибував до табору полонених в Ріміні, Італія. Там служив їм у релігійних відправах–ба не тільки словом, але і ділом.



5-го червня 1986 року Українська Громада Вінніпеґу вітала Главу Української Помісної Церкви кардинала Мирослава Івана Любачівського (посередині). Зліва митрополит Максим Германюк, справа Олекса Загорода. тодішній голова Станиці.

Треба знати, що вся нормальна пошта (в конвертах) ішла на адресу Інституту св. Йосафата–„Поседжіята дель Дожінікальо", 9, у Римі, а звідтам до табору перевозили вже вручну. Одним із таких „поштарів" і був покійний кардинал Любачівський, тоді ще о. д-р Мирослав.

В 1986 році ми вітали його у Вінніпеґу, вже як кардинала і Главу Української Греко-Католицької Церкви. На бенкеті в Інституті Просвіта, покликаний до слова пок. Олесь Загорода, дякуюи Владиці за його услуги, згадав і за ту пошту, яку він переносив нам до табору. Кардинал жартом відповів: „Я не ніс–я їхав на ній. Поїзди в той час були битком набиті, місця тільки стоячі, а я маю одну валізу

і немалий мішок пошти. Присідаю на мішку, а валізу придержую, щоб не вкрали. Я знаю, що листи будуть дещо пом'яті, але доляри, хоч і пом'яті, свою вартість таки мають" (Оплески).

І коли сьогодні з вдячністю згадуємо його Блаженство Кардинала Любачівського, не забудьмо згадати архиєпископа Івана Бучка, який своїми впливами у Ватикані багато спричинився до рятунку перед видачею дивізійників московським людоловам. Хай же пам'ять про них буде у нас вічною.

Михайло РОМАНЮК
голова Станиці

ВІДЗНАЧЕННЯ РІЧНИЦІ БОЇВ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" ПІД БРОДАМИ ЧЛЕНАМИ СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА В ЕДМОНТОНІ



Стоять:
1-ий ряд зліва:
М. Левицький, Р. Чучман, П. Тодорук, о. д-р Е. Камінський, І. Максимів, М. Кучер, М. Блавацький, Р. Дринич, М. Басараб.
2-ий ряд:
В. Різник, М. Стахів, В. Думанський, М. Боднарук, В. Корж, Д. Радчо, В. Духній, П. Малофій, Л. Цимбалістий, В.Бойко, М. Зубрицький.
3-ій ряд:
д-р П. Саварин, М. Богтчук, Я. Бабій, Б. Небожук, З. Прокоп, М. Шмігельський, І. Вархола, В. Багнєк, П. Дацьків, І. Лошук, П. Косик.



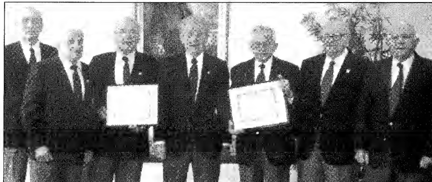



СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА
Social Service of Ukrainian War Veterans
Ukrainian Educational & Cultural Center
700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046
(215) 663-9519

ВІДЗНАЧЕНО ЮРІЯ ФЕРЕНЦЕВИЧА, ЯРЕМУ БАЧИНСЬКОГО ТА КАТЕРИНУ ПОПІЛЬ

Управа Суспільної Служби Комбатантів, підчас товариської зустрічі в приміщенні ССК у Філядельфії, що відбулася 26 січня 2001 року, відзначила грамотами за віддану і довголітню та жертвенну працю для українських ветеранів в Україні двох членів Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Юрія Ференцевича, члена і зв'язкового Крайової і Головної Управ Братства з Галицьким Братством, та Ярему Бачинського, члена Станиці Братства в Нью-Йорку, котрий більшу частину року проживає у Львові, де співпрацює з Галицьким Братством та є представником Братства „Броди-Лев", помагає в удержанні цвинтаря в Червоному.

На цю зустріч прибули до Філядельфії Богдан Кутний–голова Станиці Братства в Ньюарку, і Дам'ян Ліщинський–кол. голова



Справа: Богдан Кутний, Дам'ян Ліщинський, Юрій Ференцевич, Володимир Сімків, Ярема Бачинський, Ярослав Качай, Зенон Завадович

Крайової Управи Братства в ЗСА.

Управа ССК також відзначила грамотою пані Катерину Попіль з Пітсбурґа, ПА, за її велику фінансову поміч для потребуючих ветеранів в Україні. Завдяки побр. Теофілеві Конецькому, котрий провадить збіркову акцію підчас „Листопадової Збірки" в Пітсбурґу, при великій помочі директора української радієвої програми

Михайла Комічака зібрано від української громади Пітсбурґа і околиці понад 7.000 дол., з чого п-ні Катерина Попіль жертвувала 5.000 в пам'ять її покійного чоловіка Маріяна. Честь і слава цій великій добродійці.



Зліва: Катерина Попіль, Михайло Комірчак, побратим Теофіль Конецький.

Суспільна Служба Комбатантів в ЗСА, як крайова допомогова інституція, котра існує майже 50 літ (заснована в 1953 році), займається допомогою потребуючим ветеранам нашої визвольної боротьби в діяспорі, а тепер в Україні. Завдяки патріотичним українцям на еміґрації, підчас щорічної „Листопадової Збірки" від 1953 року до 2000 року понад один мільйон американських долярів розподілено між потребуючими ветеранами наших визвольних змагань, їх вдовами і неповнолітніми дітьми.

Треба зазначити, що багато колишніх наших жертводавців відійшли у засвіти, тому наші збірки фондів з року на рік зменшуються.

Управа ССК звертається до всіх наших патріотичних громадян, котрим поміч нашим ветеранам не є байдужою, дальше включатися активно в наші „Листопадові Збірки".

Ярослав КАЧАЙ



Відійшли у вічність...

ОЛЕГ ПУШКАР

31.I. 1924 – 27.III. 2001



У Варшаві, у Польщі, помер Олег Пушкар, який народився у Станиславові (Івано-Франківську) й від дитячого віку жив у Варшаві, де його батька перенесли на працю. Закінчив Станиславійську гімназію й зголосився до Дивізії „Галичина". Після рекрутського вишколу у Гайделяґрі, підстаршинського–у Радольфцелю, провадив 1-ий рій, 1-ої чоти, 1-ої сотні 1-го куреня 31-го полку у боях під Бродами. Попавши у полон, майже сім років пробув у таборах, аж врешті репетріювався до Польщі, як польський громадянин, що мешкав у Варшаві.

У першому таборі у станції Узловій Тульського району Московської области прочитав у одній московській газеті повідомлення, що в боях під Бродами взято „в плєн" 2000 вояків Дивізії „Галичина".

У Польщі ніколи не скривав свого українства й служби в дивізії, закінчив студії будівельника й працював у цьому фаху, за що дістав державне відзначення.

Мав він різні перешкоди, труднощі й неприємності, що часом доводило до комічности, про що написав дуже цікаві й цінні спомини п. н. „Лаґерний триптих", ілюстрований малюнками автора, виданий у Варшаві 1994 р. коштом Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. Цей твір отримав одну з головних нагород у конкурсі „Слідами пам'яті", організованому Українським архівом у Варшаві. Частина „Лагерного триптиха" переложена на польську мову старшиною УД Богданом Струпінським, разом з короткою біографією О. Пушкаря, була надрукована у престижному паризькому журналі „Зешити гісторичне", ч. 100, 1992 р.

Маючи добрий голос, співав в українських хорах, також у відомому хорі „Журавлі", як теж виступав у Варшавській опері у хорі чи відповідних ролях.

Коли Україна відкрила своє посольство у Варшаві, допомагав інформаціями й послугами. Вишукував у польській пресі усе, що писалося про Україну, перекладав і передавав до амбасади.

Читачі газет в Україні з цікавістю читали його гострі і безкомпромісні політичні статті. Часто приїздив в Україну і ще восени минулого року разом із сином відвідав с. Павлівку, де біля церкви стоїть могила його діда, колишнього пароха Павлівки. Втримував жвавий зв'язок з своїми друзями в Польщі й за кордоном. Був членом Івано-Франківської Станиці Братства.

Шкільні товариші, друзі й читачі „Галичини" завжди пам'ятатимуть його як патріота, що все життя служив Україні.

Володимир МАЛКОШ

ІВАН ПАДЯК



Народжений в 1909 р. в селі Сигинів. Один з перших зголосився до Дивізії „Галичина". Після рекрутського вишколу був приділений до піонерів. У важких боях під Бродами мав щастя вийти з оточення.

Мав двох братів, що вже померли й сестру, якої син відвідав його вже в Чікаґо. Коли в 1939 р. Червона Армія дійшла до Сяну, він перейшов Сян, за що комуністична влада переслідувала родину брата.

До народної школи ходив в селі, а до ремісничої школи пішов до м. Ярослава. Вивчив столярство, але польський уряд не хотів видати йому кінцевого свідоцтва. Прийшлось Покійному писати аж до міністерства освіти у Варшаві.

В міжвоєнний час був дуже активним в громадському житті села. Працював на будовах. Теж навчився робити скрипки. Працював також коротко в майстерні будови скрипок в Чікаґо. При кінці 60-их рр. виїхав до США з Арґентини, куди прибув з Англії, до якої англійці перевезли полонених Дивізії з Італії. В Арґентині працював столярем, а також у фабриці продукції вина. Не стояв осторонь від громадського життя. В Чікаґо не опускав сходин Братства дивізійників.

Жив сам, його турбота були брати й сестра. Помагав їм. Був глибоко релігійною людиною.

О. Г.

ОСТАП СТЕЦЬКІВ
13.III. 1924 – 13.IV. 2001

Остап Стецьків, відомий гравець копаного м'яча, вояк Української Дивізії, виступав у дружинах Дивізії в Ріміні, Італія, згодом у Німеччині, Франції. Виеміґрувавши до Канади, грав у команді „Україна" в Торонті, а згодом був діяльний в проводі Т-ва. Зібрав велику кількість світлин й оформив їх у табло, зредаґував ювілейний збірник, дописував про спорт до журналів і газет.

Народився у Львові, помер в Торонті. Залишив у смутку дружину Марію.

З листів до редакції

17-го травня 2001 року

Вельмишановний Пане Бігус!

Дякуємо за пересилку книжок, які адміністрація журналу „Вісті Комбатанта" видала для розповсюдження в Україні. Ці дві публікації і всі Ваші попередні громадсько-суспільні ініціятиви свідчать про корисну працю, яку здійснює Братство колишніх вояків 1-ої Української Дивізії УНА і особливо Ви особисто.

Дозвольте при цій нагоді подарувати Вам нове видання Українського Наукового Інституту Гарвадського Університету, себто спогади генерала Костянтина Морозова. Просимо трактувати цю книжку як часткову подяку від Фонду Катедр Українознавства за Вашу послідовну підтримку українознавчої програми Гарвадського Університету. Ласкаво використайте другий примірник книжки для розголосу видання у громаді.

Можемо позвітувати Вам, що вся моральна і матеріяльна підтримка від наших щирих громадян є для нас дорога саме тепер, коли приходиться вкласти великі зусилля щоб поширити діяпазон праці Українського Наукового Інституту, збільшити число появ нових книжок про Україну в англійській мові, підготовити молоде покоління вчених, журналістів, політиків і підприємців, які будуть мати контакт з новою незалежною Україною.

Ми також свідомі того, що завдяки нашим щедрим жертводавцям, які довіряють нам заощадженням свого працьовитого життя, ми можемо передати досвід світової науки українським науковим установам в Україні і повною силою включитися у великий процес національного відродження. Так ми розуміємо і оцінюємо Вашу щедру поставу. Ще раз дякуємо за нові видання.

З правдивою пошаною,

Роман ПРОЦИК,

екзекутивний директор

Фонду Катедр Українознавства Гарвадського Університету

Ванкувер, 22 травня 2001 р.

Дорогі побратими!

Дякую дуже за листа й надісланий чек. Я дуже зворушений, що управа подумала про це. Проте, чек я повертаю, бо вважаю, що є багато важливих поточних справ. Перед нами витрати з видання 2-го тому „Риміні" й мовної коректи його, бо це має проходити на Вашому терені, а не у Ванкувері, де для цього не існує підстав. Підготування матеріялів до 2-го тому я вважаю моїм обов'язком, як колишнього мешканця Римінського табору, де я почувався цілком вільно в сво-йому середовищі.

Лишаюсь з глибокою пошаною і щирим привітом

Ваш Валеріян Ревуцький

(Продовження із ст. 1)

ДИВІЗІЙНИКИ В УПА

ПОДОРОЖНІЙ РЕПОРТАЖ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

БРАТСТВО КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА